

Selvitys Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen pysyvästä strategisesta integraatiosta

**Pentti Rauhala
2013**

**SELVITYS TURUN JA SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULUJEN
PYSYVÄSTÄ STRATEGISESTA INTEGRAATIOSTA**

31.3.2013

Pentti Rauhala

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Turun ammattikorkeakoulu

2013

Satakunnan ammattikorkeakoulun julkaisusarja

Sarja B, Raportit 1/2013

ISSN 1457-0696 (painettu)

ISSN 2323-8356 (verkkajulkaisu)

Taitto: Satakunnan ammattikorkeakoulu | Viestintäpalvelut

SISÄLTÖ

ESIPUHE.....	6
1 Selvityksen lähtökohdat, tavoite ja toteutus	8
2 Ammattikorkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen valtakunnalliset tavoitteet	10
3 Lounaisrannikon ammattikorkeakoulutuksen kehittämisrpeet	13
4 Korkeakoulujen strategisen yhteistyön kansainvälisiä ja kansallisia malleja	16
5 Lyhyt kuvaus Turun ja Satakunnan ammattikorkeakouluista	20
6 Ammattikorkeakoulujen välisen yhteistyön nykytilanne	23
7 Ammattikorkeakoulujen välisen työnjaon kehittämistarpeet	24
7.1 Lähtökohdat	24
7.2 Suomenkieliset ammattikorkeakoulun perustutkinnot	24
7.3 Vieraskieliset koulutusohjelmat	35
7.4 Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot.....	39
8 Ammattikorkeakoulujen välisen strategisen yhteistyön mahdolliset kohdealueet.....	41
9 Selvitysmiehen arvio strategisen yhteistyön tarpesta ja mahdollisuuksista	42
10 Pysyvän strategisen integraation vaihtoehtoiset toteutusmallit	48
10.1 Yhteinen omistajayhteisö	48
10.2 Yhteinen holdingyhtiö.....	49
10.3 Sopimus pohjainen yhteinen strateginen ohjaus	50
10.4 Yhteistyö alueen yliopistojen ja muiden ammattikorkeakoulujen kanssa	51
11 Selvitysmiehen ehdotus ja jatkotoimenpiteet	53
11.1 Yhteistyön kohdealueet ja niiden toteutus	53
11.2 Yhteistyön rakenteelliset järjestelyt	56
11.3 Yhteistyön hallinnolliset järjestelyt	56
11.4 Jatkotoimenpiteet	57
12 Yhteenveto keskeisistä ehdotuksista	58
Haastattelut ja Webropol-kysely.....	59
Kirjalliset lähteet	62
LIITE Haastatteluteemat	63

ESIPUHE

Ammattikorkeakoulut ovat perustamisvaiheensa jälkeen merkittävimmän uudistusvaiheen edessä. Uudistettavan ammattikorkeakoululain pohjalta uusitaan niiden toimiluvat sekä uudistetaan niiden ylläpitojärjestelmä ja rahoitus osana valtionosuusuudistusta. Tämä tapahtuu ajankohtana, jolloin julkinen talous on kestävyysvajeen johdosta mittavien säästötoimien kohteena. Kuluvalle hallituskaudella ammattikorkeakoulujenkin rahoitusta leikataan 16 %.

Taloudellisten resurssien voimakas väheneminen edellyttää toiminnan tehostamista samanaikaisesti, kun korkeakoulutuksen laatua, kansainvälisyyttä ja palvelukykyä tulee kohottaa. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen turvaaminen edellyttää, että ammattikorkeakoulut pystyvät hyödyntämään enemmän kilpailtavaa tutkimusrahoitusta ja maksupalvelutoimintaa. Siihen kannustavat myös uudet rahoitusperusteet. Rahoitusperusteiden muuttuminen kokonaan tuloksellisuusperusteiseksi merkitsee sitä, että on löydettävä uusia keinoja mm. opintotehokkuuden parantamiseen ja opiskeluaikojen lyhentämiseen, mikä on myös yhteiskuntapoliittinen työurien pidentämiseen liittyvä tavoite.

Valtiovallan näkemys on ollut, että Suomen korkeakoulut ovat liian pieniä ja toimipisteverkoltaan liian hajautuneita pystyäkseen toteuttamaan kansainvälisesti kilpailukykyistä opetusta ja TKI-toimintaa. Tästä syystä valtiolta on edellyttänyt korkeakoulujen yhdistämistä ja niiden toimipisteverkon keskittämistä.

Ammattikorkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen kohtaa saman ongelmakentän kuin kuntarakenteen uudistus sekä sosiaali- ja terveystalouden uudistus. Tehokkuudeltaan parempien suurten yksiköiden hintana voi olla vaikutusvallan heikentyminen ja palvelujen heikkeneminen reuna-alueilla. Ratkaisevaa on näkemys yhteisestä tahtotilasta. Jos uskotaan ja pyritään yhteiseen lisäarvoon myös pienempien osapuolten tavoitteita kunnioittaen, uudistukset hyödyttävät kaikkia. Hyvä selvitystyössäni esille tullut esimerkki on Turun yliopistosairaalan erityisvastuualueella (ERVA) toteutuva yhteistyö Varsinais-Suomen, Satakunnan ja Pohjanmaan sairaanhoitopiirien välillä, josta syntyi kuva tuloksellisesta ja tasavertaisesta potilaita hyödyttävästä yhteistyöstä.

Varsinais-Suomi ja Satakunta muodostavat maakuntaparin, joka suuremmissa hallinnollisissa aluejaoissa on yksi alue (esim. Lounais-Suomen aluehallintovirasto, Lounais-Suomen alueuutiset). Vaihtoehtoisesti voitaisiin käyttää käsitettä Lounaisrannikko, joka ehkä ei yhtä hyvin sovellu maakuntien sisämaahan, tai Länsi-Suomi, jota kuitenkin usein käytetään laajemmassa (esim. entinen lääni) tai suppeammassa merkityksessä (sanomalehti Länsi-Suomi Raumalla). Olen näillä perusteilla käyttänyt ehdottamastani liittoumasta työnimeä Lounais-Suomen ammattikorkeakoululiittouma tai ehkä tulevaisuudessa mahdollisesta yhteisestä omistajayhteisöstä Lounais-Suomen ammattikorkeakoulu Oy. Nimi soveltuisi myös valtakunnalliseen kokonaisuuteen, jossa nyt on jo Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy. Ehdotan kuitenkin nimikilpailun järjestämistä, joka voisi osaltaan sitouttaa ammattikorkeakoulujen henkilöstöä yhteistyöhön.

Olen selvitystyössäni nähnyt, että Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen hallinnollinen yhdistäminen tässä vaiheessa, jossa on menossa monia suuria voimavaroja vaativia uudistuksia molemmissa ammattikorkeakouluissa, olisi ennen aikaista, vaikka meneillään oleva Turun ammattikorkeakoulun yhtiöittäminen tarjoaisikin siihen hyvän mahdollisuuden. Näkemystä yhteisestä hyödyistä ei ole riittävästi, joten olen päättänyt ehdottamaan muutamien muiden ammattikorkeakoululiittoutumien kaltaista strategista liittoumaa. Sen tavoitteena näkisin edellytysten luomisen pitemmällä tähtäyksellä ammattikorkeakoulujen yhdistämiselle Lounais-Suomen ammattikorkeakouluksi, joka olisi volyymeiltään kilpailukykyinen pääkaupunkiseudun ja syntyneiden liittoumien pohjalta ehkä yhdistyvien ammattikorkeakoulujen kanssa. Keskeiset ylläpitäjäedustajat ovat varsin selväsanaisesti pitäneet ns. hallintohimmeleitä huonona ratkaisuna, joita myös kuntarakenteen ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa pyritään välttämään. Tästä syystä osakeyhtiömuotoinen

yksi ammattikorkeakoulu, jonka osakkaina ovat vahvan omistajaintressin omaavat kunnat, olisi pitemmällä tähtäyksellä selkeä ratkaisu. Valtakunnan korkeakoulupolitiikassa on kuitenkin liikaa avoimia kysymyksiä, mm. epätasa-arvoisuus arvonnäkökysymyksessä verrattuna yliopistoihin, jotka tulisi ensin ratkaista rakenteellista uudistusta kannustavalla tavalla. Rakenteellisen kehittämisen mahdolliseen seuraavaan vaiheeseen kannustaisi uskoakseni, jos Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen viime vuosina tehtyjä rakenteellisen kehittämisen toimia arvostettaisiin tulevalla toimilupakierroksella siten, että ne molemmat saavat vakinaisen toimiluvan. Uuden lain asettama kahden vuoden määräaika väliaikaiselle toimiluvulle on liian lyhyt luodakseen edellytyksiä pitemmälle menevälle yhdentymiselle. Haastatteluissa tuli esille, että tunne ylhäältä tulevasta pakottamisesta hyydytti aiemman ammattikorkeakoulujen välisen yhteistyön selvittelyn. Tätä johtopäätöstä tukee myös kansainvälinen tutkimustieto.

Selvitystyöhön ovat merkittäväällä työpanoksellaan osallistuneet kehitysjohtajat Päivi Jaatinen Satakunnan ammattikorkeakoulusta ja Ismo Kantola Turun ammattikorkeakoulusta. He valmistelivat tarvittavan tilastoaineiston ja toimittivat kirjallista aineistoa. AMK-erityisasiantuntija Esa Rahiala Satakunnan ammattikorkeakoulusta toteutti ja käsitteli Webropol-kyselyn tulokset. Toimitusjohtaja-rehtorin assistentti Johanna Kares-Koskinen Satakunnan ammattikorkeakoulusta järjesti 78 henkeä käsittävän haastattelukierroksen, jonka aikatauluttaminen ja sovittaminen Lahdesta käsin tehtiin matkoihin oli vaativa urakka. Haastateltavien ja asiantuntevan ohjausryhmän kanssa syntyi innostavaa hedelmällistä vuorovaikutusta. Tästä kaikesta esitän parhaat kiitokseni.

31.3.2013

Pentti Rauhala

1 SELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT, TAVOITE JA TOTEUTUS

Opetus- ja kulttuuriministeriö totesi 5.10.2011 yhdenmukaisesti Turun ja Satakunnan ammattikorkeakouluille antamassaan sopimuspalautteessa:

Strategiayhteistyö Turun/Satakunnan ammattikorkeakoulun kanssa ei ole tuottanut tuloksia eikä ammattikorkeakoulun strategiaan haasteisiin ole näiltä osin pystytty vastaamaan.

Satakunnan ja Turun ammattikorkeakoulujen yhteistyön tiivistämistyön ohjausryhmä selvitti vuosien 2010 ja 2011 aikana yhteistä tahtotilaa ja jatkotavoitteita yhteistyön syventämiseksi. Yhteistyön tiivistämisen tuloksia tarkastellaan myöhemmin tässä raportissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön emeritus kansliapäällikkö Markku Linna laati vuonna 2008 Satakunnan korkeakoululaitosta koskevan selvityksen, jossa tehtyjä kehittämissuhteita on merkittävästi osin toteutettu.

Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy sekä Turun kaupunki ammattikorkeakoulujen ylläpitäjinä kutsuivat loka-marraskuun vaihteessa 2012 allekirjoittaneen selvitysmieheksi selvittämään Satakunnan ja Turun ammattikorkeakoulujen välisen strategisen yhteistyön kehittämistä korkeakouluosaamiseen perustuvassa lounaisrannikon innovaatioympäristössä. Selvitysmiehen kutsuminen perustui Satakunnan ammattikorkeakoulun ja Turun ammattikorkeakoulun strategisen hankkeen 2012–2016 hankesuunnitelmaan, joka sisältää neljä vaihetta ammattikorkeakoulujen strategisen yhteistyön kehittämiseksi.

Selvityksen konkreettiseksi tavoitteeksi annettiin tehdä ehdotus korkeakoulujen välille alueen vahvuuksiin pohjautuvaksi pysyväksi strategiseksi integraatioksi, jonka kautta yhdistetään voimavaroja luoden edellytyksiä vaikuttavalle koulutus- ja TKI-toiminnalle sekä karsitaan toiminnassa hahmotettuja tarpeettomia päällekkäisyyksiä. Selvitysmiehen tehtävänä oli selvittää:

1. Millaiset toiminnalliset järjestelyt ovat edellytyksenä yhteistyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja mille ammattikorkeakoulujen toiminnan osa-alueille strategista yhteistyötä kohdennetaan.
2. Millaiset rakenteelliset järjestelyt (ml. yhteiset infrastruktuurit ja investoinnit) ovat edellytyksenä yhteistyön, työnjaon ja profiloitumisen menestykselliselle toteuttamiselle?
3. Millaiset hallinnolliset järjestelyt takaavat strategisen integraation kehittämiseksi tarvittavan tehokkaan ja joustavan koordinaation ja ohjauksen?

Ehdotusta laadittaessa tuli ottaa huomioon valtakunnallinen ammattikorkeakoulu-uudistus, ammattikorkeakoulukentässä käyttöön otetut liittoumamallit, alueen elinkeinoelämän painotukset sekä kansainvälistymisen ja ulkopuolisen rahoituksen lisäämisen haasteet.

Selvitysmiehen tehtävänä oli laatia selvityksestä tiivis tekstimuotoinen raportti, jonka tuli olla käytettävissä jatkovalmistelussa taustamateriaalina. Selvitysmiehen työn valmistui 31.3.2013 mennessä. Väliraportti valmistui 31.12.2012, ja sitä käsiteltiin ohjausryhmän kokouksessa Turussa 18.1.2013.

Selvitystä ohjaamaan kaupunginjohtaja Aleksis Randell asetti 19.11.2012 asiantuntijaryhmän, jonka jäseniksi kutsuttiin opetusneuvos Maarit Palonen opetus- ja kulttuuriministeriöstä, kaupunginjohtajan avustaja, yhteiskuntasuhteiden päällikkö Esa Tuomisto, Turun kaupunki, apulaiskaupunginjohtajan avustaja, sittemmin Turun ammattikorkeakoulu Oy:n toimitusjohtaja Sami Savolainen, Turun kaupunki, hallituksen puheenjohtaja Anttivesa Knuuttila, SAMK Oy., kehittämisspäällikkö Timo Aro, Porin kaupunki (sijaisena 25.3. strategiapäällikkö Tomi Lähteenmäki), rehtori Juha Kettunen, Turun amk, vararehtori Olli Mertanen, Turun amk, toimitusjohtaja, rehtori Juha Kämäri, Samk, vararehtori Anne Pohjus, Samk, aluepäällikkö Pia Alvevessalo, Elinkeinoelämän Keskusliitto, sittemmin Sivistystyönantajat ry., asiamies Jarkko Heinonen, Turun kauppakamari ja toimitusjohtaja Jaakko Hirvonsalo, Rauman kauppakamari. Päätöksen mukaan Varsinais-

Suomen ja Satakunnan ELY-keskuksilla oli oikeus nimetä edustajansa ryhmään. Varsinais-Suomen ELY-keskus nimesi edustajakseen ryhmän päällikkö Martti Rantalan ja Satakunnan ELY-keskus ylijohtaja Marja Karvosen (sijaisena yksikön päällikkö Markku Jokela). Ohjausryhmän puheenjohtajana toimivat 18.1.2013 Sami Savolainen ja 25.3.2013 Juha Kämäri. Ohjausryhmän sihteerinä toimivat Olli Mertanen 18.1.2013 ja Anne Pohjus 25.3.2013.

Selvitystyön aikana tuli kuulla tarpeellisessa määrin OKM:n ammattikorkeakoulutuksesta vastaavia henkilöitä, ammattikorkeakoulujen johtoa ja ylläpitäjien edustajia, lounaisrannikkoyhteistyöhön osallistuvien kaupunkien johtoa sekä keskeisiä alueen yrityselämän ja sidosryhmien edustajia. Tämä kuuleminen toteutettiin haastatteluina.

Selvityksen aineistona ovat olleet opetus- ja kulttuuriministeriön asiakirjat, ammattikorkeakoulujen erikseen toimittamat aineistot, jotka kehitysjohtajat Päivi Jaatinen ja Ismo Kantola ovat koonneet selvitysmiehelle, muu kirjallinen aineisto sekä kahdessa vaiheessa tehdyt haastattelut. Ensimmäisessä vaiheessa marras-joulukuussa haastateltiin henkilökohtaisesti ylläpitäjien edustajia, ammattikorkeakoulujen johtoa sekä muutamia sidosryhmien edustajia. Toisessa vaiheessa tammi-helmikuussa haastateltiin keskeisiä alueen yrityselämän ja sidosryhmien edustajia sekä ammattikorkeakoulujen johtoryhmiä ja muita toimijoita henkilökunnan ja opiskelijakunnan edustajat mukaan lukien. Henkilökohtaisesti tai ryhmä- tai puhelinhaastatteluna haastateltiin 78 henkeä, jotka ilmenevät raportin luvusta Haastattelut ja Webropol-kysely. Osa suunnitelluista haastatteluista jäi toteuttamatta aikataulujen yhteensovitusongelmien vuoksi, mutta mm. kaikki seutukunnat ovat edustettuina joko kaupunginjohtajan tai alueellisen elinkeinoyhtiön kautta tai ammattikorkeakoulujen hallinto- ja asiantuntijalimille suunnatun Webropol-kyselyn kautta.

Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy:n hallituksen jäsenille, ammattikorkeakoulujen sisäisille hallituksille, Turun ammattikorkeakoulun valtuuskunnan jäsenille sekä Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy:n koulutus- ja tutkimusvaliokunnan jäsenille suunnattiin verkkokysely. Verkkokysely lähetettiin 97 henkilölle, joista kyselyyn vastasi 57 (60 %) henkilöä, jotka jakautuivat puoliksi Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulun toimielinten jäseniin. Vastanneista 28 edusti ammattikorkeakoulujen johtoa, henkilöstöä tai opiskelijoita, 18 omistajayhteisöjä sekä 11 elinkeino- ja työelämää tai sidosryhmiä. Tästä vastaajajoukosta käytetään jäljempänä myös nimitystä ammattikorkeakoulun sisä- ja lähipiiri. Verkkokyselyn vastaajissa on henkilökohtaiseen haastatteluun tai ryhmähaastatteluun osallistuneita henkilöitä. Pääallekkäisten vastaajien määrää ei tiedetä, koska verkkokysely toteutettiin anonyymisti. Verkkokyselyn toteutti ja analysoi AMK-erityisasiantuntija Esa Rahiala Satakunnan ammattikorkeakoulusta.

Haastatteluihin perustuviin näkemyksiin ei ole liitetty lähdeviitteitä silloin, kun kyseessä on selvitysmiehen useisiin haastatteluihin pohjautuva tiivistys. Lähdeviite on mainittu, jos kyseessä on tarkka tosiasiatieto, joka on saatu tietystä haastattelusta. Haastatteluissa esitettyjen näkemysten tulkinta ei kaikissa tapauksissa ole yksiselitteistä, joten myöhemmin esitettäviä näkemysten koonnoksia on pidettävä suuntaa antavina, ei tutkimustietoon verrattavana datana.

2 AMMATTIKORKEAKOULUJEN RAKENTEELLISEN KEHITTÄMISEN VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET

Valtioneuvoston 15.12.2011 vuosille 2011–2016 hyväksymä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma, joka perustuu pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan 2011–2015, määrittää korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen tavoitteiksi seuraavat (selventävät tulkinnat kursivoitu):

1. Valtionosuuksien kokonaisuudistuksen aikataulussa arvioidaan, miten ammattikorkeakoulutuksen rahoituksen siirto kunnilta valtiolle ja oikeushenkilöaseman muutos toteutetaan. Valtio varautuu tukemaan uudistuneiden ammattikorkeakoulujen toimintaa finanssisijoituksin. *Hallitusohjelma perustuu tavoitteeseen muuttaa ammattikorkeakoulujen ylläpitojärjestelmää siten, että ylläpitäjä ja ammattikorkeakoulu ovat sama oikeushenkilö, jolloin ei ole enää mahdollista, että yhdellä ylläpitäjällä on kaksi tai useampia ammattikorkeakouluja.*
2. Ammattikorkeakoulujen rahoitus- ja säädöshajausta uudistetaan vuoden 2014 alusta vauhdittamaan korkeakoulujen rakenteellista uudistusta ja toiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantamista. Rahoituksen perusteeksi otetaan ammattikorkeakoulun koko lakisääteinen toiminta.
3. Ammattikorkeakoulujen toimiluvat uudistetaan vuoden 2014 alusta. Toimiluvat määritellään valtioneuvoston asetuksella, jossa määritetään koulutusvastuut.
4. Jokaisessa maakunnassa toimii yksi tai useampia korkeakouluja. *Korkeakoulun ei tarvitse olla itsenäinen korkeakoulu.*
5. Korkeakoulurakenteet vaihtelevat maan eri puolilla siten, että ne vahvistavat yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen profiileja ja painoaloja ja palvelevat tarkoituksenmukaisella tavalla alueiden kehittämistarpeita.
6. Ammattikorkeakoulujen tehtävissä korostetaan työelämäyhteistyötä ja aluevaikuttavuutta.
7. Ammattikorkeakoulut kehittävät TKI-toimintaansa siten, että se entistä enemmän suuntautuu palvelumaan pk-yrityksiä ja palvelusektoria.
8. Ammattikorkeakoulujen aloittajamääriä vähennetään 2200 aloituspaikalla vuonna 2013 suunnatun vähennyksen ensisijassa kulttuurialaan, matkailu-, ravitsemis- ja talousalaan sekä tekniikan ja liikenteen koulutukseen. Sosiaali- ja terveysalalla on lievää koulutuksen lisäystarvetta.
9. Korkeakoulujen yhteistyötä tuetaan tarkoituksenmukaisilla toiminta- ja hallintorakenteilla.
10. Yliopistokeskusten toimintaedellytykset turvataan suuntaamalla niiden toimintaa osaamista täydentävään, alueiden tarpeita palvelemaan aikuiskoulutukseen sekä tutkimustoimintaan.
11. Suomalaiset korkeakoulut rakentavat strategisia painopisteitään tukevia kansainvälisiä liittoumia. (Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2011–2016, 43–49.)

Hallituksen esitys 14.2.2013 ammattikorkeakoululain uudistamiseksi sekä rahoituslain uudistamiseksi sekä opetus- ja kulttuuriministeriön edustajien loppuvuodesta 2012 pitämässä esityksissä esitetyt linjaukset lähtevät seuraavista tavoitteista:

1. Koulutustehtävä sidotaan koulutusalojen sijasta tutkintoihin ja tutkintonimikkeisiin. Ministeriö ei enää pääätä yksittäisistä koulutusohjelmista, kuten nyt.
2. Toimiluvissa luovutaan ammattikorkeakoulun sijaintipaikkamäärittelyistä. Lakiesityksen perustelujen mukaan uudistuksen toisessa vaiheessa on tarkoitus säätää toimiluvan ehtona, että ammattikorkeakoulutoimintaa harjoittavien yhteisöjen yhtiöjärjestysten ja osakassopimusten ei tule sisältää sitoumuksia tai velvoitteita, jotka estävät ammattikorkeakoulua tekemästä tarpeellisia strategisia ja rakenteellisia muutoksia esimerkiksi sitomalla rakenteita, rahoitusta, koulutusta ja/tai päätöksentekoa paikkakuntiin tai toimintayksikköihin. Samalla tavoin uudistuksen toisen vaiheen jälkeen mahdollisia eivät olisi myöskään rakenteet, joilla päätöstä tiettyjen paikkakuntien toiminnasta ja esimerkiksi koulutuksen lakkauttamisesta ei voisi tehdä ilman osakkeenomistajien tai toimielinten kaikkien jäsenten tai määränemmistön hyväksyntää.

3. Perusrahoitus määräytyy suoritettujen tutkintojen, tutkinto- ja opetusprosessien laadun, tehokkuuden, työllistymisen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan perusteella, mikä merkitsee siirtymistä kokonaan tuloksellisuusperusteiseen rahoitukseen.
4. Toimiluvan saajalla tulee olla pitkän tähtäyksen toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset tehtäviensä asianmukaiseen hoitamiseen ja kansainvälisesti korkeatasoiseen järjestämiseen. Tämä toimilupahakemuksessa osoittaa myös kaikkien aiottujen opetuspaikkakuntien osalta erikseen.
5. Toimilupien hakukierroksella toimilupa voidaan myöntää myös määräajaksi. Määräaikainen toimilupa voi lakiesityksen mukaan tulla kyseeseen mm. ammattikorkeakoulutoiminnan uudelleenjärjestelmiseksi. Määräaikainen toimilupa on voimassa enintään 31.12.2015 asti.
6. Osakeyhtiömuotoisille ammattikorkeakouluille korvattaisiin talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannanoton (28.9.2012) mukaisesti vuosina 2014–2016 tehdyistä investoinneista maksetut arvonlisäverot.
7. Varainsiirtoverolain 43 c §:n voimassaoloa on tarkoitus jatkaa. Sen mukaan verohallinto palauttaa suoritettua varainsiirtoveron hakemuksesta, jos ammattikorkeakoulun ylläpitäjä luovuttaa omistamansa kiinteistön amk-laissa säädetyn toimiluvan mukaista toimintaa harjoittavalle osakeyhtiölle sen osakkeita vastaan. Vapauttaminen tulisi valtiovarainvaliokunnan tulkintasuosituksen (VaVM 33/2012 vp) mukaan toteuttaa myös siinä tapauksessa, että toimiluvan saanut kuntayhtymä siirtää purkauksessaan kiinteistöjään jäsenkuntiansa kautta uudelle toimiluvan saavalle ammattikorkeakouluosakeyhtiölle.
8. Toisessa vaiheessa muodostuva ammattikorkeakoulujen oikeushenkilöasema yleishyödyllisinä yhteisinä tulee saattamaan ammattikorkeakoulut ja yliopistot lähtökohtaisesti samaan verotukselliseen asemaan.

(Hallituksen esitys ammattikorkeakoululain muuttamisesta sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 26 §:n ja 48 §:n muuttamisesta 14.2.2013; Muistio ammattikorkeakoulujen yhtiöittämisen ja osakeyhtiömuotoisen ammattikorkeakoulun verotuksesta ja kompensatioista, www.minedu.fi/ ammattikorkeakoulujen uudistaminen 27.12.2012; Anita Lehikoinen 25.10.2012, 30.11.2012; Hannu Sirén 26.10.2012 ja 27.12.2012.)

Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulut ovat toteuttaneet viime vuosina merkittäviä kansallisten tavoitteiden mukaisia rakenteellisia uudistuksia. Varsinais-Suomen väliaikainen ammattikorkeakoulu yhdistettiin Turun ammattikorkeakouluun jo 2000-luvun alussa. Kymmenen vuoden aikana toiminta on keskitetty Turkuun ja Saloon aikuiskoulutusta lukuun ottamatta. Kaarinassa, Raisiossa, Mynämäellä, Paraisilla, Uudessakaupungissa ja Loimaalla olleet toimipisteet on lakkautettu ja ruotsinkielinen koulutus siirretty Noviaan. Satakunnan ammattikorkeakoulun toiminta on keskitetty niin ikään pääosin kahteen kaupunkiin Poriin ja Raumalle. Kankaanpäässä on taidekoulutusyksikkö, ja Huittisissa toimii liiketalouden virtuaaliopetusta toteuttava aikuiskoulutusyksikkö. Muu Harjavallassa, Huittisissa ja Kankaanpäässä toteutettu koulutus on lakkautettu.

Molemmat ammattikorkeakoulut ovat tehneet opetus- ja kulttuuriministeriön palautteen 5.10.2011 mukaiset aloituspaikkavähennykset tosin hieman poikkeavasti painottaen. Turun ammattikorkeakoulua kehoitettiin lakkauttamaan matkailu-, ravitsemis- ja talousalan koulutus sekä muotoilun ja musiikin koulutus sekä vähentämään tekniikan ja liikenteen koulutustarjontaa 40 aloituspaikan verran. Satakunnan ammattikorkeakoulua kehoitettiin lakkauttamaan kulttuurialan koulutus 52 aloituspaikkaa, vähentämään tekniikan ja liikenteen koulutustarjontaa 65 aloituspaikalla ja liiketalouden koulutustarjontaa 25 aloituspaikalla. Edelleen kehoitettiin kehittämään Porin ja Rauman yksiköiden työnjakoa sekä todettiin, ettei Kankaanpään yksiköllä irrallaan korkeakoulu yhteisöstä ole jatkossa toimintaedellytyksiä. (Opetus- ja kulttuuriministeriön palaute 5.10.2011.)

Turun ammattikorkeakoulu on lakkauttanut nuorten koulutuksessa luonnonvara-alan koulutuksen 46 aloituspaikkaa sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalan koulutuksen 60 aloituspaikkaa, joka Lounais-Suomes-

sa keskittyy siten Satakunnan ammattikorkeakouluun. Kulttuurialalta on lakkautettu muusikon (AMK) koulutus 16 aloituspaikkaa sekä vähennetty muotoilun aloituspaikkoja 23 aloituspaikalla. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta on lakkautettu kauneudenhoitoalan koulutus 18 aloituspaikkaa. Tekniikan ja liikenteen koulutusosalta on vähennetty nettomääräisesti 14 aloituspaikkaa. Kokonaisvähennys 177 aloituspaikkaa eli 10 % vuoden 2011 aloituspaikoista on siten sama kuin opetus- ja kulttuuriministeriön palautteessa 5.10.2011. Satakunnan ammattikorkeakoulu on säilyttänyt Kankaanpään taidekoulutuksen, mutta toteuttanut muilta osin opetus- ja kulttuuriministeriön kehotuksen vähentää kulttuurialan aloituspaikkoja lakkauttamalla viestinnän koulutusohjelman (30 aloituspaikkaa). Ammattikorkeakoulu on supistanut ehdotettua enemmän tekniikan koulutusta (75 aloituspaikkaa, -19 %) ja liiketalouden koulutusta (35 aloituspaikkaa, -14 %). Lisäksi toimintoja Satakunnan ammattikorkeakoulussa on keskitetty siten, että kansainvälisen kaupan opetus keskittyy Raumalle, liiketalouden nuorten tutkinto-opetus Poriin ja aikuisten liiketalouden tutkinto-opetus Huittisiin. Muutokset toteutuvat vuoden 2013 alusta lukien. Aloituspaikkojen kokonaisvähennys 142 aloituspaikkaa eli 14 % vuoden 2011 nuorten aloituspaikoista on sama kuin opetus- ja kulttuuriministeriön palautteessa 5.10. ehdotettu.

3 LOUNAISRANNIKON AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN KEHITTÄMISTARPEET

Turun, Porin, Rauman ja Uudenkaupungin kaupungit ovat vuonna 2005 aloittaneet Lounaisrannikko-LOURA-yhteistyön, joka on vahvistettu valtuustojen hyväksymällä yhteistyösopimuksella. Yhteistyön tavoitteena on koko alueen kilpailukyvyyn, houkuttelevuuden ja tunnettuuden lisääminen. Yhteistyö jäsentyy LOURA-kehittämishojelman mukaisiin lippulaivahankkeisiin, joihin LOURA-kaupungit ja yhteistyökumppanit voivat osallistua toteuttajina ja osarahoittajina erillisten päätösten mukaisesti. Yhteistyön ohjausryhmä koostuu kaupunginhallitusten puheenjohtajistoista ja kaupunginjohtajista. LOURA-yhteistyön valmistelu- ja toimeenpanoelimiä ovat valmisteluryhmä, sen työvaliokunta ja asiamies.

LOURA:n lippulaivoja ovat: meriosaaminen yhdistää, energiarannikko uudistaa, innovaatiot tuottavat, tulevaisuuteen tiedolla ja lounasmeri viehtelee (matkailu). Toiminnan kehittämiseen ja yhteistyön vahvistamiseen liittyviä toimenpiteitä ovat kasvurahaston käynnistäminen, sijoitusten houkuttelemine, elinkeinopalvelujen trimmaaminen, yhteishengen nostattaminen sekä yhteistyön vakinaistaminen. LOURA-kumppanuuden operatiiviseen ulottuvuuteen kuuluu lyhytkestoinen ja tapauskohtainen yhteistyö sekä hankeyhteistyö. Taktisen tason tavoitteita ovat pitkäkestoinen työnjako tai yhteinen rakenteellinen kehittäminen sekä enemmän näkyvyyttä ja vaikuttavuutta kuin erikseen toimien. Strategisen tason tavoitteena on pysyvä strateginen yhteistoimintamalli. (LOURA-esite 2012.)

Lounaisrannikon taloudelliseen kehitykseen liittyy suuri haaste siitä, miten alue säilyttää asemansa yhtenä teollisuuden vahvoista alueista ja miten sen elinkeinoelämä pystyy myös riittävästi uudistumaan. Aaltoyliopiston professori Matti Pohjola on todennut, että Suomessa pitäisi paljon enemmän kiinnittää huomiota palveluvientiin supistuvan tavaraviennin asemasta. Hän rinnastaa digitaalisen liiketoiminnan teolliseen valankumoukseen ja sähkövoiman käytön yleistymiseen 1900-luvun alussa. Suomen kymmenestä kansainvälisesti kilpailukykyisimmistä toimialasta jo kolme on palvelualaa: tietotekniikkapalvelut, rakentaminen ja liike-elämän palvelut. Tavaraviennissä on entistä vaikeampaa kilpailla, koska valmistusta siirretään yritysten kilpailukyvyyn turvaamiseksi halvan työvoiman maihin. Palvelujen ulkomaankauppa on jo nyt ylijäämäistä. (Helsingin Sanomat 8.3.2013.) Tämä näkökulma tarkoittaisi myös sitä, että LOURA-yhteistyössä tulisi myös palveluelinkeinot, kuten matkailu, nostaa vahvemmin esille. Osaamisen kehittäminen siinä olisi eräs ammattikorkeakoulujen yhteistyön alue matkailualan ammattikorkeakouluopetuksen keskittyttyä Poriiin. Matkailu ei kuulu Matti Pohjolan analyysissä aloihin, joissa Suomella on kansainvälistä kilpailuetua.

Lähtökohdat Lounaisrannikon asemien säilyttämiseen ja vahvistamiseen ovat hyvät: vastikään uutisoitiin Porin seutukunnan kehityksen olleen yksi maan vahvimista viime vuosina. Lounaisrannikko suuntautuu merelle ja meren yli, mikä on sen vahvuus kotimaisten liikenneyhteyksien ollessa pääkaupunkikeskeisessä liikennejärjestelmässä selvästi heikommät.

LOURA voidaan tavoitteiltaan ja toimintamuodoiltaan rinnastaa Helsingin seudun metropolipolitiikkaan lounaisrannikon alueellista kehittämisvyöhykettä edistävänä ja sen edunvalvontaa tukevana kaupunkien ja seudullisten toimijoiden yhteistyömuotona, vaikka sitä ei haastatteluissa välttämättä sellaiseksi miellettykään.

Nykyiselle alueelliselle kehittämis-, edunvalvonta- ja yhteistyöpolitiikalle on ominaista monimuotoisuus ja monitoimijaisuus. Esimerkiksi EU-rahoitusten aluejaossa Satakunta on kuulunut Länsi-Suomen allianssiin yhdessä Pirkanmaan, Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan kanssa. Vastaavasti Varsinais-Suomi on ollut osa Uudenmaan, Hämeen, Päijät-Hämeen, Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan kanssa Etelä-Suomen maakuntien liittoumaa. Varsinais-Suomen Liitto ja Satakuntaliitto muodostavat aluekehityslain edellyttämän maakuntien liittojen yhteistoiminta-alueen, joka on sama kuin ns. täyden palvelun ELY-keskuksen alue.

Vuonna 2014 alkavan uuden EU:n rakennerahastokauden aikana EU:n innovaatiopolitiikka perustuu innovaatiokeskittymien neuvottelumenettelyyn, kaupunkiseutujen kasvusopimuksiin sekä INKA (innovatiiviset

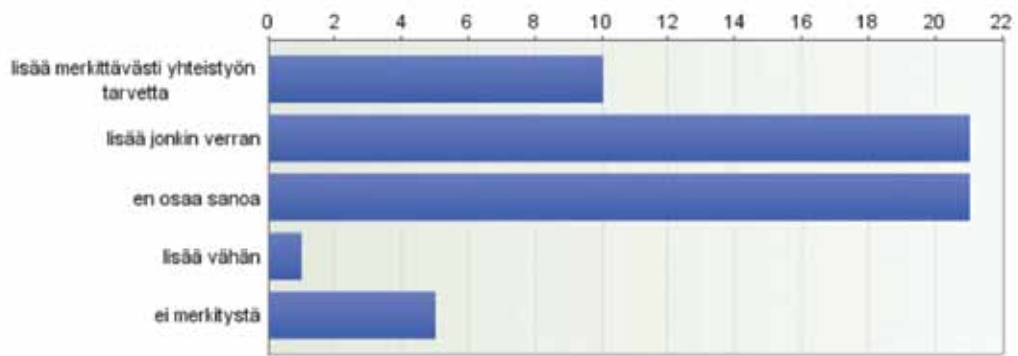
kaupungit) -ohjelmaan, joka korvaa nykyiset osaamiskeskusohjelmat. Kaupunkiseutujen kasvusopimukset ja INKA-ohjelmat voivat koskea noin 10–12 kaupunkiseutua väestöpohjaltaan yli 100 000 asukasta, minkä kriteerin sekä Turun että Porin kaupunkiseudut täyttävät. Uudistuva politiikka ja uudet instrumentit vaativat uudenlaista yhteistyötä. EU:n komissioon ns. positiopaperi pitää Suomen keskeisenä haasteena kilpailukyvyyn parantamista ja asettaa tavoitteeksi erityisesti yritysten kilpailukyvyyn ja markkinoille tunkeutumiskyvyn parantamisen. (Lehtinen 31.10.2012; Pikkarainen 14.12.2012; Aro 19.12.2012.) LOURA-yhteistyö näyttäisi vastaavan hyvin uuden EU:n rakennerahastopolitiikan tavoitteisiin.

LOURA-yhteistyö rakentuu vanhaan meren, maantieteen ja historian luomaan yhteyteen, joka aikanaan synnytti LOURA-kaupungit, jotka kuuluvat nuorinta 1600-luvulla perustettua Uuttakaupunkia myöten maan vanhimpiin kaupunkeihin. Myös yliopistoyhteistyö Turku-Vaasa -linjalla sekä Vaasan sairaanhoitopiiriin siirtyminen Turun yliopistosairaalan erityisvastuualueeseen kertovat laajemmastakin toiminnallisesta yhteydestä länsirannikolla.

Pysyvän strategisen yhteistyön tiivistäminen LOURA-kehitysvyöhykkeellä ja yhteinen rakenteellinen kehittäminen voinevat toteutua käytännössä eri toimialojen organisaatioissa, jollaiseksi Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen strateginen yhteistyö soveltuisi hyvin. Kuntarakenteen uudistus, johti se millaiseen kuntarakenteeseen tahansa, merkitsee joka tapauksessa entistä suurempia peruskuntia ja vahvistaa niiden roolia myös alueellisessa innovaatiopolitiikassa. Kuntarakenteen uudistus tekee myös jotkut nykyiset alueelliset yhteistyörakenteet tarpeettomiksi tai ainakin muuttaa niiden roolia kuntien yhteistoimintaorganisaatioista kiinteämmin kaupunkikonsernien osiksi. Näin tulee käymään mm. sosiaali- ja terveyshallinnon uudistuksessa, jossa nykyiset kuntayhtymäpohjaiset sairaanhoitopiirit korvautunevat ainakin osin isäntäkuntatyyppeillä rakenteilla yliopistosairaaloitten erityisvastuualueita lukuun ottamatta.

LOURA-yhteistyön lippulaivat ovat toiminta-alueita, joilla ammattikorkeakoulujen koulutuksella, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalla sekä aluekehitystehtävällä on merkittävä rooli. Selvitysmiehen toimeksiannossa ammattikorkeakoulujen strategisen yhteistyön viitekehikseksi annettiin lounaisrannikkoyhteistyö. Ammattikorkeakoulun ylläpitäjien luottamushenkilö- ja virkamiesjohdossa sekä sidosryhmätasolla LOURA-yhteistyö nähtiin merkittävänä ammattikorkeakoulujen yhteistä tavoiteasettelua rakentavana tekijänä, mutta ei kuitenkaan uutena hallinnollisena rakenteena. Ammattikorkeakoulujen operatiivisella tasolla LOURA-yhteistyö ei näyttäytynyt tällä hetkellä merkittävänä ammattikorkeakoulujen yhteistoimintamuotona, mikä johtunee siitä, että LOURA-yhteistyö on alkanut vasta äskettäin. Siihen näytti myös liittyvän jännitteitä suhteessa maakunnallisiin toimijoihin.

Webropol-kyselyssä kysyttiin vastaajien näkemystä Lounaisrannikko(LOURA)-yhteistyön vaikutuksesta Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen yhteistyön tarpeeseen.

Kuvio 1. Lounaisrannikko-yhteistyön vaikutus Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen yhteistyön tarpeeseen. Vastaa-
taajia 56.

Vastaajien näkemys on, että Lounaisrannikko-yhteistyö lisää Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen yhteistyön tarvetta.

4 KORKEAKOULUJEN STRATEGISEN YHTEISTYÖN KANSAINVÄLISIÄ JA KANSALLISIA MALLEJA

Opetus- ja kulttuuriministeriö teetti Tampereen yliopiston Johtamistieteiden laitoksella vuonna 2007 taustaselvityksen korkeakoulujen yhteistyömuodoista. Selvitys liittyi viime vuosikymmen puolivälissä käynnistyneeseen korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen hankkeeseen, jonka tuloksena maassamme on yhdistetty yliopistoja ja ammattikorkeakouluja sekä käynnistetty perinteistä tapauskohtaista hanke- ym. yhteistyötä vahvempia yhteistyömuotoja, joita voi kutsua strategiseksi yhteistyöksi. Selvityksessä korkeakoulujen yhteistyömallit jäsennettiin konsortioksi, federaatioksi ja yhdistymiseksi. (Nokkala & Tirronen & Hölttä 2007.)

Raportin mukaan korkeakoulujen yhteistyön syventämisellä pyritään lisäämään korkeakoululaitoksen vaikuttavuutta ja tehokkuutta, karsimaan korkeakoulujen määrää ja päällekkäisiä toimintoja, korostamaan resurssien tarkoituksenmukaisempaa käyttöä ja kustannussäästöjä, kokoamaan korkeakouluja suuremmiksi kokonaisuuksiksi, lisäämään korkeakoulujen sisäistä monipuolisuutta ja integroimaan paremmin kansakunnan, yhteiskunnan ja alueiden intressit korkeakoulutukseen ja sen tavoiteasetteluun. (Nokkala ym. 2007, 11.)

Korkeakoulukonsortioilla tarkoitetaan raportissa korkeakoulujen välistä vapaaehtoista yhteistyötä, joka organisoituu jäsenkorkeakoulujen taloudellisesti ylläpitämään erilliseen organisaatioon tai verkostoon. Verkostokonsortiot toimivat koordinaatioperiaatteella tai niiden toiminta on organisoitu kevyen organisaation varaan. (Nokkala ym. 2007, 12.)

Korkeakoulufederaatioissa jäsenkorkeakoulut ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä ja niillä on laaja toiminnallinen, hallinnollinen ja taloudellinen autonomia. Federaatioissa korkeakoulut perustavat yhteisen organisaation, jolle luovutetaan sopimuksenvaivaisesti toimivaltaa ja tehtäviä. Federaation tuntomerkinä on myös federaation oma identiteetti. (Nokkala ym. 2007, 14.)

Suomessa viime vuosina toteutuneista ammattikorkeakoulujen liittoumista Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy on Kymenlaakson Ammattikorkeakoulu Oy:n ja Mikkelin ammattikorkeakoulu Oy:n omistama ns. holding-yhtiö. Lapin korkeakoulukonsernissa (Lapland University Consortium, LUC) on mukana myös Lapin yliopisto. Muita opetus- ja kulttuuriministeriön asiakirjoissa huomioon otettuja liittoumia ovat Hämeen, Lahden ja Laurea-ammattikorkeakoulujen muodostama FUAS (Federation of Universities of Applied Sciences) ja ISAT (Pohjois-Karjalan ja Savonia-ammattikorkeakoulut). Lisäksi yksityiset ammattikorkeakoulut Arcada, Diak, Haaga-Helia ja Humak ovat muodostaneet 4Y-liittouman, jota ei kuitenkaan voi pitää konsortiona, kuten kolmea edellä mainittua liittoumaa. Lisäksi yhteistyösopimuksia on ainakin Jyväskylän ja Tampereen ammattikorkeakoulujen välillä, Seinäjoen ja Vaasan ammattikorkeakoulujen sekä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun ja sen korkeakoulukumppanien välillä. Siten lähes koko maa on katettu jonkinasteisella ammattikorkeakoulujen pysyvämmällä yhteistyömallilla, mutta yhteistyön aste vaihtelee hanke- ja toimintokohtaisesta sopimusyhteistyöstä yhteiseen ylläpitäjään. Oleellinen ero on siinä, sisältyykö yhteistyöhön tosiasiallista yhteistä strategista päätöksentekoa, jolloin voi puhua strategisesta liittoumasta.

Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy:n strateginen molempia ammattikorkeakouluja koskeva päätöksenteko koskee yhtiöjärjestyksen mukaan korkeakoulurajat ylittävän strategisen tahtotilan muodostamista koulutuksen rakenteeseen liittyvistä asioista, koulutuksen mitoittamiseen liittyvistä asioista, toimipisteverkkoon liittyvistä asioista, TKI-toiminnan yhteisistä painoaloista sekä osallistujista opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa käytäviin tavoitesopimusneuvotteluihin. (Yhtiöjärjestys 2012.)

Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy merkitsee muodollisesti Kymenlaakson ja Mikkelin ammattikorkeakoulujen välistä federaatiota. Muut kotimaiset liittoumat ovat muodollisesti kaikki konsortioita. Korkeakoulujen välisten sopimusasiakirjojen tarkastelun perusteella FUAS, Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy ja Lapin korkeakoulukonserni ovat hyvin samalla viivalla. Esimerkiksi FUAS:n liittoumahallitukselle

uskottu päättäminen FUAS-liittoumastrategiasta merkitsee osapuolille yhtä sitovaa päätöksentekoa kuin se, että Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy:n hallitus päättää korkeakoulujen yhteisen strategisen tahtotilan muodostamisesta. FUAS-liittoumasopimukseen (29.5.2012) on mm. kirjattu, että sopijapuolet ottavat omissa säädösperusteissaan huomioon FUAS-liittouman, mikä antaa liittoumalle muodollisen aseman sopijapuolten päätöksenteossa, samoin se, että liittoumasopimus edellyttää liittoumahallituksessa yksimielisesti päätettyjen asioiden viemistä jäsenkorkeakoulujen päätöksentekoon siinä muodossa kuin ne on liittoumahallituksessa hyväksytyt. Lapin korkeakoulukonsernin hallintosäännön (13.6.2011) mukaan korkeakoulukonsernin strategiaryhmä hyväksyy konsernin strategian ja käsittelee osapuolten strategisen tason suunnitelmat. Sen jäsenet sitoutuvat viemään strategiaryhmässä päätetyt asiat yksimielisesti hyväksytyssä muodossa osapuolten päätöksentekoon. Lapin korkeakoulukonsernin strategiaryhmä on 26.11.2012 päättänyt toimintansa, koska on katsottu, että konsernin käsittäessä 1.1.2014 alkaen vain kaksi korkeakoulua johtoryhmä voi viedä strategiset asiat suoraan korkeakoulujen päättäviin elimiin (www.luc.fi; Markku Tarvaisen haastattelu 12.3.2013.)

ISAT:ssa on yhteinen strategiaryhmä, mutta yhteistyösopimuksessa (8.9.2008) ei ole sovittu sen päätöksenteosta suhteessa mukana oleviin ammattikorkeakouluihin, joten ISAT näyttäisi olevan astetta höllempi liittouma kuin FUAS, Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy ja Lapin korkeakoulukonserni. Yhteisen hallintomallin aikaansaamista ei ole asetettu tavoitteeksi ISAT-yhteistyösopimusta uudistettaessa (nettiuutinen 18.6.2012, www.isat.fi). Nettisivujen mukaan ISAT:ssa on kumppanuusstrategia, joka on käsitteellisesti FUAS:n, Lapin ja Kaakkois-Suomen liittoumastrategiaa höllempi yhteinen tahdonilmaus. ISAT sanookin tähtäävänsä syvenevään kumppanuuteen, ja sen toiminnassa näyttää olevan keskeistä yhteistyö sovitulla painoaloilla, joihin kuuluvat energiaratkaisut, hyvinvointipalvelut ja -tuotteet sekä Venäjä-osaaminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asiakirjoista käy ilmi, että ministeriö on pitänyt kynnyskysymyksenä strategisen liittouman uskottavuudelle yhteistä strategista päätöksentekoa, mielellään yhteisen omistajayhteisön kautta. Tarkastelemalla liittoumien asiakirjoja voi kuitenkin todeta, että yhteinen omistajayhteisö ei välttämättä tuo merkittävää lisäarvoa. Jos vaikkapa Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy:n sisällä näkökohdat ovat vastakkain, enemmistöpäätös kyllä niukasti muodollisesti voi syntyä, mutta sen tosiasiallinen vaikuttavuus on tietysti kyseenalainen. Se ei muodollisesti sido osapuolia, koska yhteinen strateginen tahtotila on asiakirjakirjaus eikä sinällään esimerkiksi lakkautta koulutusohjelmia. Käytännössä tilanne on sama kuin Lapin korkeakoulukonsernissa tai FUAS-liittoumassa: tosiasiallinen vaikuttavuus edellyttää konsensusta. Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy tarjoaa kuitenkin mahdollisuuden sijoittaa yhteisiä palveluja tuottavaa henkilöstöä holdingyhtiön palvelukseen, mitä mahdollisuutta on jo käytetty. Lapin korkeakoulukonsernin tai FUAS-liittouman kaltaisissa organisaatioissa yhteisen henkilöstön on oltava palvelussuhteessa johonkin jäsenkorkeakouluun. Yhteisten palveluyhtiöiden perustamisen estää tällä hetkellä toiminnan tuleminen markkinaehtoisen toiminnan osalta arvonlisäverolliseksi.

Korkeakoulujen yhdistyminen eli fuusio on yhteistyön muoto, jossa vähintään yksi yhdistymisen osapuoli menettää autonomisen asemansa ja itsehallintonsa ja johon sisältyy kokonaisvaltainen organisaatiomuutos (Nokkala ym. 2007, 15). Yhdistymisen ja federaation ero ei ainakaan muutoksen alkuvaiheessa ole jyrkkärajainen.

Suomessa kahden eri ammattikorkeakoulun yhdistyessä syntyneitä ammattikorkeakouluja ovat Haaga-Helia, Metropolia, Tampereen ammattikorkeakoulu ja uusimpana Lapin ammattikorkeakoulu 1.1.2014 alkaen. Väliaikainen Varsinais-Suomen ammattikorkeakoulu liitettiin Turun ammattikorkeakouluun vuonna 2000.

Ammattikorkeakoulutoiminnan alkuvaiheessa, jossa entisiä opistoasteen oppilaitoksia tai niiden osia yhdistettiin, oltiin samanlaisessa tilanteessa kuin nyt pyrittäessä tiivistämään vielä nuorten ammattikorkeakoulujen yhteistoimintaa. Satakunnan ammattikorkeakoulun alkuvuosina tehdyn tutkimuksen mukaan eri koulutusalojen kulttuurit suhteessa ammattikorkeakoulun viralliseen huippusuorituksiin pyrkivään kulttuuriin vaihtelivat merkittävästi. Yksiköiden koulutusalakulttuurit jakautuivat ennakoivaan, vastaanottavaiseen

ja reaktiiviseen kulttuuriin. Näistä ongelmallisimmin oli reaktiivinen kulttuuri, jonka sisäänpäin kääntyneisyys ja irrallisuus eivät luoneet optimaalisia edellytyksiä yhteistoiminnalle, joka on yhteisen kulttuurin syntyminen edellytyksiä. (Jaatinen 1999, 203.) Joidenkin kansainvälisten tutkimusten mukaan on saattanut kestää parikymmentäkin vuotta, ennen kuin toimintakulttuurit ovat yhdenmukaistuneet.

Tutkijoiden mukaan konsortiot ovat yhteistyömuotona raskaita ja tehottomia suhteessa kustannuksiin, ja niihin sisältyy riskejä liittyen kustannustehokkuuteen, taloudelliseen sitoutumiseen, jäsenten väliseen kilpailuun ja epäselviin hyötyihin. Konsortioiden tuloksellisen toiminnan kannalta on olennaista, että jäsenkorkeakoulujen arvopohja ja toimintamenetelmät ovat yhteensopivia, että ne resursseiltaan täydentävät toisiaan ja että yhteistyösuhteen hoitamiseen kiinnitetään riittävästi huomiota. (Beerkens 2004 teoksessa Nokkala ym. 2007, 24.)

Ulkomailla on kokemusta pitkäaikaisista strategisista liittoumista. USA:ssa on 150 jäsentä käsittävä yliopistokonsortioitten liittokin (Kauppi 2013, 1).

Five Colleges Incorporated, joka on perustettu jo vuonna 1965, käsittää 4 collegea ja yhden yliopiston USA:ssa. Se on yksi vanhimmista käsittäen 35 000 opiskelijaa ja 2500 henkilökuntaan kuuluvaa. Konsortion toiminnassa korostuvat opetuksen monipuolistaminen, yhteinen pedagoginen kehittäminen, akateemisen huippulaadun saavuttaminen, yhteiset tukipalvelut, kestävä kehityksen edistäminen, IT-yhteistyö ja aluekehitysyhteistyö. Konsortioilla on 7-jäseninen kanslerista, rehtoreista ja konsortion toimitusjohtajasta koostuva johtokunta. (Five Colleges 2010.)

Five Colleges-konsortion ikään nähden toimintamuodot vaikuttavat melko vaatimattomilta Suomen ammattikorkeakoulujen strategisten liittoumien tavoitteisiin verrattuna.

Claremont University Consortiumin tavoitteissa korostuvat korkealaatuiset markkinoilla kilpailukykyiset palvelut, markkinoiden määrittely, laadun arviointi, brändin vahvistaminen, tutkimustyö sekä taloudellisen lisäarvon tuottaminen. (Claremont University Consortium, 9.11.2012.)

Suuria korkeakoululiittoumia ovat mm. Lontoon yliopisto (125 000 opiskelijaa), jossa keskusyliopiston vastuu on muuttunut yhä selvemmin tuki- ja palveluorganisaation suuntaan. Se ylläpitää tutkintojen korkeita laatustandardeja, edistää collegejen välistä yhteistyötä, hallitsee keskusyliopiston voimavaroja ja valvoo keskusyliopiston instituuttien toimintaa. Yliopistoon kuuluvat collegeet ovat itsehallinnollisia yksiköitä, joilla on oma johtaja ja päätöksentekuelimet. (Nokkala ym. 2007, 25–29.)

Kalifornian yliopiston opiskelijamäärä on 209 000. Se on profiililtaan tutkimusintensiivinen. Tutkijat pitävät Kalifornian yliopistoa federaation ideaalimallina. Siinä keskushallinto yhdistää korkeakoulut strategiseksi kokonaisuudeksi. Kampuksilla on merkittävä toimintavapaus. Kampuksilla ei ole erillisiä johtokuntia, vaan akateemisen hallituksen kampussyksiköt, jotka ovat osa systeeminlaajuista akateemista hallitusta. (Nokkala ym. 2007, 29–34.) Vaikka institutionaalisten erojen vuoksi hallintomallia ei voi verrata suomalaisiin oloihin, malli kuitenkin muistuttaa suomalaisen ammattikorkeakoulun sisäistä hallitusta ja tavanomaisia johtoryhmäkoonpanoja.

Syksyllä 2012 pidetyssä liittoumaseminaarissa esiteltiin muutamia eurooppalaista liittoumaprojekteja. Niitä esittelivät Iso-Britannian CAM (Collaboration, Alliance, Merger) -projektia edustanut David James sekä saksalaista Mercator Research Centeriä edustanut Dagmar Eberle. Mallit muistuttivat suomalaisia malleja. Saatujen kokemusten perusteella eurooppalaiset asiantuntijat korostivat, että lähtökohtana liittoutumiselle tulee olla selvä strateginen tarve, on oltava realismia synergioiden ja tehokkuuden välillä, on keskityttävä ydintavoitteisiin sekä tarvitaan aikaa, panostusta, luottamusta ja johtajuutta. Kriittisiä menestystekijöitä ovat johtaminen, luottamus, resurssit ja etäisyys (enintään 80 km). Yhteistoimintaa voidaan rakentaa sekä ylhääl-

tä alas että alhaalta ylöspäin. Liittoumaa rakennettaessa on syytä määrittää, onko se vaihtoehto fuusiolle vai askel siihen. (James 2012; Eberle 2012.)

Saksalaisissa esimerkeissä näyttivät tavoitteina korostuvan kansainvälisyys, kilpailukyky kansallisessa ja eurooppalaisessa tutkimusrahoituksessa. Yhteiset hallintoelinten muodot muistuttavat meikäläisiä. Tavanomaista on laajempi valtuuskuntatyypinen, rehtoreista ja elinkeinoelämän edustajista koostuva hallitus kiertävin puheenjohtajuuksin. (Eberle 2012.)

5 LYHYT KUVAUS TURUN JA SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULUISTA

Turun ammattikorkeakoulu on opiskelijamäärältään maan 3. suurin (7661 FTE- eli kokoaikaopiskelijaa vuonna 2011). Satakunnan ammattikorkeakoulukin on opiskelijamäärältään lähellä maan ammattikorkeakoulujen keskokokoa (4616 FTE-opiskelijaa vuonna 2011, koko maan keskokoko 4389 FTE-opiskelijaa).

FTE-opiskelijamäärien jakautuminen nuorten, aikuisten ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen opiskelijoihin oli vuonna 2011 seuraava:

	nuoret	aikuiset	yl.amk.	yht.
Turun ammattikorkeakoulu	6648 86,8 %	773,5 10,1 %	239,5 3,1 %	7661 100 %
Satakunnan ammattikorkeakoulu	3756,5 81,4 %	702 15,2 %	157,5 3,4 %	4616 100 %

Vertailu osoittaa Turun ammattikorkeakoulun olevan suhteellisesti vahvempi nuorten ja Satakunnan suhteellisesti vahvempi aikuiskouluttaja. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen osuus on molemmissa yhtä suuri. Poissaolevien opiskelijoiden osuus nuorten koulutuksessa on Satakunnan ammattikorkeakoulussa hieman suurempi (15,3 %) kuin Turun ammattikorkeakoulussa (13,8 %).

Ammattikorkeakoulujen tutkintotuotokset ovat samassa suhteessa FTE-opiskelijamäärään, Satakunnan ammattikorkeakoulussa 956 tutkintoa ja Turun ammattikorkeakoulussa 1539 tutkintoa vuonna 2011. Satakunnan ammattikorkeakoulun sekä opiskelija- että tutkintovolyymi on noin 60 % Turun ammattikorkeakoulun vastaavasta volyymista.

Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen osuus koko maan tutkinnoista ja FTE-opiskelijoista oli vuonna 2011 seuraava:

	nuoret ja aikuiset yht.	yl.amk.	FTE-opiskelijat
Turun ammattikorkeakoulu	6,85 %	6,78 %	6,98 %
Satakunnan ammattikorkeakoulu	4,53 %	2,47 %	4,20 %

Uudistettavassa ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen painoarvo on 46 %. Tällöin voidaan likimääräisesti arvioida, että jos ammattikorkeakoulun tutkintojen osuus koko maan tutkinnoista ylittää korkeakoulun osuuden koko maan opiskelijamäärästä, ammattikorkeakoulu tulisi hyötymään uudistuksesta. Nuorten ja aikuisten yhteenlasketuissa tutkinto-osuuksissa Satakunnan ammattikorkeakoulu näyttäisi menestyvän hieman paremmin, mutta ylempissä ammattikorkeakoulututkinnoissa taas Turun ammattikorkeakoulu. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrä vaikuttaa erikseen osana TKI-rahoitusta, jossa sen painoarvo on 4 % koko rahoituksesta.

¹ FTE-opiskelijamäärä (full time equivalency) on kansainvälisessä käytössä oleva tunnusluku, jossa osa-aikaiset opiskelijat muutetaan tietyillä kertoimilla kokoaikaisiksi. Se kuvaa paremmin todellista kapasiteettia ja mahdollistaa korkeakoulujen vertailun riippumatta siitä, minkätyyppistä koulutusta niissä annetaan.

Ammattikorkeakoulujen henkilötyövuosien määrä tehtävälueittain oli vuonna 2011 seuraava:

	opetus	TKI	muu	yht.
Turun ammattikorkeakoulu	449,58	110,73	206,62	766,93
Satakunnan ammattikorkeakoulu	254,07	38,19	154,71	446,97
Satakunta/Turku	56,5 %	34,5 %	74,9 %	58,3 %

Kokonaishenkilötyöpanos on suhteessa opiskelija- ja tutkintovolyymeihin, mutta eroaa siten, että Turun ammattikorkeakoulussa TKI-henkilöstöä on huomattavasti enemmän ja muuta henkilöstöä huomattavasti vähemmän. Luokitteluseikoilla voi olla vaikutusta lukuun.

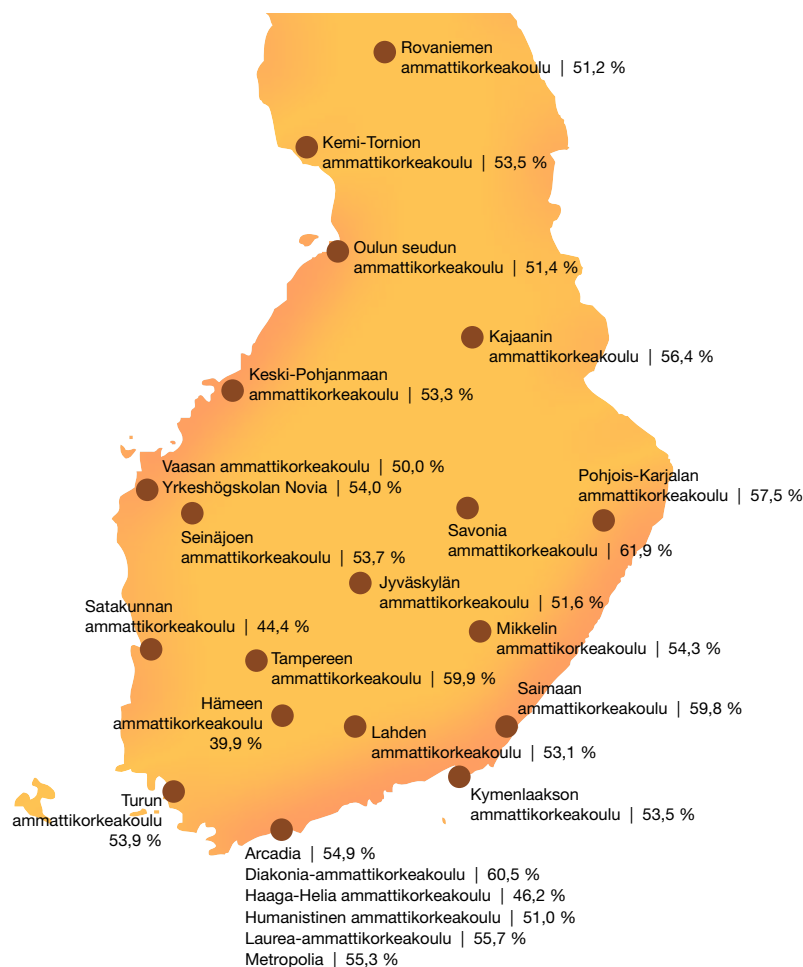
Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa vuonna 2011 kuvaavat seuraavat tunnusluvut:

	Pt. henkilöstö	TKI-toiminnan volyyymi €	Volyyymi € / pt. henkilöstö	Ulkoisen rahoituksen osuus TKI:n kokonaisrahoituksesta ilman OKM:n rahoitusta
Turun amk	812	12 263 246	15 103	45,7 %
Satakunnan amk	531	4 276 000	8 053	77,8 %
Koko maa keskimäärin		165 262 000	13 291 (2010)	51 %

Turun ammattikorkeakoulun TKI-volyymi on merkittävästi suurempi ja suhteessa henkilöstömäärään yli maan ammattikorkeakoulujen keskitason. Satakunnan ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan ulkoinen rahoitus on suhteellisesti suurempi kuin Turun ammattikorkeakoulussa ja suurempi kuin koko maassa keskimäärin. Uudistettavassa ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa 15 % rahoituksesta koostuisi TKI-toiminnan perusteella, josta ulkopuolisen rahoituksen paino olisi 8 %, ylempien amk -tutkintojen 4 %, julkaisujen 2 % ja henkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden 1 %.

Asiantuntijahaastatteluisissa on tullut niin ylläpitäjäedustajien kuin sidosryhmienkin taholta esille maakuntien innovaatiotoiminnan hajanaisuus, joka ilmenee alueen innovaatiotoimijoiden kilpailuna ja myös molempien ammattikorkeakoulujen sisäisten yksiköiden kilpailuna samoista hankerahoituksista. Tässä suhteessa ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan hajautumista aiemmin keskitetystä organisaatiosta yksiköihin ei ole pidetty onnistuneena. Satakunnan ammattikorkeakoulun 1.1.2013 voimaan tulleessa uudessa organisaatiossa TKI-toiminnan koordinointi on jälleen keskitetty. Porin kaupunginjohtajan asettama selvitystyöryhmä Timo Aro ja Seppo Laakkonen on selvittänyt vuoden 2012 lopulla, millainen olisi optimaalinen toimintamalli ulkoisen TKI-rahoituksen kanavoitumiseksi Satakunnan ammattikorkeakoulussa, Porin yliopistokeskuksessa, Prizztech Oy:ssä ja WinNova Oy:ssä Pori-konsernin kokonaisedun mukaisesti. Työryhmä toteaa, että optimaalisin on malli, jossa voidaan säilyttää Prizztechin toimintamallin vahvuudet TKI-toiminnassa ja toisaalta kytkeä korkeakoulujen ja Prizztechin osaaminen kiinteämmin osaksi yhteistä kokonaisuutta. Työryhmä ehdottaa, että alueen korkeakoulut ja kehitysyhtiö valmistelevat keskenään ulkoisen kehittämis- ja tutkimusrahoitukseen liittyvän TKI-toiminnan osalta puitesopimuksen, jossa määritetään organisaatioiden

väläinen työnjako, toimintaperiaatteet, vastuut, käytännön menettelytavat sekä toimenpiteiden seuranta- ja tulosindikaattorien kirjaamistavat. Työryhmän esitysten mukaan perustettiin kaupunginhallituksen aloitteesta valmisteluryhmä, jossa ovat edustettuina neljä koulutus- ja kehittämisorganisaatiota sekä Porin kaupungin edustaja puheenjohtajana, jonka tehtävänä on valmistella 31.5.2013 mennessä puitesopimus sekä tehdä perusteellinen selvitys Prizztech Oy:n hallinnoimista mahdollisesti siirrettävistä tutkimus- ja kehittämistoiminnoista (mm. Vesi-instituutti, Magneettiteknologiakeskus ja Finn-Nuclear). (Ulkoisen tutkimus- ja kehittämisrahoituksen kanavoituminen Pori-konsernissa 2013.) Jatkoselvittelyissä on päädytty siihen, että Vesi-instituutti, joka toimii Raumalla, soveltuisi Satakunnan ammattikorkeakoulun yhteyteen.

Kuvio 2. Vähintään 45 opintopistettä suorittaneiden osuus tutkinto-opiskelijoista vuonna 2010.

Lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriön tilastot.

Turun ammattikorkeakoulun opintopistekertymä on koko maan ammattikorkeakoulujen mediaanitasossa. Satakunnan ammattikorkeakoulussa opintopistekertymä on maan toiseksi alhaisin. Sitä alentavat liiketalouden sekä tekniikan ja liikenteen opintopistekertymät. Alhainen opintopistekertymä on tyypillinen laajan tekniikan koulutustarjonnan ammattikorkeakouluille.

6 AMMATTIKORKEAKOULUJEN VÄLISEN YHTEISTYÖN NYKYTILANNE

Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen välistä yhteistyötä on kuntoutuksen ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa, jossa lähiopetus tapahtuu vuorotellen Porissa ja Turussa. Kuntoutuksen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyöohjauksessa on yhteistyötä, ja opetuksessa käytetään yhteistä Moodle-verkko-oppimisalustaa. Yhteistyötä on myös kone- ja tuotantotekniikan LVI-tekniikkaan suuntautuvassa aikuiskoulutuksessa sekä kone- ja tuotantotekniikan off shore-moduulissa. Koska Turun ammattikorkeakoulussa koulutetut bioanalytikot ja röntgenhoitajat eivät ole sijoittuneet riittävästi Satakuntaan, Turun ammattikorkeakoulu on järjestänyt kyseistä koulutusta Porissa käyttäen Satakunnan ammattikorkeakoulun tiloja ja yhden Samkin opettajan työpanosta. Fysioterapian koulutusohjelmassa on kansainvälistä ja henkilöstökoulutusyhteistyötä.

TKI-toiminnassa yhteistyö on toteutunut lähinnä Lounaisrannikkoyhteistyössä, jossa sitä on ollut mm. Brasiliaan suuntautuvassa meriteollisuuden kansainvälisessä hankkeessa, meriteollisuuden yhteisessä innovaatioalustassa sekä energiapainopistealueella. Osaamisalueiden eroista johtuen TKI-hankeyhteistyö on ollut toistaiseksi vähäistä. Esimerkiksi LOURA:n kymmenestä potentiaalisesta teema-alueesta vain Vedestä liiketoimintaa -teemassa olivat toimijoina mukana sekä Turun että Satakunnan ammattikorkeakoulut, kun jompikumpi niistä oli mukana kuudella teema-alueella.

Mahdollisina LOURA-yhteistyöhön tukeutuvina ammattikorkeakoulujen yhteistyömahdollisuuksina on nähty ammattikorkeakoulujen näkökulmasta yhteinen kurssitarjotin verkossa, harjoittelupaikkayhteistyö, opinnäytetyöaiheet, uudet oppimisympäristöt sekä elinkeinoelämää palveleva intensiivikurssiyhteistyö. (Ammattikorkeakoulujen vararehtorien ym. neuvottelu 19.1.2012; Prizztechin kysely 2012.)

Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen opiskelijakunnat ovat muodostaneet West coast -liittouman, jonka tavoitteena on ollut yhteinen edunvalvonta SAMOK:n kokouksissa. Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijakunta SAMMAKKO:lla on myös yhteinen opiskelijatalo mm. Porin yliopistokeskuksen opiskelijakunta POINTER:in kanssa Porin keskustassa. Opiskelijakuntien edustajien mukaan yhteydenpito Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien edustajien välillä on viikoittaista.

7 AMMATTIKORKEAKOULUJEN VÄLISEN TYÖNJAON KEHITTÄMISTARPEET

7.1 Lähtökohdat

Vuosina 2010–2011 toteutettu Satakunnan ja Turun ammattikorkeakoulujen yhteistyön tiivistämistyö keskittyi tarkastelemaan ammattikorkeakoulujen profiileja ja painoaloja sekä määrittämään yhteisiä painoaloja. Turun ammattikorkeakoulun painoaloiksi todettiin bio- ja liiketoimintaosaaminen, hyvinvointipalvelut elämäkaaressa, taidealan työelämälähtöinen osaaminen, merellisen ympäristön ja rakentamisen osaaminen, lääkehoito- ja terveysosaaminen sekä soveltava ICT. Vastaavasti Satakunnan ammattikorkeakoulun strategiaan kirjatuiksi painoaloiksi todettiin osaamisintensiivinen opiskeluaikainen yrittäjyys, hyvinvointiosaaminen, ympäristö ja energia, innovatiiviset palvelut ja prosessit, automaatio ja koneteknologia. Koulutusohjelmien rationalisointityön lähtökohdaksi todettiin ammattikorkeakoulun profiilien ja painalojen lisäksi alueiden huoltovarmuuden säilyttäminen. (Ohjausryhmä 6.4.2010.)

Yhteistyön tiivistämistyön ohjausryhmä keskittyi yhteisten painalojen selvittämiseen, jossa jatkoselvittelyn kohteiksi ohjausryhmä määritteli ympäristöosaamisen, hyvinvointipalvelut sekä meriteollisuuden ja logistiikan sekä energian ja ympäristön. Kaiken toiminnan läpikulkeviksi teemoiksi määritettiin kansainvälisyys, innovaatiot, yrittäjyys ja ympäristö. Lähtökohtana tälle määrittelylle olivat ammattikorkeakoulujen omien painalojen lisäksi LOURA:n tulevaisuuden menestystekijöiksi määritellyt teemat. Myöhemmin yhteiset painoalat on määritetty hyvinvoinniksi, merelliseksi ympäristöksi sekä logistiikaksi ja energiaksi. (Ohjausryhmän muistiot 6.4.2010 ja 18.10.2011.) Satakunnan ammattikorkeakoulun tutkimusohjelmassa 2010–2013 on määritetty koko toiminnan läpäiseviksi tutkimusteemoiksi tulevaisuuden energia ja ympäristö sekä älykkyyttä teollisuuteen ja palveluihin. Laskennallinen älykkyys on tutkimusalue, jossa Satakunnan ammattikorkeakoulu on ainoa toimija Suomessa, ja yhteistyökumppanit ovat ulkomaisia yliopistoja (Cimmo Nurmi 14.11.2012). Viimeisessä yhteistyön tiivistämistyöryhmän kokouksessa todettiin, ettei yhteistyölle nuorten koulutuksessa ole pystytty johtoryhmätyöskentelyssä löytämään pohjaa (Ohjausryhmä 18.10.2011). Haastatteluissa esitettiin molemmin puolin näkemys siitä, että tutkimusalueet Turun ja Satakunnan ammattikorkeakouluissa eivät ole samoja, jolloin työnjako on määräytynyt erilaisten osaamisalueiden pohjalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön lähtökohtana oli ammattikorkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen alkutaipaleella nykyistä vahvemmin valtakunnallinen näkemys ammattikorkeakoulujen työnjaosta siten, että kukin ammattikorkeakoulu keskittyisi omiin vahvuuksiinsa. Myöhemmissä linjauksissa, kuten KESU:ssa 2011–2016 alueellinen näkemys ammattikorkeakoulujen työnjaosta on vahvistunut, mikä näkyy mm. tavoitteessa, että jokaisessa maakunnassa on yksi tai useampia korkeakouluja. Tämä vastaa Satakunnan ja Turun ammattikorkeakoulujen yhteistyön tiivistämistyössä esillä ollutta huoltovarmuusnäkemystä. Se, että molemmissa ammattikorkeakouluissa on sama koulutusohjelma, ei ole toimintojen päällekkäisyyttä, jos kyseisessä koulutusohjelmassa kummankin ammattikorkeakoulun opiskelijarekrytointi- ja valmistuneiden työhönsijoittumisalueena on pääasiassa oma maakunta eivätkä opiskelijarekrytointialueet mene mainittavasti päällekkäin.

7.2 Suomenkielinen ammattikorkeakoulun perustutkinto

Selvitysmiehen käsityksen mukaan suomenkielisessä ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa työnjaon tarkastelun lähtökohdaksi voidaan ottaa jako alueellisiin ja ylimaakunnallisiin koulutusvastuisiin. Tämänkaltainen ajattelu on saanut selvää tukea myös ylläpitäjätahojen edustajilta, jotka ovat nähneet, että työnjaon tarkastelun painopisteen tulisi erikoistumisalueissa, ei suurten alueellista tarvetta tyydyttävien koulutusohjelmien keskittämisessä.

Alueellisiin koulutusvastuisiin kuuluu selvästi sosiaali- ja terveysalan koulutus, jota KESU:n mukaan voidaan kasvattaa ja jolla on selvästi tärkeä rooli alueellisen huoltovarmuuden kannalta. Alueellisena voidaan pitää myös tradenomikoulutusta. FUAS-liittoumassa tehdyn tarkastelun mukaan näillä koulutusvastuualueilla on melko vakio opiskelijarekrytointipohja. Se on sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa noin yksi aloituspaikka 1000 asukasta kohti ja tradenomikoulutuksessa noin yksi aloituspaikka 1500 asukasta kohti. (Rauhala ym. 2012, 10.) Näiden koulutusohjelmien muita vahvempi alueellisuus näkyy myös Turun ja Satakunnan ammattikorkeakouluissa. Kummassakin ammattikorkeakoulussa hoitotyön ja liiketalouden koulutuksen opiskelijarekrytointi tapahtuu noin 80–90 %:sti omasta maakunnasta, samoin sairaanhoitajien työhönsijoittuminen. Satakunnan ammattikorkeakoulusta valmistuneiden tradenomien työhönsijoittuminen poikkeaa Turun ammattikorkeakoulun tilanteesta siinä, että Satakunnan ammattikorkeakoulusta vuosina 2006–2010 valmistuneista tradenomeista Satakuntaan on sijoittunut 55 %, Varsinais-Suomeen 17 % sekä Pirkanmaalle ja Uudellemaalle yhteensä 21 %. Turun ammattikorkeakoulussa Varsinais-Suomen osuus oli vuosina 2007–2010 valmistuneista 82 %.

Taulukko 1. Liiketalouden ja hoitotyön koulutuksen aloituspaikat vuonna 2013 suhteessa luontaisen opiskelijarekrytointialueen väestöpohjaan.

Koulutus-kaupunki	Rekrytointipohja/asukasta	Liiketalouden nuorten aloituspaikat 2013	Hoitotyön nuorten aloituspaikat 2013	Asukasta/liiketal. alpat 2013	Asukasta/hoitot. alpat 2013
Turku	400 000	258	180	1550	2222
Pori	161 000	90	130	2544 ml. Rauma	1238
Rauma	68 000		36		1889
Salo	65 000	59	66	1102	985

Rekrytointialueet: Turku = Varsinais-Suomi – Salo; Pori= Satakunta – Rauma; Salo: Salo+Somero; Rauma: Rauma, Eurajoki, Pyhäranta, Eura, Säkyä ja Köyliö. Aluejaot ja asukasluvut Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne -selvityksestä.

Koulutustarjonnassa ei ole otettu huomioon kansainvälistä kauppaa (Rauma) eikä vieraskielisiä ohjelmia. Rauman kansainvälisen kaupan opiskelijarekrytointipohja on huomattavan ylimaakunnallinen. Opiskelijapohjaltaan maakunnallinen liiketoiminnan logistiikka (Turku amk) on mukana tarkastelussa.

Luontaiseksi opiskelijarekrytointialueeksi on katsottu Salon ja Rauman osalta Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenneselvityksessä määritetty kuntauudistuksen selvitysalue. Maakuntien pääkeskuksen opiskelijarekrytointialueeksi on katsottu muu maakunta.

Tarkastelu osoittaa, että alueelliseksi katsottava koulutustarjonta suhteessa luontaiseen opiskelijarekrytointipohjaan on tehtyjen aloituspaikkasupistusten ja keskittämisten jälkeen suunnilleen samaa tasoa kuin esimerkiksi FUAS-alueella. Myös Pori-Rauma sekä Turku-Salo-suhde ovat kutakuinkin kohdallaan ottaen huomioon senkin, että Eura-Säkyä-Köyliön alueen, jonka väkiluku on noin 20 000, lukeminen kokonaan Rauman rekrytointialueeseen on kriittistä. Jos alue luetaan Porin rekrytointialueeseen, suhdeluvut muuttuvat seuraavasti: Pori 1392 as/alpa ja Rauma 1333 as/alpa eli ovat yhtä suuret. Varsinais-Suomessa taas on selvä maakunnallinen työnjako Turun ja Salon kesken, koska Turussa on paljon harvinaisia terveysalan koulutusohjelmia, ja perushoitotyön tarjontaa on keskitetty Saloon.

Mahdollista päällekkäisyyttä koulutusvastuissa on tässä selvityksessä arvioitu nykyisten koulutusohjelmien ja kolmen kriteerin pohjalta, jotka ovat vetovoima, oman maakunnan ja toisen ammattikorkeakoulun kotimaakunnan osuus aloittavista opiskelijoista sekä valmistuneiden työhönsijoittuminen omaan ja toisen ammattikorkeakoulun kotimaakuntaan. Haitallisesti päällekkäisenä voidaan pitää sellaista molemmissa ammattikorkeakouluissa tarjottavaa koulutusta, jossa täyttyvät seuraavat kriteerit: heikko vetovoima, suhteellisen alhainen rekrytointi omasta maakunnasta, merkittävä rekrytointi toisen ammattikorkeakoulun kotimaa-

kunnasta, suhteellisen alhainen työhönsijoittuminen ammattikorkeakoulun sijaintimaakuntaan ja merkittävä työhönsijoittuminen toisen ammattikorkeakoulun sijaintimaakuntaan. Lisäkritereinä on syytä tarkastella aloitusryhmäkokoja, jonka tavoitearvo valtakunnallisesti on 40 aloittajaa.

Taulukko 2. Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kotimaakunnat ennen opiskelua 1995–2009 valmistuneilla ja asuinmaakunnat v. 2010 vuosina 1995–2009 sekä 2006–2010 valmistuneilla.

Maakunta	Kotimaakunta ennen opiskelua 1995–2009 valmistuneilla	Kotimaakunta ennen opiskelua 2005–2007 aloittaneilla	Asumismaakunta vuonna 2010 vuosina 1995–2009 valmistuneilla	Asumismaakunta vuonna 2010 vuosina 2006–2010 valmistuneilla
Satakunta	54 %	61–64 %	48 %	58 %
Varsinais-Suomi	14 %	10–16 %	15 %	14 %
Pirkanmaa	10 %	10–12 %	11 %	12 %
Uusimaa	4 %	2–3 %	15 %	8 %
Etelä-Pohjanmaa	4 %	2 %	2 %	
Muu	14 %	6–8 %	9 %	8 %

(Jaatinen 2012; Kuurila 2011, 47–51; Linna 2009, 21.)

Pitemmän ja lyhyemmän aikavälin vertailu osoittaa, että Satakunnan osuus Satakunnan ammattikorkeakoulun aloittavien kotimaakuntana ja sieltä valmistuvien sijoittumismaakuntana on kasvanut ja rooli muualle erityisesti Uudellemaalle kouluttavana korkeakouluna ratkaisevasti vähentynyt. Kuurilan (2011, 51) tutkimuksesta selviää, että syyskuussa 2007 tavallisin Satakunnan ulkopuolinen sijoittumismaakunta oli Uusimaa, mutta vuonna 2010 se oli vaihtunut Varsinais-Suomeen. Uudenmaan osuus oli edelleen merkittävä matkailun sekä kulttuurin ja liiketoiminnan aloilla. Tämä tulos sopii yhteen Linnan (2009, 13) raportissa todetun kehityskulun kanssa, jonka mukaan Satakunnan työllisyys ja ilmeisesti siten myös Satakunnan mahdollisuus työllistää omassa maakunnassa ammattikorkeakoulusta valmistuvia on parantunut 2000-luvun lopulla.

Varsinais-Suomen osuus Satakunnan ammattikorkeakoulun aloittajista on vaihdellut koulutusohjelmittain. Porissa toimivista ohjelmista Varsinais-Suomen osuus on ollut matkailussa lähes 24 % sekä Raumalla toimivista ohjelmista noin 20 %:n luokkaa. Pirkanmaan osuus on erityisen suuri Porissa toimivassa kone- ja tuotantotekniikassa (31 %) ja tietotekniikassa (24 %) sekä Kankaanpäässä toimivassa kuvataiteessa (15 %). (Jaatinen 2012, Puska & Sankari 2012.)

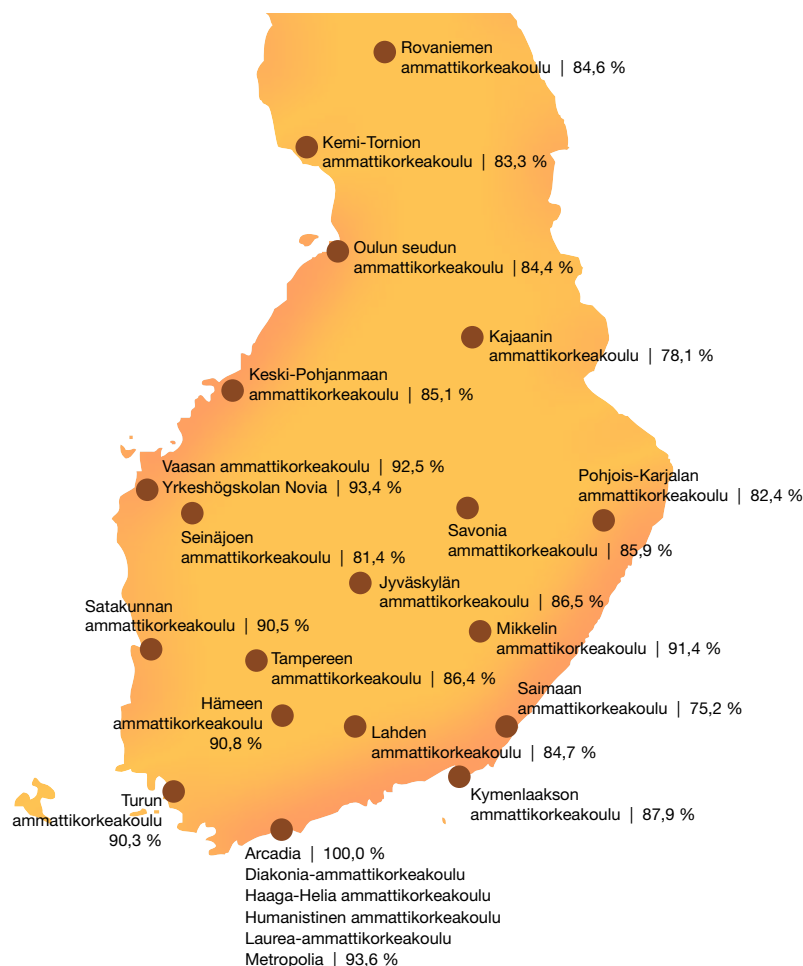
Satakunnan ammattikorkeakoulu on sekä opiskelijarekrytoinnin että valmistuneiden työhönsijoittumisen perusteella selvästi maakunnallinen muualta ja muualle suuntautuvien opiskelija- ja työvoimavirtojen ollessa melko vähäisiä. Varsinais-Suomi ei tässä tarkastelussa nouse merkittävästi poikkeavaan asemaan toiseen naapurimaakuntaan Pirkanmaahan verrattuna, mutta lieviä merkkejä Varsinais-Suomen aseman vahvistumisesta on nähtävissä tilastoista.

Ylläpitäjä- ja sidosryhmähaastatteluisa tuli selkeästi ilmi, että niin Satakunnan ammattikorkeakoululla kuin Porin yliopistokeskuksessa annettavalla korkeakouluopetuksella on ollut viime vuosikymmeninä selkeä vaikutus siinä, että Satakunnan suhteellisen alhainen koulutustaso muihin maakuntiin verrattuna on huomattavasti parantunut. Linnan (2009, 40) mukaan Porin yliopistokeskuksen opiskelijoiden rekrytointi- ja valmistuneiden työhönsijoittumisalueena Satakunta on yhtä merkittävä kuin Satakunnan ammattikorkeakoulun rekrytointi- ja valmistuneiden työhönsijoittumisalueena. Painopiste on ehkä siirtymässä aiempaa enemmän työvoiman tarjonnan turvaamisen suuntaan. Tähän viittaavat myös esimerkiksi myöhemmin esitettävät val-

takunnallisesti korkeat Satakunnan ammattikorkeakouluista valmistuneiden insinöörien ja tradenomien työllistymisluvut.

Turun ammattikorkeakoulusta valmistuneista on sijoittunut Varsinais-Suomeen noin 75 %. Tähän korkeaan osuuteen on vaikuttanut ammattikorkeakoulun strategissa suunnitelmissa mainittu seikka suunnata toiminta vastaamaan Varsinais-Suomen tarpeita. Kun Turun yliopistossa tekniikan koulutusta annetaan vain rajoitetusti, Turun ammattikorkeakoulu on tällä maan vahvimpiin kuuluvalla teollisuusalueella tärkein tekniikan kouluttaja. Turun ammattikorkeakoulusta vuonna 2010 valmistuneista oli vuonna 2011 suurempi osuus (48 %) vakituudessa kokopäivätyössä kuin Turun yliopistosta valmistuneista (36 %) työttömien työnhakijoiden osuuden ollessa molemmissa yhtä suuri (3–4%). Valmistumisen jälkeen oli kuitenkin suurempi osa Turun yliopistosta valmistuneista ollut työttömänä (35 %) kuin Turun ammattikorkeakouluista valmistuneista (25 %). Tämä osoittanee, että ammattikorkeakoulusta valmistuneiden kysyntä Varsinais-Suomessa on suurempi kuin yliopistosta valmistuneiden ja jälkimmäiset työllistyvät enemmän pääkaupunkiseudulle ja muualle maahan. (Tuloksia vuonna 2010 ÅA:sta, TY:stä ja Turku amkista valmistuneiden sijoittumisesta 2011; Juha Kettunen 15.11.2012.) Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen koulutusprofiili on vahvasti maakunnallinen, Turun ammattikorkeakoululla enemmän kuin Satakunnan ammattikorkeakoululla.

Eräänä kriteerinä mahdollisiin koulutusvastuutarkasteluihin voi pitää työllistymistä. Seuraavissa kuvioissa on verrattu Turun ja Satakunnan ammattikorkeakouluista vuonna 2008 valmistuneiden työvoimaan kuuluvien työllisyysastetta vuoden 2009 lopussa maan muista ammattikorkeakouluista valmistuneiden työllisyysasteisiin. Työllisyys- ja työttömyysasteiden summa on 100 %. Työvoiman ulkopuolella olevat, kuten opiskelijat, kotiäidit ja varusmiespalveluksessa olevat, eivät ole mukana tarkastelussa.

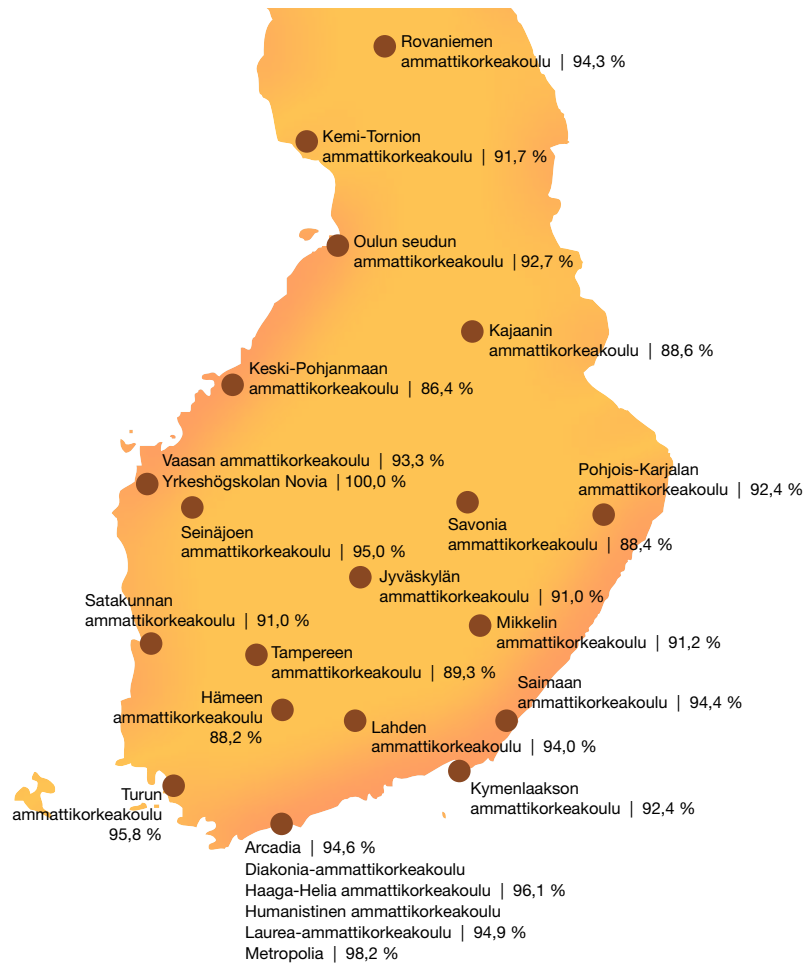

Kuvio 3. Tekniikan ja liikenteen koulutusosalta vuonna 2008 valmistuneiden työllisyysaste % vuoden 2009 lopussa

Lähde: Tilastokeskus. Ammattikorkeakoulututkimon vuonna 2008 suorittaneiden pääasiallinen toiminta ja ammatiasema vuoden 2009 lopussa amk:n ja koulutusalan mukaan. Karttapohja on opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisusta Korkeakoulut 2011.

Tekniikan ja liikenteen koulutusosalta valmistuneiden työllisyysaste Turun ja Satakunnan ammattikorkeakouluissa on samalla tasolla ja hyvin lähellä parhaan suomenkielisen ammattikorkeakoulun eli Metropolian valmistuneiden työllisyysastetta. Työllisyysasteet alenevat johdonmukaisesti siirryttäessä Suomessa pohjoiseen ja itään, poikkeuksena teollisuuskaupunki Vaasa, joka ylittää Turun ja Satakunnan ammattikorkeakouluista valmistuneiden työllisyysasteen. Insinöörien työllistymistä valtakunnallisesti ei voi pitää hyvänä työttömien osuuden noustessa parhaassa joukossa olevien Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujenkin valmistuneista noin 10 %:iin, joskin tilasto on viime vuosien taloudellisen taantuman ajalta. Kun tähän yhdistetään koko maassa yleinen heikohko vetovoima ja alhainen läpäisy, voi opetus- ja kulttuuriministeriön tekniikan koulutusalan supistussuunnitelmia kokonaisuutena pitää perusteltuina. Insinöörien työllisyys näyttää myös korreloivan maakunnan yleisen työllisyyden kanssa, toisin kuin tradenomien työllisyys, jossa tällaista yhteyttä ei ollut havaittavissa. Tästä voisi päätellä insinöörien työllisyyden olevan tradenomien työllisyyttä suhdanneherkempää.

Tilanteeseen vaikuttavat oleellisesti vuoden 2013 alusta lukien toteutuvat aloituspaikkojen vähennykset. Satakunnan ammattikorkeakoulussa insinöörikoulutuksen aloituspaikkavähennys on 19 %. Kun työllisyys laskusuhdanteessakin on ollut maan parhaita, insinöörikoulutuksen määrää ei maan teollistuneimpiin kuu- luvalla alueella ole enää varaa vähentää.

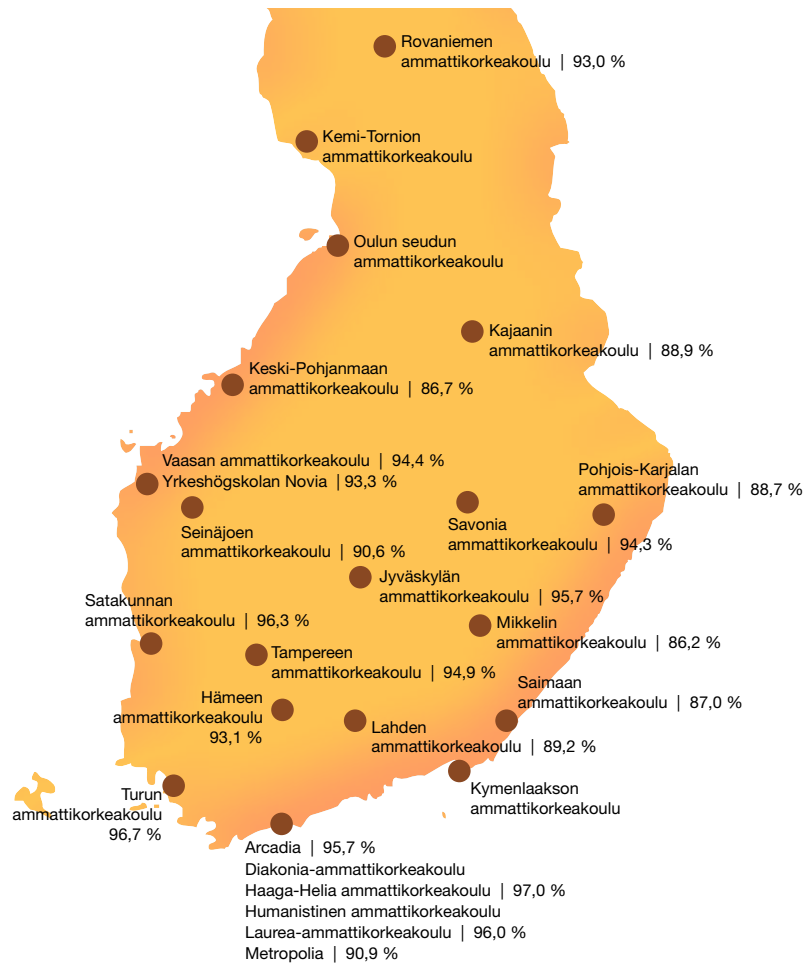

Kuvio 4. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon koulutusalaalta vuonna 2008 valmistuneiden työllisyysaste % vuoden 2009 lopussa

Lähde: Tilastokeskus. Amattikorkeakoulututkinnon vuonna 2008 suorittaneiden pääasiallinen toiminta ja ammattiasema vuoden 2009 lopussa amk:n ja koulutusalan mukaan. Karttapohja on opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisusta Korkeakoulut 2011.

Kuvio 4 kertoo lähinnä tradenomien työllistymisestä, joka näyttää olevan valtakunnallisesti parempi ja alueellisesti tasaisempi kuin insinöörien työllisyys. Turun amattikorkeakoulusta valmistuneiden tradenomien työllisyys on Metropolian ja Haaga-Helian jälkeen koko maan 3. paras ja parempi kuin Satakunnan amattikorkeakoulusta valmistuneiden. Satakunnan amattikorkeakoulu ylittää esimerkiksi Tampereen ja Hämeen amattikorkeakoulujen tradenomien työllistymisasteen, mutta ei sijoitu valtakunnallisesti suhteellisesti yhtä hyvin kuin insinöörien työllistymisasteessa ja jää jälkeen esim. Seinäjoen ja Vaasan amattikorkeakouluista valmistuneiden työllisyysasteissa. ELY-keskuksen työllisyystilastoissa tradenomien työttömyys Satakunnassa on korkeakoulutettujen ryhmässä suurin. Aloituspaikkojen huomattava supistus Satakunnan amattikorkeakoulussa muuttanee kuitenkin tilannetta.

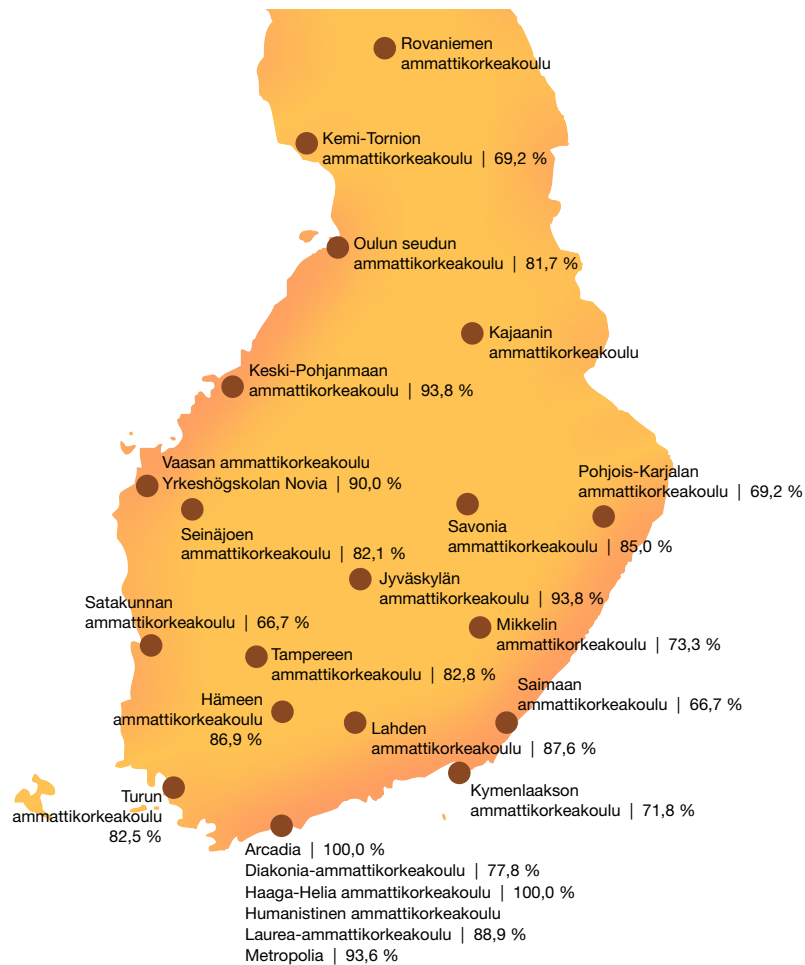
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta valmistuneista työllisyystarkastelua ei kannata tehdä, koska työllisyysasteet ovat lähes poikkeuksetta koko maassa 95 %:n luokkaa tai parempia, Turun amattikorkeakoulussa 97,9 % ja Satakunnan amattikorkeakoulussa 96,2 %. Tältä alalta valmistuneiden työllisyys on ollut selvästi parempi kuin insinöörien ja tradenomien osoittaen täystyöllisyyttä ja vahvistaen KESU:n johtopäätöksen koulutuksen lievistä lisästarpeista.

Kuvio 5. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalalta vuonna 2008 valmistuneiden työllisyysaste % vuoden 2009 lopussa.

Lähde: Tilastokeskus. Amattikorkeakoulututkimon vuonna 2008 suorittaneiden pääasiallinen toiminta ja ammattiasema vuoden 2009 lopussa amk:n ja koulutusalan mukaan. Karttapohja on opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisusta Korkeakoulut 2011.

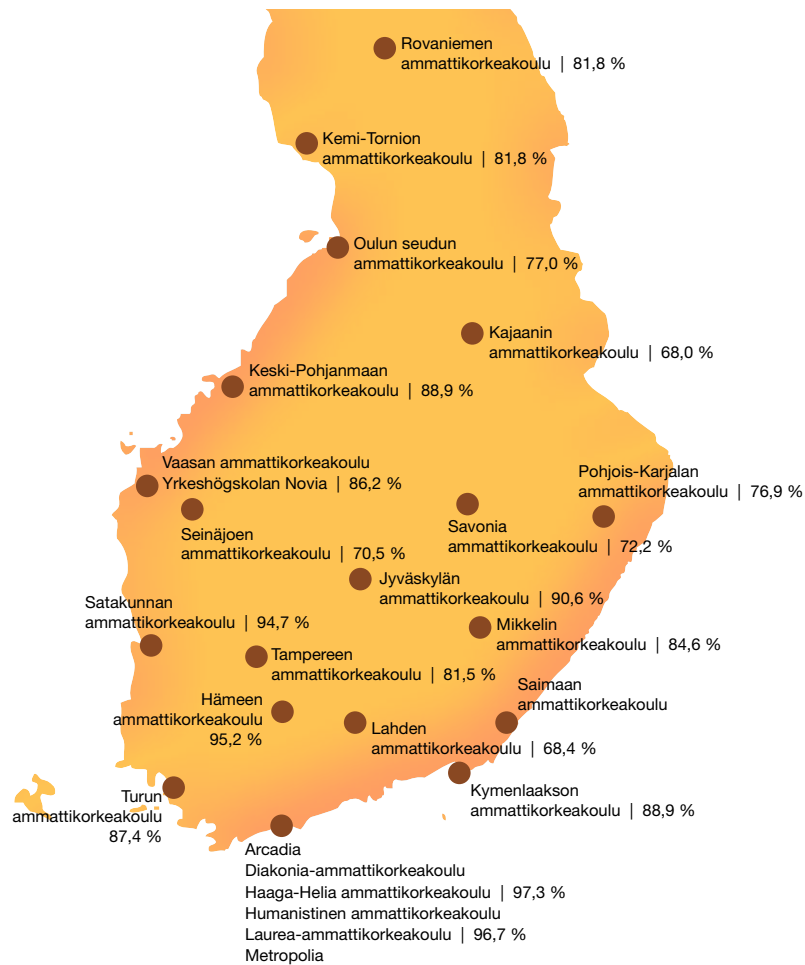
Kuvio 5 kertoo, että restonomien työllisyysaste on ollut niin Turun amattikorkeakoulussa maan 2. paras ja Satakunnan amattikorkeakouluissa maan 3. paras ja kauttaaltaan koko maassa insinöörien ja tradenomi- en työllisyysastetta parempi. Tässä mielessä valtakunnallisesti päätetyt aloituspaikkaleikkaukset asettuvat osin kriittiseen valoon.

Kuvio 6. Kulttuurialalta vuonna 2008 valmistuneiden työllisyysaste % vuoden 2009 lopussa.

Lähde: Tilastokeskus. Ammattikorkeakoulututkinnon vuonna 2008 suorittaneiden pääasiallinen toiminta ja ammattiasema vuoden 2009 lopussa amk:n ja koulutusalan mukaan. Karttapohja on opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisusta Korkeakoulut 2011.

Kuvio 6 osoittaa, että työllisyysnäkökulmasta valtakunnalliset aloituspaikkaleikkaukset kulttuurialalla ovat olleet perusteltuja. Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen valmistuneiden työllistymisasteet ovat melko heikkoja valtakunnalliseen tasoonkin verrattuna. Satakunnan ammattikorkeakoulun työllistymisaste on maan heikoin yhdessä Saimaan ammattikorkeakoulun kanssa. Taidealoilla on kuitenkin otettava huomioon, että ammatinharjoittaminen on usein free lancer -tyyppistä, jolloin työllistyminen ei ole vertailukelpoinen sellaisten alojen kanssa, joilla sijoitetaan pääosin toisen palvelukseen.

Kuvio 7. Luonnontieteiden koulutusala (tietojenkäsittelyn koulutusohjelma) vuonna 2008 valmistuneiden työllisyysaste % vuoden 2009 lopussa.

Lähde: Tilastokeskus. Ammattikorkeakoulututkinnon vuonna 2008 suorittaneiden pääasiallinen toiminta ja ammattiasema vuoden 2009 lopussa amk:n ja koulutusalan mukaan. Karttapohja on opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisusta Korkeakoulut 2011.

Satakunnan ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllisyysaste on maan 4. paras heti Helsingin laajan metropolialueen kolmen ammattikorkeakoulun jälkeen. Tähän vaikuttanevat koulutusohjelman laadukkuuden ja vaativuuden kehittämistoimenpiteet. Turun ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllisyysaste on selvästi edellisiä heikompi.

Taulukko 3. Sekä Turun että Satakunnan ammattikorkeakouluissa olevien koulutusohjelmien päällekkäisyystarkastelu aiemmin esitettyjen kriteerien mukaan.

Koulutusohjelma	Ensisijaiset hakijat/aloituspaikat 2012	Aloittaneet sijaintimaakunnasta % 2012	Aloittaneet naapurimaakunnasta (Varsinais-Suomi/Satakunta) % 2012	Sijoittunut työhön sijaintimaakuntaan 2006–2010/2010 SAMK; 2007–2010/2010 Turku %	Sijoittunut naapurimaakuntaan (Varsinais-Suomi/Satakunta) 2006–2010/2010 SAMK; 2007–2010/2010 Turku %
Fysioterapia	P 8 T 9,18	P 55 T 81	P 5 T 6	P 50 T 76	P 15 T 5
Kone- ja tuotantotekniikka	P 0,88 T 1,69 R 0,60	P 57 T 64 R 44	P 11 T 9 R 44	P 63 T 82	P 9 T 8
Tuotantotalous	R 0,96 T 3,05	R 43 T 62	R 23 T 7	R 66	R 19
Rakennustekniikka	P 2,66 T 2,93	P 68 T 96	P 11 T 4	P 70 T 72	P 4 T 5
Tietotekniikka	P 1,18 T 2,45	P 63 T 75	P 11 T 4	P 63 T 90	P 11 T 2
Tietojenkäsittely	P 1,43 T 2,00 S 1,05	P 83 T 85 S 93	P 0 T 5	P 55 T 90	P 17 T 2
Kuvataide	K 3,05 T 18,96	K 17 T 28	K 13 T 8	K 25 T 77	K 10 T 0

Tarkastelussa on Turun ammattikorkeakoulussa syksyllä 2012 alkanut nuorten koulutus. Satakunnan ammattikorkeakoulussa mukana on keväällä että syksyllä 2012 alkanut nuorten koulutus. Turun ammattikorkeakoulun tuotantotalouden koulutusohjelmasta valmistuneita ei ollut vielä ollut tarkastelujaksolla.

K = Kankaanpää, P = Pori, R = Rauma, S = Salo, T = Turku

Lähde: Päivi Jaatisen ja Ismo Kantolan vuoden 2012 lopulla keräämät tiedot; Turun ammattikorkeakoulun ura- ja rekrytointipalvelujen sijoitumisseuranta (www.turkuamk.fi/opiskelu/ura- ja rekrytointipalvelut/sijoittuminen_tyoemarkkinoille)

Mäkinen ja Korhonen (1999, 53–61) ovat kuvanneet korkeakoulujen alueellisia koulutus- ja työvoimavaikutuksia tarkastelemalla opiskelijoiden lähtö-, opiskelu- ja työhönsijoittumisaluetta. He erottavat viisi korkeakoulujen toimintatyyppiä: suihkukaivo (lähtö, opiskelu ja työ kaikki samalla alueella), työntöpumppu (lähtö ja opiskelu samalla alueella, työ muualla), rikastamo (lähtö ja työ samalla alueella, opiskelu muualla), imupumppu (lähtö muualla, opiskelu ja työ samalla alueella) sekä siirtopumppu (lähtö, opiskelu ja työ kaikki eri alueilla). Päällekkäisyyttä arvioitaessa molemmissa ammattikorkeakouluissa esiintyvät siirtopumpputyypilliset koulutusohjelmat olisivat selvimmin päällekkäisiä. Suihkukaivo- ja imupumpputyypillisten koulutusohjelmien tarve on vahvimmin perusteltavissa, työntöpumpputyypillisten koulutusohjelmien siinä tapauksessa, että maakunnan väestön koulutustason vahvistaminen sitä edellyttää.

Turun ammattikorkeakoulun yhteiset koulutusohjelmat ovat suihkukaivotyyppisiä kuvataidetta lukuun ottamatta, joka on imupumpputyypillinen. Varsinais-Suomen osuus sekä hakevista että alueelle työhön sijoittuvista on huomattavan suuri. Kuvataiteessa Varsinais-Suomen osuus aloittavista on 13 %, mutta työhönsijoittuvista yli kaksi kolmannesta. Satakunnalla ei ole sanottavaa merkitystä sen enempää opiskelijarekrytointi- kuin valmistuneiden työhönsijoittumisalueenakaan. Kone- ja tuotantotekniikan valmistuvia on sijoittunut Satakuntaan muita koulutusohjelmia enemmän.

Satakunnan ammattikorkeakoulun yhteisistä koulutusohjelmista Porin kone- ja tuotantotekniikka, rakennustekniikka ja tietotekniikka ovat suihkukaivotyyppiä sekä Rauman kone- ja tuotantotekniikka ja tuotantotalous imupumpputyyppejä. Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma on työntöpumpputyypillinen. Siinä myös

Varsinais-Suomen osuus valmistuneiden työhön sijoittumisalueena on muita suurempi. Kuvataiteen ohjelmassa on erityinen piirre: hakevista satakuntalaisia on ollut vuosina 2008–2012 vain 17–27 % eli selvästi vähiten Satakunnan ammattikorkeakoulun koulutusohjelmista. Satakuntaan on sijoittunut työhön vain 25 % valmistuvista. Kuvataiteen koulutusohjelma on siten selvä siirtopumppu, joka kouluttaa pääasiassa muualta tulevia ja muualle työhön sijoittuvia. Myös fysioterapian koulutusohjelmassa on siirtopumpun piirteitä, koska lähes puolet opiskelijoista tulee muualta ja sijoittuu työhönkin Satakunnan ulkopuolelle.

Turun ammattikorkeakoulussa tarjottavista yhteisistä koulutusohjelmista vetovoima on heikko Salon tietojenkäsittelyssä. Satakunnan ammattikorkeakoulussa tarjottavista yhteisistä koulutusohjelmista kone- ja tuotantotekniikan, tietotekniikan sekä tuotantotalouden vetovoima on heikko, lähellä yhtä ensisijaista hakijaa aloituspaikkaa kohti. Turun ammattikorkeakoulun tuotantotalouden koulutusohjelman vetovoima on hyvä. Porin ja Rauman ohjelmien tilanne eroaa siten, että Porin ohjelmissa Pirkanmaa on merkittävämpi opiskelijarekrytointialue kuin Varsinais-Suomi, mutta Raumalla tilanne on päinvastainen. Koko Satakunnan ammattikorkeakoulussa aloitti vuonna 2012 Varsinais-Suomesta 169 opiskelijaa ja Pirkanmaalta 118 opiskelijaa. Satakunnan ja Varsinais-Suomen toiminnallinen yhteys opiskelijavirroissa on siten olemassa, koska Varsinais-Suomesta kotoisin olevia opiskelijoita on 16 % Satakunnan ammattikorkeakoulussa aloittavista. Piirre näkyy erityisesti Rauman luvuissa.

Työllistymismaakuntana Varsinais-Suomen osuus Satakunnan ammattikorkeakoulusta vuosina 2006–2010 valmistuneista on ollut hieman suurempi (14 %) kuin Pirkanmaan osuus (12 %). Uudenmaankin osuus, joka ei ole merkittävä opiskelijarekrytointialueena, nousee 8 %:iin valmistuneista.

Oma lukunsa on Huittisten liiketalouden aikuiskoulutus. Sen vuonna 2012 aloittaneista opiskelijoista tuli 37 % Satakunnasta, 32 % Varsinais-Suomesta ja 16 % Pirkanmaalta. Opetuksesta merkittävä osa on verkko-opetusta, ja lisäksi Huittisten sijainti lähiovetusjaksoja ajatellen on hyvä kolmen maakunnan suuntaan. Koulutusvastuissa ei suomenkielisessä nuorten ja aikuiskoulutuksessa ole havaittavissa päällekkäisyyksiä. Työnjakoa ei ole syytä tarkastella ainoastaan nykyisten toimintojen kannalta. Siirtyminen opetus- ja kulttuuriministeriön koulutusohjelmaperusteisesta säätelystä laajapohjaisempaan koulutusvastuussäätelyyn mahdollistaa nykyistä helpommin uusien osaamistarpeita tyydyttävän koulutuksen toteuttamisen. Yksittäinen ammattikorkeakoulu voi koulutusvastuunsa rajoissa aloittaa koulutusohjelmia tai rakentaa koulutuskokonaisuuksia pääaine-sivuaaine -periaatteella. Tällöin esimerkiksi Prizztechin toteuttamassa LOURA:n energia- ja ympäristöalan yhteistyöalueselvityksessä mainitut koulutusaihiot ovat toteutettavissa pelkästään paikallisten ammattikorkeakoulujen päätöksillä, ja esimerkiksi insinööritutkinnon suuntaavia pääaineita voidaan monipuolistaa ammattikorkeakoulujen yhteistyönä. Rakennustekniikassa on jo käyty alustavia keskusteluja yhteisestä sivuainetarjonnasta Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen välillä.

Molemmat ammattikorkeakoulut ovat toteuttaneet merkittävät koulutustarjonnan supistukset. Niiden tuloksena matkailu-, ravitsemis- ja talousalan koulutus keskittyy Satakunnan ammattikorkeakouluun, jossa muista ohjelmista poiketen on ollut merkittävästi myös Varsinais-Suomesta tulevia opiskelijoita. Tilastollinen tarkastelu ei osoita ammattikorkeakoulujen nykyisillä koulutusohjelmilla olevan opiskelijarekrytointi- tai työhönsijoittumisalueiden kannalta merkittävää päällekkäisyyttä. Molemmista ammattikorkeakouluista valmistuneiden työllisyys on ollut nykyiselläkin tarjonnalla maan kärkiluokkaa. Molempien ammattikorkeakoulujen opiskelijarekrytointi- ja työhönsijoittumisalue on pääasiassa oma maakunta. Aiemmassa yhteistyöselvityksessä on todettu yhteiset osaamisalueet, jotka liittyvät oleellisesti LOURA-yhteistyöhön.

Selvitysmiehen käsityksen mukaan työnjako- ja esitettyjen toimilupaehtojen näkökulmasta käsin Satakunnan ammattikorkeakoulun kuvataiteen koulutuksen lakkauttaminen on perusteltua. Toisaalta opiskelijat ovat pitäneet työskentelyedellytyksiä Kankaanpäässä erinomaisina, ja Satakunnassa on vahva tahto ohjelman toiminnan jatkamiseen. Satakuntaan työllistyvien osuus oli vuosina 2006–2010 valmistuneista vain 25 % eli kyseessä on selvästi valtakunnallinen koulutus, jonka keskittäminen Lounais-Suomen alueella Turkuun olisi

perusteltua. Satakunnan ammattikorkeakoulun kulttuurialalta valmistuneiden työllistyminen oli myös vuonna 2009 koko maan heikointa tasoa. Myös Turun ammattikorkeakoulusta vuosina 2007–2010 valmistuneista kuvataiteilijoista 18 % oli työttöminä valmistumisvuotta seuraavana syksynä (Turun ammattikorkeakoulun ura- ja rekrytointipalvelujen sijoittumisseuranta). Turussa kuvataiteen koulutusohjelmasta valmistuvista 77 % työllistyy Varsinais-Suomeen ja 23 % Uudellemaalle.

Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy on laatinut ehdotuksen omistajastrategiaksi ja pyytänyt siitä 31.1.2013 mennessä osakkaiden lausunnot. Annetuissa lausunnoissa kannatetaan strategiaehdotukseen sisältyvää tavoitetta varmistaa koulutuksen ja työvoimatarpeen alueellinen kohtaaminen sekä vetovoiman kehittämistä erityisesti teknologiateollisuuden tarvitsemilla koulutusaloilla. Omistajastrategia edellyttää näin ollen koulutustarjonnan kehittämistä siten, että painopiste on maakunnan elinkeinoelämän vaatimilla aloilla kilpailun niukentuvasta työvoimasta kiristyessä. (Satakunnan ammattikorkeakoulun Oy:n omistajastrategiaa koskeva päätösehdotus 25.2.2013 ja siitä saadut osakaslausunnot.)

Tuotantotalouden keskittämistä Turkuun puoltaisi ohjelman heikko vetovoima ja pieni aloitusryhmäkoko. Sen säilyttämistä Raumalla puoltaa sen imupumppuluonne: ohjelmasta valmistuneita työllistyy poikkeuksellisen paljon Satakuntaan. Koulutusohjelma on keskeinen Rauman seudun teknologiapainotteisen yritysrakenteen kannalta, joten sen jatkaminen Raumalla on tästäkin syystä perusteltua. Lisäksi se on toiminut Raumalla pitempään kuin Turussa.

Aikuiskoulutusohjelmia lukuun ottamatta ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin johtavia koulutusohjelmia ei tässä tarkastella erikseen päällekkäisyyden kannalta, koska uuden ammattikorkeakoululain perusteella määriteltäviin tutkintokohtaisiin koulutusvastuisiin sisältyy sekä nuorten että aikuisten koulutus. Ammattikorkeakoulun on tarkoituksenmukaista säädellä nuorten ja aikuiskoulutuksen suhdetta joustavasti tarpeen. Nuorten ja aikuisten koulutuksen rajaa koskeva säätely on poistunut jo aiemmin. Aikuiskoulutuksen hakijamäärät ovat molemmissa ammattikorkeakouluissa hyvät, ja aikuiskoulutusta on tarkoituksenmukaista toteuttaa tilapäisesti myös pääkampusten ulkopuolisissa toimipisteissä.

Päällekkäisyyden lisäksi sille tietyllä tavalla vastakkainen täydentävyystarve, jonka aiheuttaa uusi laaja-alaisempi koulutusvastuuajattelu, voi lisätä yhteistyön tarvetta. Tällainen tilanne on mm. Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulun elektroniikan sekä sähkötekniikan koulutusohjelmissä, jotka kuuluvat samaan sähkö- ja automaatiotekniikan koulutusvastuualueeseen. Näissä ohjelmissä Satakunnan ammattikorkeakoulun tarjonta on laaja-alaisempi kuin Turun ammattikorkeakoulun.

7.3 Vieraskieliset koulutusohjelmat

Vieraskielisten koulutusohjelmien mahdollista päällekkäisyyttä on arvioitava erilaisin perustein kuin suomenkielisten ammattikorkeakoulututkintoon johtavien ohjelmien päällekkäisyyttä. Vieraskieliset koulutusohjelmat on tarkoitettu myös ulkomailta tuleville opiskelijoille, jolloin kahden ammattikorkeakoulun opiskelijarekrytointialue on periaatteessa yhteinen. Vieraskielisten koulutusohjelmien tarkoituksena ammattikorkeakouluissa on ollut alun perin edistää niiden kansainvälistymistä. Edelleenkin opetus- ja kulttuuriministeriön kansainvälistymisstrategiassa pidetään tavoitteena vieraskielisten opiskelijoiden määrän kasvattamista, joskin uudet rahoitusperusteet kannustavat enemmän kansainvälistä henkilöstö- ja opiskelijavaihtoa (Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2011–2015). Huomattavaa on myös, että uusissa rahoitusperusteissa nimenomaan suoritettavat tutkinnot ja opintopisteet vaikuttavat, mutta ei opiskelijapaikkamäärä sinänsä. Tällöin sellaisia ulkomaalaisia opiskelijoita, joiden todennäköisyys suorittaa tutkinto on alhainen, ei kannata rekrytoida opiskelijoiksi. Kiuru (2012, 29) toteaa osuvasti, että vetovoima ei riitä, vaan pitää olla myös pitovoimaa. Myös uudessa KESU:ssa 2011–2016 tavoitteiden painopiste näyttää siirtyneen pelkän vieraskielisten opiskelijoiden määrän kasvattamisesta vahvemmin mm. kaksois- ja yhteistutkintoihin, EU:n ohjelmien opiskelija-

ja henkilöstöliikkuvuuteen, kansainvälistymistä edistävien asioiden sisällyttämiseen kaikkiin opetussuunnitelmiin sekä kotimaisten kielten opettamiseen Suomeen työllistyville (Koulutus ja tutkimus 2011–2016, 50.) Helsingin Sanomat uutisoi 27.2.2013 suurista ammattikorkeakoulujen vieraskielisen yhteishaun 2013 hakijamääristä. Turun ammattikorkeakoulussa oli keskimäärin 8 ensisijaista hakijaa aloituspaikkaa kohti, Satakunnan ammattikorkeakoulussa 4 ensisijaista hakijaa/aloituspaikkaa. Koko maassa oli kuitenkin vain noin puolet hakijoista sellaisia, joilla oli vaadittava hakukelpoisuus. Turun ammattikorkeakoulussa hakukelpoisia oli 4,52/aloituspaikka, Satakunnan ammattikorkeakoulussa 2,24/aloituspaikka eli tilanne vastasi kutakuinkin maan keskiarvotilannetta. Valtakunnallisesta tilastosta käy selkeästi ilmi, että suurissa keskuksissa pääkaupunkiseudulla, Tampereella ja Turussa kelpoisten hakijoiden suhde kaikkiin ensisijaisiin hakijoihin on selvästi suurempi kuin pienemmillä kaupunkiseuduilla. Satakunnan ammattikorkeakoulun tilanne on parempi kuin muissa pienemmissä maakuntakeskuksissa johtuen fysioterapian hakijamäärästä. On ollut havaittavissa, että opiskelupaikan hakuun liittyy myös pyrkimystä laittomaan maahantuloon muussa kuin opiskelutarkoituksessa ja että usein pienempiin keskuksiin tulleet ulkomaalaiset opiskelijat pyrkivät hakeutumaan mm. työmahdollisuuksien takia suuriin kaupunkikeskuksiin. (Kiuru 2012, 71–73, VKYH Ammattikorkeakoulujen vieraskielisten yhteishaku 22.2.2013.)

Ulkomaalaisten työllistyminen riippuu vahvasti koulutusalaista. Sosiaali- ja terveysalalta valmistuneista ulkomaalaisista työllistyy Suomeen parhaiten eli 77 %, tekniikan alallakin kohtalaisesti eli 53 %, mutta yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta heikoiten eli 45 %. Lisäksi liiketalouden ym. alalla ryhmä, joka ei ole palannut kotimaahansa, työllistynyt Suomeen tai opiskele, on huomattavaan suuri eli 21 %. Keskimäärin kaikista vuonna 2009 tutkinnon ammattikorkeakouluissa suorittaneista ulkomaalaisista Suomeen työllistyi 54 %, lähti Suomesta 21 %, opiskeli Suomessa 7 % ja ryhmään muu kuului 17 %. Vieraskielisistä ohjelmista valmistuneiden Suomen ulkopuolella syntyneiden työttömyys on ollut noin kaksinkertainen (8,2 %) verrattuna Suomessa syntyneiden työttömyyteen (4,4 %). Työllistyminen vaihtelee myös syntymämaaosittain siten, että Euroopasta tulevien työllisyys on muita parempi. Työllistymisen esteenä on usein suomen kielen taidon heikkous, osin kyllä myös työnantajien ennakkoluulot. (Kiuru 2012, 99; Majakulma 2011, 203–208; Cimo ja Tilastokeskus 2010.)

Nykyisessä tilanteessa tulisikin pohtia strategisemmin, mihin vieraskielisellä koulutuksella pyritään. Onko tavoitteena maassa asuvien ulkomaalaisten kouluttaminen, työvoiman rekrytointi ulkomailta työvoimapuolaloille, oman huippuosaamisen tarjoaminen kansainvälisille opiskelijoille vain yleensä kansainvälisten yhteyksien edistäminen ulkomaalaisten opiskelijoiden avulla. Samalla tulisi pohtia, miten ehkäistään mahdolliset väärinkäytökset, jotka liittyvät Schengen alueelle pyrkimiseen opiskelupaikan varjolla. Kahdessa ensimmäisessä tapauksessa opetuksen tulisi sisältää enemmän suomenkielistä opetusta työmarkkinakelpoisuuden parantamiseksi. Huippuosaamista tarjoavien ohjelmien tulisi olla kokonaan englanninkielisiä ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja. Kansainvälisten yhteyksien edistämisen tarkoituksessa toteutettavien ohjelmien opiskelijarekrytointia tulisi suunnata entistä enemmän Suomen taloudellisten yhteyksien kannalta tärkeisiin maihin, kuten EU-maihin, Venäjälle, USA:han, Kiinaan ja Intiaan sekä toteuttaa koulutusohjelmia ulkomaisien kumppanien kanssa yhteistutkintoina.

Ammattikorkeakoulujen vieraskielisistä ohjelmista valmistuneista ulkomaalaisista keskimäärin vain 26 % on vuoden kuluttua valmistumisesta lähtenyt Suomesta (CIMO ja TK 2010), joten valtaenemmistölle kaikista vieraskielisistä valmistuvista suomen kielen taidon vahvistaminen olisi tärkeä koulutustavoite. Näin ollen olisi mielekästä muuttaa koulutusohjelmia kaksikielisiksi siten, että opetusta annettaisiin enemmän myös kotimaisilla kielillä. Vastaavasti suomenkielissä ohjelmissa tulisi lisätä englanninkielistä opetusta, jolloin se helpottaisi sekä suomalaisten opiskelijoiden kansainvälistämistä että ulkomaisten vaihto-opiskelijoiden vastaanottamista. Turun ammattikorkeakoulun suomenkielisen koulutuksen opetussuunnitelmissa onkin 15 opintopistettä englanninkielistä opetusta. Vieraskielistä opetusta tulisi entistä enemmän toteuttaa kansainvälisten opettajien toimesta, sillä se, että suomenkieliset opettajat opettavat englanniksi suomenkielisiä opiskelijoita, ei ole mielekästä.

Mielestäni Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulut, joilla on valtakunnallisesti vahvaa asiantuntemusta kansainvälisyyden toteuttamisessa, voisivat ottaa erääksi yhteistyökohteekseen vieraskielisen koulutuksen uudistamisen Nyky-Suomen tarpeita vastaavaksi. Strategian avainasioita voisivat olla kaksikielisyyden lisääminen sekä suomen että englanninkielisissä ohjelmissa, entistä vahvempi keskittyminen aloille, joilla Suomessa tarvitaan ulkomaalaista työvoimaa, kriittinen suhtautuminen ongelmamaista muussa kuin aidossa kouluttautumistarkoituksessa tulevaan kysyntään sekä kaksois- ja yhteistutkintojen kehittäminen yhdessä ulkomaisten korkeakoulujen kanssa.

Taulukko 4. Englanninkieliset koulutusohjelmat Turun ja Satakunnan ammattikorkeakouluissa.

Koulutusohjelma	Kelpoiset ensisijaiset hakijat/ aloituspaikat 2013 ja aloituspaikat	Rekrytointi sijaintimaakunnasta v. 2012	Rekrytointi naapurimaakunnasta (Varsinais-Suomi/Satakunta)	Rekrytointi muualta maasta v. 2012	Rekrytointi ulkomailta v. 2012
Information Technology	T 2,03; 40	T 44 %	T 0 %	T 8 %	T 49 %
International Business	T 7,73; 40	T 39 %	T 5 %	T 13 %	T 44 %
Nursing	S 2,94; 18	T 35 %	T 6 %	T 41 %	T 18 %
Environmental Engineering	P 1,55; 20	P 43 %	P 0 %	P 57 % muu maa+ulkomaat	
International Business and Marketing Logistics	R 1,05; 40	R 41 %	R 35 %	R 24 % muu maa+ulkomaat	
Innovative Business Services	P ei haussa 2013 (2012: 11,2; 40)	P 22 %	P 2 %	P 76 % muu maa+ulkomaat	
Physiotherapy	P 5,30; 20	P 25 %	P 15 %	P 60 % muu maa+ulkomaat	

Ammattikorkeakoulun perustutkinnot (Bachelor)

Koulutusohjelma	Hakijat/ aloituspaikka ja aloituspaikat v. 2012	Rekrytointi sijaintimaakunnasta v. 2012	Rekrytointi naapurimaakunnasta (Varsinais-Suomi/Satakunta) v. 2012	Rekrytointi muualta maasta v. 2012	Rekrytointi ulkomailta v. 2012
Business Information Systems	T ei haussa 2012 20				
International Business Management	T 1,96; 25	T 72 %	T 4 %	T 24 %	0 %
Business Management and Entrepreneurship	R 8,25; 20	R 24 %	19 %	57 % muu maa+ulkomaat	

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot (Master)

T = Turku, P = Pori, R = Rauma

Lähde: Päivi Jaatisen ja Ismo Kantolan vuoden 2012 lopulla keräämät tiedot.

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen hakijatiedot ovat vuodelta 2012 eivätkä ne ole vertailukelpoisia Bachelor-hakutietojen kanssa, koska koulutukset eivät ole yhteishaussa. Ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin ulkomaalaisten on vaikea hakeutua pääsyvaatimuksena olevan kolmen vuoden soveltuvan työkokemuksen vuoksi.

Muutamien vieraskielisten ohjelmien opiskelijarekrytointi keskittyy omaan maakuntaan. Merkittävää ulkomaista rekrytointia on Turun ammattikorkeakoulun Information Technology ja International Business -ohjelmissa. Nursing-ohjelman ulkomainen rekrytointi on vähäistä, vaikka se nimenomaan sairaanhoitajakoulutuksessa olisi työvoiman saannin kannalta suotavaa. Satakunnan ammattikorkeakoulun tiedoissa ei ole eritelty muun maan ja ulkomaiden osuutta.

Kansainvälisen liiketoiminnan koulutusta annetaan Turun ja Satakunnan ammattikorkeakouluissa yhteensä kolmessa Bachelor-tason ja kahdessa Master-tason ohjelmassa. Kaikkien Bachelor-ryhmien koko täyttää 40 aloittajan vaatimuksen. Master-ryhmien aloituspaikkamäärät ovat 20–25 aloituspaikkaa. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon ohjelmissa maassa on harvoin suurempia ryhmiä. Hakijamäärät kaikkiin ohjelmiin ovat varsin hyvät. Hakijamäärältään heikoin Bachelor-ohjelma on Rauman logistiikka, mutta se on 40 aloittajan vaatimuksen täyttävä ohjelma ja osa Rauman yksikön logistiikan profiilia.

Master-tason kansainvälisen liiketoiminnan ohjelmien sisäänotto Turkuun ja Raumalle on tapahtunut eriaikaisesti, mitä voi pitää hyvänä työnjakona. Kun koulutus työkokemusvaatimuksen johdosta ei pysty täystehoisesti rekrytoimaan opiskelijoita ulkomailta, koulutus palvelee ensisijaisesti Suomessa asuvia.

Työllistymistietoja on käytettävissä Turun ammattikorkeakoulusta. Degree Programme in Information Technology -ohjelmasta vuosina 2007–2010 valmistuneista työvoimaan kuuluvista oli seuraavana vuonna työllisiä 91 % työpaikan sijaitessa 67 %:lla Varsinais-Suomessa ja 25 %:lla Uudellamaalla. Degree Programme in International Business -ohjelmassa valmistuneista työvoimaan kuuluvista oli työllisiä 86 %. Työvoiman ulkopuolella olevien osuus valmistuneista oli kuitenkin molemmissa ohjelmissa 15–16 % eli oleellisesti suurempi kuin suomenkielisissä ohjelmissa, joissa se yleensä oli naisvaltaisillakin aloilla korkeintaan 10 %:n luokkaa. Tämä voi viitata jonkinasteiseen ulkomaalaisten työllistymisongelmaan. (Turun ammattikorkeakoulun ura- ja rekrytointipalvelujen sijoittumisseuranta.)

7.4 Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot

Taulukko 5 . Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot 2012 Turun ja Satakunnan ammattikorkeakouluissa.

Koulutusohjelma	Ensisijaiset hakijat/aloituspaikka ja aloituspaikat v. 2012	Sijaintimaakunnasta aloittaneita v. 2012	Naapurimaakunnasta (Varsinais-Suomi/Satakunta) aloittaneita v. 2012	Muualta maasta aloittaneita v. 2012
Palveluliiketoiminta	T 3,56; 8	T 60 %	T 25 %	T 15 %
Hyvinvointiteknologia (sote)	P 1,8 10	P 33 %	P 22 %	P 45 %
Kliininen asiantuntija	T 0,72; 18	T 88 %	T 6 %	T 6 %
Kuntoutus	T 0,42; 12 P 1,8; 10	T 55 %; P 58 %	T 9 %; P 8 %	T 36 %; P 33 %
Sos. ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen	T 3,17; 18	T 85 %	T 0 %	T 15 %
Sosiaaliala	P 2; 10	P 64 %	P 0 %	P 36 %
Terveyden edistäminen ja ylläpitäminen	T 2,33; 18 P 2,25; 16	P 79 %	P 5 %	P 16 %
Hyvinvointitekknologia (tekniikka)	P 1,4; 15	P 88 %	P 6 %	P 6 %
Rakentaminen	T 1,8; 10	T 80 %	T 0 %	T 20 %
Teknologiaosaamisen johtaminen	T 2,07; 30	T 93 %	T 3 %	T 4 %
Ympäristötekknologia	T 1,6; 10	T 30 %	T 0 %	T 70 %
Yrittäjyys ja liiketoimintaosaaminen	T 2,16; 32 P 1,67; 20	T 78 % P 59 %	T 6 % P 19 %	T 16 % P 22 %
Merenkulun hallinto	R otto viimeksi 2011			
Automaatio-tekknologia	P otto viimeksi 2011			

Lähde: Päivi Jaatisen ja Ismo Kantolan vuoden 2012 lopulla keräämät tiedot.

Turun ammattikorkeakoulusta on käytettävissä vuosina 2007–2010 valmistuneiden sijoittumistietoja. Palveluliiketoiminnan ylemmästä valmistuneista oli vuoden kuluttua työssä Varsinais-Suomessa 54 % ja Satakunnassa 23 %. Teknologiajohtamisen ylemmästä valmistuneista on vastaavasti 89 % työssä Varsinais-Suomessa ja 11 % Satakunnassa. Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen ylemmästä valmistuneista työllistyi Varsinais-Suomeen 75 % eikä Satakuntaan ketään, mutta Uudellemaalle 19 %.

Tilastotiedot kertovat Varsinais-Suomen ja Satakunnan yhteyden olevan sekä rekrytointi- että työhönsijoittumisalue tarkastelussa ylempien tutkintokoulutuksessa vahvemman kuin muussa koulutuksessa. Ylempien

tutkintojen ohjelmien valtakunnallinen rekrytointi ja työhönsijoittuminen näyttävät vaihtelevan merkittävästi ohjelmien välillä. Pienten lukumäärien vuoksi yksittäistapaukset voivat korostua liikaa jakautumisissa, ja tarkemman kuvan saaminen vaatisi useamman vuoden tilastoaineistoa.

Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen ylemmille ammattikorkeakoulututkinnoille ovat ominaista pienet ryhmäkoot. Näistä syistä niiden päällekkäisyyttä ja keskittämistarvetta on syytä tarkastella erilaisista lähtökohdista kuin ammattikorkeakoulututkinto-ohjelmia, jotka ovat sekä opiskelijarekrytoinniltaan että työhönsijoittumisalueeltaan maakunnallisia. Hakijamäärätkään eivät ole kaikilta osin tyydyttäviä.

Vaihtoehtoina voisivat olla ylempien ammattikorkeakoulututkintojen työnjako, jolla kuitenkin ei näillä aloituspaikkamäärillä päästä nykytilannetta parempaan lopputulokseen. Toinen vaihtoehto on muodostaa olemassa olevien muiden liittoumien mallin mukainen (FUAS ja Kaakkois-Suomi) Graduate School, yhteinen toteutusorganisaatio. Se voisi toimia siten, että molempien ammattikorkeakoulujen koulutusvastuiden mukaiset ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot olisivat haussa yhtenä hakukohteena, jonka lähiopetuksen sijaintipaikka voisi olla opiskelijaryhmästä riippuen joko Turku tai Pori tai vuorotellen molemmat kuntoutuksen ylempien amk-tutkinnon mallin mukaan. Hakuinformaatiossa todettaisiin lähiopetuspaikkakunnan/ paikkakuntien määräytyvän valittavan opiskelijaryhmän mukaan. Opiskelijat kirjattaisiin opiskelijoiksi siihen ammattikorkeakouluun, jolla on kyseisen tutkinnon tutkinnonanto-oikeus. Kyseinen ammattikorkeakoulu saisi myös rahoituksen tutkinnoista ja opintosuorituksista sekä vastaisi kustannuksista myös ostamalla opetuspalveluja toiselta ammattikorkeakoululta. Jos ryhmät olisivat riittävän suuria, kuten nykytilanteen pohjalta olisi mahdollista, ne voitaisiin myös jakaa Turussa ja Porissa lähiopetuksensa saaviin ryhmiin. Tavoitteena olisi, että aloitusryhmän koko kaikissa tapauksissa on vähintään 20 opiskelijaa, mille uuden ammattikorkeakoululain määrittelemä säätelyjärjestelmä ei asettane esteitä.

Järjestelyllä turvattaisiin nykyistä paremmin ylempien korkeakoulututkintotason edellyttämät monipuolisemmat opetusresurssit. Kymmenen opiskelijan aloitusryhmillä opetustarjontaa tuskin saa riittävän monipuoliseksi. Järjestelyn vaikutus opiskelijarekrytointiin on kysymysmerkki. Joustava lähiopetuksen toteutusmahdollisuus voisi lisätä hakijamääriä, mutta voisi vaikuttaa päinvastoin.

Palveluliiketoiminnan ylempi ammattikorkeakoulututkinto tulisi siirtää Turun ammattikorkeakoulun koulutusvastuusta Satakunnan ammattikorkeakoulun koulutusvastuuseen, koska ammattikorkeakoulun muuttamista koskevan hallituksen esityksen perustelujen mukaan (s. 26) tarkoitus ei ole, että ammattikorkeakoulut, joilla ei ole tiettyyn osaamisalaan liittyvää koulutusvastuuta, järjestäisivät siihen liittyviä ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja.

8 AMMATTIKORKEAKOULUJEN VÄLISEN STRATEGISEN YHTEISTYÖN MAHDOLLISET KOHDEALUEET

Ylläpitäjien ja ammattikorkeakoulujen johdon haastatteluissa nähtiin yhteistyömahdollisuuksia ammattikorkeakoulujen välillä tulevissa strategisissa koulutusvalinnoissa, TKI-toiminnassa erityisesti molemmissa maakunnissa yhteisen teollisuuden alueilla, pk-yritysten palvelussa ja yrittäjyyden edistämiseksi, TKI-rahoituksen kasvattamisessa, ylempien ammattikorkeakoulututkintojen opetusyhteistyön laajentamisessa, pedagogisessa kehitystyössä sekä tukipalvelujen järjestelmäkehityksessä. Kansainvälinen toiminta ei spontaanisti tullut esiin muualla kuin Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan edustajien haastattelussa.

Joissakin haastatteluissa ammattikorkeakoulujen yhteistyömahdollisuuksia ei nähty kovin merkittävänä. Perusteluna tälle näkemykselle oli, että ammattikorkeakoulujen osaamisalueet ovat erilaisia. Kuitenkin mm. Prizztechin vuonna 2012 tekemässä selvityksessä, joka liittyy energia- ja ympäristöalan LOURA-yhteistyöalueen kehittämisteemoihin, molemmat ammattikorkeakoulut ovat useimmissa kehittämisteemoissa määritetty keskeisiksi toimijoiksi. Yhteistyömahdollisuuksia ei ole syytä ajatella vain nykyisten, vaan ennen kaikkea myös potentiaalisten merkitykseltään kasvavien osaamisalueiden kannalta. Myöskään yhteistyön mahdollistamia edunvalvontaan liittyviä etuja ei ole tiedostettu ammattikorkeakouluissa.

Vaikka TKI-toiminnan osaamisalueet nyt ovat erilaisia Turun ja Satakunnan ammattikorkeakouluissa, on otettava huomioon, että tulevaisuudessa joudutaan tekemään uusia strategisia valintoja. Kun Lounaisrannikkoyhteistyö lähtee siitä, että mukana olevilla kaupunkiseuduilla on yhteisiä alueen ja sen elinkeinoelämän edellytysten kehittämistavoitteita, tästä seuraa loogisesti, että Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen tulisi alueellisesti korkea-asteisina painottaa TKI-toimintaansa entistä vahvemmin näiden tavoitteiden tukemiseen. Kun niin rakennerrahasto-ohjelmat kuin kansalliset osaamiskeskusohjelmatkin uudistuvat lähivuosina, tämä antaisi luontevan lähtökohdan uuden ammattikorkeakoulujen yhteisen kansainvälisen TKI-ohjelman luomiseen yhteistyössä alueen yliopisto- sekä aluekehitys- ja yrityskehitystoimijoiden kanssa. Turun ammattikorkeakoulu on liittynyt vuonna 2011 kansainväliseen strategiseen kumppanuusverkostoon CARPE (Consortium of Applied Research and Professional Education), johon kuuluu viisi eurooppalaista korkeakoulua ja joka tähtää mm. soveltavan tutkimuksen ja opetussuunnitelmakehityksen yhteistyöhön ja pyrkii laajentamaan konsortiota 3–4 korkeakoululla (www.carpenetwork.org). Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen laadunvarmistusraporteissa todettu kehittämistarve on kummankin ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan ohjautuminen liikaa rahoituslähteiden ja yksittäisten tutkimusintressien mukaan ja liian vähän ohjelmaperusteisesti. Näin erityisesti Turun ammattikorkeakoulussa. (Hintsanen ym. 2010, 34, Malinen ym. 2009, 30–31.) Samaa mieltä oltiin myös useissa selvitysmiehen käymissä haastatteluissa, joissa toisaalta kiiteltiin molempien ammattikorkeakoulujen kykyä tuottaa alueelle hyvin koulutettua työvoimaa.

Kolmessa Suomen ammattikorkeakouluissa suoritetuissa TKI-toiminnan ulkoisissa arvioinneissa (Jyväskylä, Laurea ja Seinäjoki) on samantapaisesti todettu ammattikorkeakoulujen yhteistyön vahvistaminen kansainvälisessä TKI-toiminnassa tärkeäksi kehittämistavoitteeksi (Harmaakorpi & Myllykangas & Rauhala 2010, 30; Löytönen & Schwab-Matkovits & Spaapen & Varmola 2011, 29; Sotarauta & Myllykangas & Varmola 2011, 49.)

9 SELVITYSMIEHEN ARVIO STRATEGISEN YHTEISTYÖN TARPEESTA JA MAHDOLLISUUKSISTA

Oleellinen kysymys on, mitä lisäarvoa pysyvä strateginen integraatio tuottaisi verrattuna normaaliin tapaus- ja hankekohtaiseen yhteistyöhön, jota tehdään monien kumppanien kanssa win to win -periaatteella. Pysyvä strateginen integraatio ei voi sulkea pois hyödyllistä yhteistyötä muidenkin kumppanien kanssa eikä se voi olla mikään pakkopaita tehdä yhteistyötä vain keskenään. Tässä on myös ratkaiseva ero verrattuna yhteiseen omistajayhteisöön, jossa yhteinen hallinto voi ainakin periaatteessa pakottaa sisäiseen yhteistyöhön, vaikka se jonkin yksikön kannalta ei olisikaan paras vaihtoehto. Tässä mielessä yhteinen omistajayhteisö voi olla myös kustannustehokkuudeltaan kyseenalainen.

FUAS-liittouman liittoumastrategiassa on esitetty liittoumayhteistyön hyötyjä opiskelijoiden, omistajien sekä alueellisesta näkökulmasta. Koska ne pätevät myös mahdolliseen Turku-Samk -liittoumaan, esitetään ne seuraavassa tiivistäen.

Opiskelijoiden kannalta hyötyjä ovat mahdollisuus päätoimiseen opiskeluun ympäri vuoden, opintojen valinta kumppanikorkeakoulujen tarjonnasta, nopeampi tutkintojen suorittaminen ja työllistyminen sekä täydennyskoulutusmahdollisuuksien laajeneminen.

Omistajien kannalta hyötyjä ovat parempi mahdollisuus vaikuttaa kansainvälisesti ja kansallisesti osana suurempaa kokonaisuutta. Tähän viittaa FUAS-strategian nimikin Yhteistyöllä kilpailukykyä. Edelleen omistajanäkökulmasta hyötyjä ovat kansainvälisen tason laadunvarmistus, vetovoiman ja läpäisyn paraneminen, uudet kansainväliset TKI-hankkeet ja vientituotteet, rahoituspohjan laajeneminen sekä TKI-toiminnassa että koulutuksessa sekä mahdollisuus parantaa toiminnan kustannustehokkuutta.

Turun ammattikorkeakoulu oli vuonna 2011 FTE-opiskelijamäärältään (7 661) maan 3. suurin, ja Satakunnan ammattikorkeakoulukin yli maan keskitason (4 616 FTE-opiskelijaa vuonna 2011). Turku suurempia olivat Metropolia (12 443 FTE-opiskelijaa) sekä ja Tampereen ammattikorkeakoulu (7 896). Tulevaisuus voi näyttää kuitenkin toiselta. Helsingin laajalla metropolialueella toimivan FUAS-liittouman FTE-opiskelijamäärä on 16 000 FUAS-opiskelijaa, Lapin korkeakoulukonsernin ja Itä-Suomen ISAT-liittouman noin 8 000–9 000 opiskelijaa sekä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulunkin lähes 7 000 opiskelijaa. Kuntaliitostenkin yhteydessä kiinnitetään huomiota usein siihen, mihin kokoluokkaan yhdistynyt kunta pääsee. Koko ei ole ammattikorkeakoulujenkaan edunvalvonnan ja aseman kannalta yhdentekevä asia. Turun ammattikorkeakoulullekin, vaikka se on jo suuri, laajempi kokonaisuus toisi tässä suhteessa hyötyä. Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen muodostama liittouma olisi opiskelijamäärältään Metropolian kokoinen eli noin 12 000 FTE-opiskelijaa.

Laajempaan alueelliseen hyötynä FUAS-liittoumastrategiassa nähdään mm. mahdollisuus saada alueelle kansainvälisesti koulutettuja osaajia, yrittäjyyden vahvistaminen, vahvempi alueellinen innovaatiojärjestelmä sekä parantunut kansainvälinen kilpailukyky.

Konkreettisimmin euroiksi muutettuna hyöty voisi syntyä yhteisestä kesä- ja virtuaaliopetuksen toteutuksesta. Jos vaikkapa 20 % Turku-Samk -liittouman 12 000 opiskelijasta suorittaisi kesäopintoina 10 opintopistettä, se merkitsisi $20\% \times 12\,000 \times 10 = 24\,000$ opintopistettä. Jos tämä opintopistekertymä lyhentäisi opiskeluaikaa täydellä määrällä eli 400 opiskelijatyövuodella, kustannussäästö olisi noin 4 miljoonaa euroa. Kumpikin ammattikorkeakoulu voi tietenkin toteuttaa yksinkin kesäopinnot, mutta ne saadaan monipuolisemmiksi ja vetovoimaisemmiksi korkeakoulujen yhteistoteutuksena. Taloudellinen hyöty realisoituisi lähinnä rahoituksen tutkinto- ja opintopistekertymien paranemisena, johon vaikuttavat myös maan muiden ammattikorkeakoulujen toimintojen tehostamistoimet. Toisaalta taas toimenpiteiden tekemättömyys vastaavasti huonontaa tulorahoitusta, koska joka tapauksessa monet ammattikorkeakoulut toteuttavat vastaavia tehostamistoimia ja toteuttavat niitä myös liittoumamuotoista yhteistyötä hyödyntäen.

Ammattikorkeakoulujen strategisen yhteistyön koettu tarve, sen tuoma koettu lisäarvo ja johdettu tahtotila sen edistämiseksi ovat välttämättömiä edellytyksiä yhteistyön onnistumiselle. Keskeisiä kysymyksiä ovat, tarvitsevatko Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulut pysyvää strategista yhteistyötä jonkin muun korkeakoulun kanssa ja onko ehdotettu yhteistyömalli parempi kuin mahdolliset vaihtoehdot. Selvitysmiehelle on annettu toimeksianto selvittää, miten pysyvä strateginen integraatio Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulun kesken rakentuisi. Tässä mielessä muiden vaihtoehtojen tarkastelu ei sisälly toimeksiantoon, mutta on tarpeellinen selvitystyöhön liittyvissä haastatteluissa esille tulleiden näkökantojen vuoksi.

Ratkaisematon kysymys kaikissa meneillään olevissa uudistuksissa, kuten kuntarakenteen, sosiaali- ja terveyspalvelujen ja valtion aluehallinnon uudistuksissa, on tuoko koon kasvu lisäarvoa verrattuna päätöksenteon keskittymisen tuomaan autonomian vähenemiseen ja etäännyttämiseen toimintakentästä. Valtiovalta on 2000-luvulla asettanut tavoitteeksi korkeakoulujen lukumäärän vähentämisen, jota on jo toteutettu. Tämä politiikkalinjaus lähtee siitä, että Suomen korkeakoulut ovat kansainvälisesti katsottuna liian pieniä pystyäkseen vastaamaan kilpailukyvyyn haasteisiin. Tällöin asiaa ei voi tarkastella vain nykytilanteen näkökulmasta, vaan tulevaisuudessa tapahtuvan ikäluokkien pienenemisen ja elinkeinoelämän voimakkaan rakennemuutoksen tarpeen näkökulmasta.

Erään vertailukohtaan tarjoaa Länsi-Suomen sairaanhoitopiirien yhteistyö. Turun yliopistosairaalan erityisvastuualueen (ERVA) laajentuminen Satakunnan lisäksi Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin on haastattelujen mukaan osin lähtenyt arviosta, että Turun yliopistosairaalan erityisvastuualue jäisi liian pieneksi. Aki Linden (Mediuutiset 9.1.2012) toteaa, että erva-alueen koolla on merkitystä. Volyymi tuo mukanaan osaamista, arvostusta, työpaikkoja, liikevaihtoa ja tieteellistä tutkimusta. Mitä suurempi erva-alue, sitä enemmän vaativia potilaita hoidetaan alueen yliopistosairaalassa. Yliopistosairaaloiden erityisvastuualueille on terveydenhuoltolain (2010/1326) 42 §:ssä annettu lakisääteiset yhteistoimintatehtävät, jotka mm. koskevat henkilöstön perus- ja täydennyskoulutusta yhteistyössä alueen kouluttajien kanssa. TYKS-erva -alueella on laadittu mm. hoitotieteellinen tutkimusohjelma 2011–2015 johon sisältyvän nykytila-analyysin mukaan vuonna 2010 käynnissä olleesta 112 tutkimus- ja kehittämishankkeesta 47 eli 42 % oli ammattikorkeakoulujen opinnäyteitä, mikä osaltaan kertoo ammattikorkeakoulujen merkityksestä alueellisessa TKI-toiminnassa (TYKS-erva -alueen hoitotieteellinen tutkimusohjelma 2011–2015, 15). Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen strateginen yhteistyö helpottaisi niiden yhteistyötä TYKS-erva -alueen kanssa.

Nykyisen terveydenhuoltolain, joka sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen johdosta on muuttumassa, säädökset erva-alueiden tehtävistä tarjoaisivat hyvän mallin myös korkeakoululiittoumia koskeville säädöksille ammattikorkeakoulu-uudistuksen toisessa vaiheessa.

Haastattelujen ja Webropol-kyselyn tulosten perusteella syntyy hieman ristiriitainen kuva Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen koetusta yhteistyötarpeesta. Kun kysyttiin, parantaisiko strateginen yhteistyö ammattikorkeakoulujen palveluja erittäin tai melko paljon edustamallenne taholle, vastaukset jakautuivat taulukosta 6 ilmenevällä tavalla.

Taulukko 6. Parantaisiko Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen strateginen yhteistyö niiden palveluita edustamallenne taholle? Vastaukset henkilön taustaryhmän mukaan.

	Omistajayhteisöjen edustajat	Ammattikorkeakoulujen edustajat	Elinkeino- ja työelämän edustajat	Viranomaisten ja sidosryhmien edustajat	Yhteensä
Erittäin tai melko paljon	58 %	37 %	68 %	67 %	53 %
Ei osaa sanoa	18 %	23 %	18 %	17 %	20 %
Melko vähän tai ei lainkaan	24 %	40 %	13 %	17 %	27 %
Yhteensä	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Vastauksia n	33	43	22	12	111

Elinkeino- ja työelämän edustajien sekä viranomaisten ja sidosryhmien edustajien näkemykset strategisen yhteistyön hyödyistä ovat myönteisimmät, omistajayhteisöjen edustajien seuraavaksi myönteisimmät ja ammattikorkeakoulujen edustajien kielteisimmät. Myös ei osaa sanoa -ryhmä on melko suuri kaikissa ryhmissä.

Taulukko 7. Parantaisiko Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen strateginen yhteistyö niiden palveluita edustamallenne taholle? Vastaukset ammattikorkeakoulutaustan mukaan.

	Turun ammattikorkeakoulu toimielin (n=19)	Satakunnan ammattikorkeakoulu toimielin (n=27)
Erittäin paljon	10 %	0 %
Melko paljon	26 %	37 %
En osaa sanoa	37 %	22 %
Melko vähän	16 %	37 %
Ei lainkaan	11 %	4 %
Yhteensä	100 %	100 %

Taulukko perustuu Webropol-kyselyyn, joka on suunnattu Samk Oy:n hallitukselle, ammattikorkeakoulujen sisäisille hallituksille, Turun amkin valtuuskunnalle, Samkin koulutus- ja tutkimusvaliokunnalle sekä ammattikorkeakoulujen johtoryhmille.

Taulukosta on luettavissa, että Turun ammattikorkeakoulun sisä- ja lähipiiri on ottanut asiaan vähemmän kantaa kuin Satakunnan ammattikorkeakoulun sisä- ja lähipiiri. Vastauksia voisi tulkita siten, että Turun ammattikorkeakoulun piirissä asia koetaan vähemmän tärkeäksi kuin Satakunnan ammattikorkeakoulun piirissä, jossa ehkä asiaan koetaan liittyvän enemmän uhkatekijöitä kuin Turun ammattikorkeakoulun piirissä. Molemmissa ammattikorkeakoulussa kannat polarisoituvat siten, että myönteisten ja kielteisten arvioiden osuus on lähes sama eli on selvästi kahta kantaa asiaan. Turun ammattikorkeakoulun sisä- ja lähipiirin vastaajat ovat käyttäneet enemmän vastausasteikon ääripäitä kuin Satakunnan ammattikorkeakoulun vastaajat.

Toimintojen päällekkäisyydestä haastateltavilla on varsin yksimielinen käsitys vastaajaryhmästä riippumatta. Vain 10 % vastaajista oli sitä mieltä, että Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen toiminnassa on pääl-

lekkäisyyttä erittäin tai melko paljon. Päällekkäisyyksiä on poistettu viime vuosien koulutusohjelmamuutoksissa, joten tulevaisuudessa yhteistyön tarve tässä liittyy lähinnä siihen, ettei tulevaisuudessa tehtäisi päällekkäisyyttä lisääviä päätöksiä. Yhteistyö voisi avata uusia mahdollisuuksia koulutusvastuujattelun toteutuessa toteuttaa mm. LOURA-yhteistyössä esille tulleita erikoistuneita koulutustarpeita uudentyypisellä sivuaineajattelulla, jossa molempien ammattikorkeakoulujen erityisosaajien voimavaroja yhdistettäisiin.

Seuraava kysymys on, mikä olisi toisaalta Turun, toisaalta Satakunnan ammattikorkeakoulujen kannalta paras yhteistyösuunta. Yhteistyö ei voi tietenkään kanavoitua vain yhteen suuntaan, mutta strategista se ei voi olla moneen suuntaan.

Turun tapauksessa vaihtoehtona on pääkaupunkiseutu, jollainen valinta tehtiin nykyisten EU-rahoitusten edellyttämässä aluejaossa. Varsinais-Suomi on ollut osa maakuntien Etelä-Suomen liittoumaa, Satakunta Länsi-Suomen allianssia. Turun kaupunkiseudun kuntien ja valtion välinen maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimus 2012–2015, joka perustuu pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan 2011, sisältää E18-kasvukäytävä -hankkeen Oslo-Tukholma-Turku-Helsinki-Pietari. Aluehallintoviranomaisten haastatteluissa esitetyn arvion mukaan Satakunta voi liittyä tähän kasvukäytävään pitkin länsirannikkoa työntyvänä ulokkeena. LOURA-yhteistyö, joka on neljän kaupunkiseudun välistä, tukee osaltaan tällaista rakennejattelua. Tällöin voidaan ajatella yhdenmukaisesti metropolialueen vastaavan aiesopimuksen kanssa, että korkeakoulupolitiikka on osa tätä kehitysajattelua, vaikka Turun kaupunkiseudun aiesopimus ei sisällä korkeakoulupolitiikkaan liittyviä linjauksia. Yhteistyö Varsinais-Suomen ja Satakunnan välillä toteutuu jo yliopistosektorilla, kun Turun yliopisto on Porin yliopistokeskuksen suurin toimija.

Satakunnan alueellisessa suuntautumisessa teoreettisena vaihtoehtona saattaisi olla Pirkanmaan suunta, mutta siteet siihen suuntaan ovat heikommat kuin Varsinais-Suomen suuntaan. Myös maakunnallisten viranomaisten yhteistyösuunnat, kuten ELY-keskusyhteistyö ja maakuntien liittojen yhteistyöryhmä koostuvat Varsinais-Suomesta ja Satakunnasta. Toisen asteen koulutuksessa Länsirannikon koulutus Oy ja sen ylläpitämä WinNova toimivat Satakunnan ja Varsinais-Suomen alueella.

Monet nykyiset hallinnolliset aluejaot, äskettäinkin toteutetut, historiallista Turun ja Porin lääniä myöten luovat yhdyssiteen Varsinais-Suomen ja Satakunnan välille, joka on vahvempi kuin Satakunnan ja Pirkanmaan yhteys. Sillekin toki niin maantiede kuin historia tarjoaisivat pohjaa, onhan yli puolet nykyisestä Pirkanmaasta vanhaa historiallista Satakuntaa, jossa Kokemäenjoki on ollut yhdistävä tekijä. On kuitenkin melko selvää, että jos tulevaisuudessa pieniä maakuntia yhdistetään eri toimialoilla suuremmiksi, Satakunnan suunta on Varsinais-Suomi.

Linna (2008, 98) ehdotti Satakunnan korkeakoululaitosta koskevassa selvityksessään Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen välille strategista yhteistyösopimusta siten, että sovitaan päällekkäisyyksien poistamisesta, yhteistyön kehittämisestä sekä että uusista koulutusohjelmista ja muista merkittävistä muutoksista ammattikorkeakoulut sopisivat ennen lopullista päätöksentekoa.

Välimatka ei sinänsä ole voittamaton este yhteistyölle, kuten sairaanhoitopiirienkin yhteistyö osoittaa, jos yhteistyö muuten koetaan hyödylliseksi. Esimerkiksi Itä-Suomen yliopiston pääkampusten Joensuun ja Kuopion välinen etäisyys (136 km) on sama kuin Turun ja Porin (139 km). Vuoden 2013 alussa yhdistyvän Lapin ammattikorkeakoulun Rovaniemen ja Kemin kampusten välimatka on vain hieman lyhyempi (117 km). Saksalaisten näkemys 80 kilometrin eli noin tunnin matkan kynnyksrajasta heijastaa sitä, että väestötiheyden kasvaessa tarjolla on yhteistyökumppaneita lähempänä ja matkan sietoraja alenee.

Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen strateginen yhteistyö voisi tukea myös maakuntien raja-alueella olevien seutukuntien Rauman seudun, Loimaan seudun ja Vakka-Suomen kehittämistä, kun nämä alueet tulisivat nykyistä luontevammin molempien ammattikorkeakoulujen palveluvastuualueeseen mm. yrityksiä palvelevassa TKI-toiminnassa ja aikuiskoulutuksessa. Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy:n osakkaina

ovat Laitila ja Uusikaupunki, mikä osoittaa, että Vakka-Suomessa on katsottu Samkin palvelevan myös Vakka-Suomea. Erityisesti Loimaan seutukunnalla on tarvetta yhteistyöhön Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen lisäksi Forssan suuntaan. Uusilla palvelumuodoilla voitaisiin korvata niitä menetyksiä, joita pysyvien toimipisteiden lakkauttaminen pienimmissä seutukunnissa on aiheuttanut. Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen yhteistyö voisi myös volyymikasvun kautta tuoda lisäarvoa myös Pohjois-Satakuntaan, vaikka Pohjois-Satakunnan edustajat suhtautuvatkin haastatteluissa epäillen Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen kiinteämmän yhteistyön lisäarvoon seutukunnan kannalta. Yrityskehitysyhteistyön kehittäminen ammattikorkeakoulujen toimesta pienemmissä seutukunnissa olisi tärkeää myös siksi, että kansallinen innovaatiopolitiikka ja sen rahoitus kohdentuu tulevaisuudessa yhä vahvemmin suuriin kaupunkiseutuihin.

Selvitysmiehen näkemyksen mukaan LOURA:sta voisi pyrkiä kehittämään pääkaupunkiseudun metropolipolitiikan kaltaisen alueellisen edunvalvontatoiminnon, jota Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen pysyvä strateginen yhteistyö osaltaan tukisi.

Sinänsä myös Satakunnan ja Tampereen ammattikorkeakoulujen työnjakokysymysten tarkastelu olisi hyödyllistä etenkin, kun kuntaliitosten myötä Pirkanmaa on työntynyt ja ehkä edelleen työntymässä kohti Satakuntaa.

Turussa toimii kaksi yliopistoa Turun yliopisto ja Åbo Akademi. Turun yliopistolla on Raumalla opettajankoulutuslaitoksen yksikkö ja Porissa laajaa yliopistokeskustoimintaa. Porin yliopistokeskuksessa ovat mukana myös Tampereen teknillinen yliopisto, jolla on myös Raumalla ja Kankaanpäässä tutkimusyksiköitä, Tampereen yliopisto ja Aalto-yliopisto. Turussa toimivat Turun ammattikorkeakoulun lisäksi Diakonia-ammattikorkeakoulu, Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Yrkeshögskolan Novia, Porissa Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Vaihtoehtona Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen pysyväle strategiselle yhteistyölle voisi olla yliopistotoimijoiden ja ammattikorkeakoulujen strategisen yhteistyön tiivistäminen kummankin maakunnan sisällä. Tämä näyttäisi tarkoituksenmukaiselta erityisesti Satakunnassa, kuten muillakin yliopistokeskuspaikkakunnilla. Satakunnan ammattikorkeakoulun ja Porin yliopistokeskuksen yhteistyön vahvistaminen ja työnjaon kehittäminen sai haastatteluissa kannatusta. Porin yliopistokeskuksella on alueellisen kouluttajan rooli, mikä käy ilmi mm. Linnan selvityksestä. Turussa ja Raumalla sen sijaan yliopistokoulutus on vahvemmin valtakunnallista. Yliopistokeskusten toimintojen painottaminen riippuu kuitenkin emoyliopistojen strategisista linjauksista, missä määrin ne ovat valmiit kehittämään tulevaisuudessa alueellistettuja toimintoja pyrkimyksissään vahvistua kansainvälisinä tiedeyliopistoina. Alueellisen korkeakoulutoiminnan kannalta olisi mielekästä, jos erityisesti yliopistokeskuspaikkakunnilla ammattikorkeakoulu ja yliopistokeskuksen toiminnot voisivat muodostaa kiinteämmän strategisen kokonaisuuden. Tällaisen yhteistyömallin toteuttamista edistäisi, jos uudistettavaan korkeakoululainsäädäntöön toisessa vaiheessa tulisi säädös korkeakoululiittoumista, joilla olisi ulkomaisten esimerkkien tavoin sopimus pohjaisesti annettua päätäntävaltaa.

Jos säädökset sen mahdollistaisivat, Porin korkeakoulumalli, jossa Satakunnan ammattikorkeakoulu ja Porin yliopistokeskus muodostaisivat strategisen liittouman, olisi mielekäs toimintamalli. Vastaavasti Turussa Turun ammattikorkeakoulun, muiden ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyö voisi kiinteytyä. Turussa toimivat yliopistot ovat kuitenkin kansainvälisiä tutkimusyliopistoja ja kouluttavat työvoimaa kansallisille työmarkkinoille. Turun ammattikorkeakoulu kouluttaa alueellisille työmarkkinoille ja tekee alueellista soveltavaa TKI-työtä. Tehtävien ero on siten oleellisesti toinen kuin Porissa, jossa yliopistokeskus on alueellinen toimija. Nykytilanteessa on mahdollista toteuttaa sopimus pohjaisesti fyysistä läheisyyttä edellyttäviä tukipalveluja yhteisesti silloin, kun se on toiminnallisesti ja taloudellisesti mielekästä kaikkien osapuolten kannalta. Turun yliopiston, Åbo Akademin ja Turun ammattikorkeakoulun ICT-opetus ja tutkimus on yhteisellä kampuksella. Yhteistyön maakuntakohtainen tiivistäminen on mahdollista toteuttaa myös Turun ja Satakunnan ammat-

tikorkeakoulujen pysyvän strategisen integraation rinnalla ja nykyisten säädösten määrittelemissä rajoissa. Myös Linna (2009, 98) ehdotti raportissaan Satakunnan ammattikorkeakoulun ja Porin yliopistokeskuksen yhteistyön tiivistämistä mm. siten, että yliopistokeskus on edustettuna ammattikorkeakouluyhtiön hallituksessa sekä selvitettäväksi yliopistokeskuksen toiminnan siirtämisen ammattikorkeakoulun kampukselle. Lisäksi Linna (2009, 93) ehdotti ammattikorkeakoululle ja yliopistokeskukselle yhteistä tukipalveluja tuottavaa palvelukeskusta. Edellinen ehdotus on toteutunut, yhteisestä kampusratkaisusta on Porin kaupungin periaatepäätös, jonka toteuttamista ammattikorkeakoulujen arvonlisäverokohtelun yhdenmukaistaminen yliopistojen kanssa edistäisi merkittävästi.

10 PYSYVÄN STRATEGISEN INTEGRAATION VAIHTOEHTOISET TOTEUTUSMALLIT

10.1 Yhteinen omistajayhteisö

Yhteinen omistajayhteisö tarkoittaisi Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen toiminnot käsittävää osakeyhtiötä. Hallitusohjelman mukainen ratkaisu on, että yliopistomallin mukaisesti osakeyhtiö ja ammattikorkeakoulu ovat ammattikorkeakoulujen toisen vaiheen uudistuksen jälkeen sama oikeushenkilö. Tällöin yhteinen omistajayhteisö johtaisi myös ammattikorkeakoulujen yhdistymiseen. Tässäkään tapauksessa lainsäädäntö tuskin estää ammattikorkeakoulun sisäisen rakenteen muodostamista niin, että mahdollinen "Lounais-Suomen ammattikorkeakoulu Oy" voisi toimia sijaintimaakunnissaan hyvin autonomisesti. Vertailukohdaksi voi ottaa vaikkapa Itä-Suomen yliopiston, joka toimii kolmessa maakunnassa.

Haastatteluissa ja Webropol-kyselyssä kysyttiin kantaa ammattikorkeakoulujen yhteiseen omistajayhteisöön edellyttäen, että kaksi ammattikorkeakoulua säilyy, mikä siis ei olisi nykyinäymin mahdollista. Vähäisin yhteisen omistajayhteisön kannatus oli yllättäen viranomaisten ja sidosryhmien joukossa, jossa vain 18 % näki sen mahdolliseksi. Eniten kannatusta yhteinen omistajayhteisö sai elinkeino- ja työelämän edustajilta, joista 64 % piti sitä mahdollisena. Ylläpitäjien ja ammattikorkeakoulujen edustajista noin 40 % näki sen mahdolliseksi. Muutama vastaaja näki sen pitemmän tähtäyksen tavoitteena, johon edettäisiin liittomavaiheen kautta. Muutama vastaaja perusteli kantaansa sillä, että liittomamallissa ei olisi riittävästi voimaa yhteistyön edistämiseen. Viranomaisten ja sidosryhmien kanta voi selittyä sillä, että ammattikorkeakoulujen ylimatekunnallinen omistajayhteisö nähdään osana maakunta-ajattelun heikentymistä.

Yhteisen omistajayhteisön kannatuksessa on selvä ero Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen sisä- ja lähipiirien välillä, joskin sitä mahdollisena pitävien osuus ei mainittavasti eroa. Sen sijaan selvä kielteinen kanta on oleellisesti vahvempi ja yleisempi Satakunnan ammattikorkeakoulun sisä- ja lähipiirissä. Tulos muistuttaa aiemmin esitettyä jakautumaa, joka koski strategisen yhteistyön hyötyä.

Taulukko 8. Tuleeko yhteinen omistajayhteisö kyseeseen Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen strategisen yhteistyön muotona?

	Turun ammattikorkeakoulun sisä- ja lähipiiri (n=17)	Satakunnan ammattikorkeakoulun sisä- ja lähipiiri (n=26)
Mahdollinen	41 %	35 %
En osaa sanoa	12 %	0 %
Ei kovin hyvä	29 %	23 %
Ei tule kysymykseen	18 %	42 %
Yhteensä	100 %	100 %

Yhteistä omistajayhteisöä puoltavia seikkoja ovat se, että se on opetus- ja kulttuuriministeriön selvä tavoite, jonka toteuttamista voidaan toimilupolitiikalla ohjata. Toinen puoltava seikka on se, että yhteisen osakeyhtiön valmistelun voisi kytkeä käynnissä olevaan Turun ammattikorkeakoulun yhtiöittämiseen. Uuden mahdollisen osakeyhtiön osakkaiden tulisi koostua kaupungeista, joilla on merkittävä omistajaintressi. Tässä suhteessa puoltava seikka olisi myös EU- ja kansallisen innovaatio- ja tutkimuspolitiikan uusi kaupunkikeskeisyys-painotteinen linjaus.

Kansainväliset tutkimukset kertovat, että fuusiot ovat olleet sitä menestyksellisempiä, mitä suurempi on osapuolien kokoero ja mitä suurempi on koulutusohjelmien ero korkeakoulujen välillä. Suomessa on ajateltu asiaa täysin päinvastoin: fuusio on väline päällekkäisyyksien poistamiseksi. Kustannusten säästöstä ei useinkaan ole näyttöä. Sen sijaan korkeakoulutuksen laadun parantaminen korostuu kansainvälisissä esimerkeissä. Tuloksia tuottavan fuusion edellytyksenä on näkemyksellinen, vahva johto, joka kykenee yhdistämään eri alakulttuurit. (Kauppi 2013.)

Yhteistä omistajayhteisöä vastaan puhuvia seikkoja ovat ammattikorkeakoulujen vähäinen yhteistyö, joka edellyttäisi keskinäisen yhteistyön mahdollisuuksien sisäistämistä nykyistä paremmin omiksi tavoitteiksi. Toinen vastaan puhuva seikka on yhteisen omistajayhteisön vähäinen kannatus niin päättäjiä kuin toimijoidenkin joukossa. Kansainvälisten tutkimusten mukaan onnistuneet fuusiot ovat usein lähteneet enemmän alhaalta ylös- kuin ylhäältä alas -prosesseina (Kauppi 2013).

Vastaan puhuva seikka on myös se, että ammattikorkeakoulujen ylläpitojärjestelmän muuttamista koskeva poliittinen päätös puuttuu. Tällöin esimerkiksi kahden erillisen ammattikorkeakoulun mahdollisuus samalla omistajayhteisöllä voisi säilyä. Selvitysmies pitää parempana vaihtoehtona sitä, että osakeyhtiön ja ammattikorkeakoulun erillisuus säilyisi myös siitä syystä, että tällöin korkeakoulun hallituksen omistajaohjausrooli olisi selvempi kuin yliopistomallin kaltaisessa mallissa, jossa hallitus koostuu osittain ulkopuolisista sekä osittain henkilöstön ja opiskelijoiden edustajista.

Yhteinen osakeyhtiö olisi myös riittävän vahva taloudellinen yksikkö investoimaan uusiin kampuksiin. Sinänsä olisi muuten tarkoituksenmukaista, ettei ammattikorkeakoulu-yhtiö omistaisi kiinteistöjä, vaan kiinteistöosa-
keyhtiö. Tulossa olevaa vuosina 2014–2016 toteutettavien ammattikorkeakoulun uusien toimitilainvestointien arvonlisäverokompensaatio on riittämätön turvaamaan kampushankkeiden taloudellista toteuttamista. Tavoitteena on, että ammattikorkeakoulut saisivat viimeistään ammattikorkeakoulu-uudistuksen toisessa vaiheessa saman aseman arvonlisäverokohtelussa kuin yliopistot. Tällöin ne saisivat kaikista julkiseen palvelutoimintaansa liittyvistä hankinnoista, vuokrasta ja investoinneista arvonlisäveropalautuksen rakennushankkeiden toteutusmallista riippumatta. Kompensaation ulkopuolelle jäisi tällöin vain korkeakoulujen liiketoiminnan luonteinen toiminta.

10.2 Yhteinen holdingyhtiö

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Oy on Kymenlaakson ammattikorkeakoulu Oy:n ja Mikkelin ammattikorkeakoulu Oy:n muodostama holdingyhtiö, jonka tehtävänä on osakasyhtiöiden strateginen ohjaus ja sovittujen yhteispalvelujen tuottaminen.

Yhteinen holdingyhtiö Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy:n ja perustettavan Turun ammattikorkeakoulu-yhtiön välillä tarjoaisi tietynlaisen astinlaudan tulevaisuuteen, josta voitaisiin tarvittaessa edetä yhteiseen omistajayhteisöön. Jos ammattikorkeakoulujen ylläpitojärjestelmä muuttuu nykyisen hallituksen hallitusohjelmaan sisältyvällä tavalla, holdingyhtiö johtaa yhteiseen omistajayhteisöön ja yhteen ammattikorkeakouluun. Tässä vaiheessa pohjayhtiöt olisi mahdollista purkaa. Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy:n yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön purkamistilanteessa osakkaat saavat sijoittamaansa osakepääomaa vastaavan määrän yhtiön nettovaroista. Muilta osin varat annetaan toiminta-alueella toteuttavalle säätiölle, yleishyödylliselle osakeyhtiölle tai yleishyödylliselle yhteisölle. Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy:n osakepääoma on pieni 1 218 000 euroa, joten yhtiön purkaminen on taloudellisesti helppoa. Mahdollisia tulevia muutoksia ajatellen osakassopimuksessa mainittua mahdollisuutta sijoittaa kiinteistöjä apporttina yhtiöön ei liene syytä käyttää.

Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy:n muodostaminen holdingyhtiöksi perustuu entisen opetusministeriön kansliapäällikkö Markku Linnan vuonna 2008 selvitysmiehenä tekemään ehdotukseen. Kaakkois-

Suomen ammattikorkeakoulu Oy:n hallitus muodostaa omistamiensa osakeyhtiömuotoisten ammattikorkeakoulujen osalta korkeakoulurajat ylittävän strategisen tahtotilan mm. koulutusohjelmista, yhteishakuun laitettavista aloituspaikkamääristä, toimipisteverkosta, TKI-toiminnan yhteisistä painoaloista sekä osallistujista opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa käytäviin sopimusneuvotteluihin. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Oy:n osakassopimus 2012.)

Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy:n jäsenkorkeakoulut ovat tehneet yhdessä opetussuunnitelmien uudistustyötä ja suunnittelevat joustavan opinto-oikeuden toteuttamista vuonna 2014. (Antikainen, E-L. ym. 2013, 37.)

Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy:n jäsenyhteisöjen Kymenlaakson ja Mikkelin ammattikorkeakoulujen kirjasto- ja tietopalvelujen, oppimisteknologiapalvelujen ja tietohallintopalvelujen (yhteensä noin 60 henkeä) siirto emoyhtiöön on toteutunut 1.3.2012. Kevään 2013 aikana aloitetaan valmistelut markkinointi- ja viestintäpalvelujen ja opintotoimistojen siirtämiseksi emoyhtiöön. (Tiedote Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy aloittaa toimintansa 18.1.2013.)

Merkittävin etu, jonka holdingyhtiö tarjoaa, on mahdollisuus perustaa yhteisiä toimintayksiköitä ja palkata yhteistä henkilöstöä. Kun tässä tapauksessa olisi kysymys yleishyödyllisten yhteisöjen välisestä toiminnasta, ei syntyisi myöskään arvonlisäverokustannusta toisin kuin yhteisten yhtiöiden myydessä palveluja jäsenkorkeakouluille. Tästä on verottajan Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy:tä koskeva ennakkopäätös (Antti Palonevan haastattelu 12.3.2013). Jos ammattikorkeakoulujen arvonlisävero kohtelu muuttuu uudistuksen toisessa vaiheessa yliopistoja vastaavaksi, ei tätä eroa enää ole. Riskitekijänä on, että holdingyhtiöstä muodostuisi ns. hallintohimmeli, joka söisi voimavaroja perustoiminnoilta. Hallitusohjelman mukaisen ylläpitojärjestelmän uudistuksen toteutuessa holdingyhtiö ei enää ole mahdollinen, joten se jäisi Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen tapauksessa väliaikaiseksi ratkaisuksi.

10.3 Sopimus pohjainen yhteinen strateginen ohjaus

Lapin korkeakoulukonserni ja FUAS-liittouma rakentuvat osapuolten solmimaan sopimukseen, jossa on määritetty liittouman yhteiset tehtävät, toimielimet ja niiden valtuudet. Lapin korkeakoulukonsernin toimielimiä ovat vuonna 2013 konsernijohtajasta ja rehtoreista koostuva johtoryhmä, sihteeristö ja neuvottelukunta, joiden tehtävät, toimintatapa ja kokoonpano on määritetty Lapin korkeakoulukonsernin hallintojohtosäännössä.

FUAS-liittoumassa on liittoumasopimukseen pohjautuva liittoumahallitus, johon kuuluvat myös hallitusten varapuheenjohtajat. Lapin korkeakoulukonsernin johtoryhmää vastaa rehtorikollegio, johon kuuluvat jäsenkorkeakoulujen rehtorit. FUAS-liittoumalla on myös neuvottelukunta, johon kutsutaan keskeisten sidosryhmien edustus. FUAS-liittouman liittoumahallituksen jäsenet ovat velvoitetut viemään yksimielisesti päätetyn asian päätetyssä muodossa omien päätöksentekovelmiensä hyväksyttäväksi.

Lapin korkeakoulukonsernin strategiaryhmä on hyväksynyt konsernin strategian. Strategiaryhmä on sittemmin lakkautettu, ja nykytilanteessa konsernijohtajasta ja rehtoreista koostuva johtoryhmä esittää strategiset asiat suoraan jäsenkorkeakoulujen hallituksien päätettäväksi. Tämän on katsottu virtaviivaistavan päätöksentekoa. Hallituksissa on ristiinedustus, ja Lapin yliopisto on toimintansa aloittavan Lapin ammattikorkeakoulu Oy:n osakas. (Markku Tarvaisen haastattelu 12.3.2013.)

Konsernin yhteisiä yksiköitä ovat Lapin korkeakoulukirjasto ja Lapin korkeakoulukonsernin palvelukeskus, joka tuottaa TKI-tukipalveluita, avoimen korkeakouluopetuksen tuki- ja asiakaspalveluita, tietotekniikkapalveluita ja opetuksen ja opiskelun tukipalveluita, matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti ja Pohjoisen kulttuuri-instituutti. Yhteisiä yksiköitä johtavat palvelupäälliköt. Niiden henkilöstö on palvelussuhteessa omiin

korkeakouluihinsa, jolloin palvelusuhteen ehdot voivat vaihdella, mutta tämä ei ole aiheuttanut ongelmia. Matkalaskut ja vastaavat osoitetaan aiheuttajaperiaatteella ao. korkeakoululle. Yhteisillä henkilöillä on päävirka jossakin ja sivuvirka toisessa organisaatiossa. Tietotekniikan tukipalveluissa 70 % palvelupyynnöistä voidaan hoitaa etänä. Tietotekniikkapalveluissa on mukana myös toinen aste. Korkeakouluilla on myös yhteinen sähköposti. Palvelukeskuksessa on 131 henkilöä. (Markku Tarvaisen haastattelu 12.3.2013 ja www.ucl.fi.)

Lapin korkeakoulukonsernin keskeisenä tavoitteena näyttää asiakirjojen mukaan olevan Lapin korkeakoulupalvelujen turvaaminen. Strategiassa on pitemmän tähtäyksen tavoitteeksi asetettu myös yhteistyön syventäminen toisen asteen koulutuksen kanssa. Lapin korkeakoulukonserni on toteuttanut maan merkittävimmät koulutusvastuusirrot Kemi-Tornion ja Rovaniemen ammattikorkeakoulujen välillä. Kemi-Tornion ja Rovaniemen ammattikorkeakoulut yhdistyvät Lapin ammattikorkeakouluksi 1.1.2014.

FUAS-liittouman 29.5.2012 allekirjoitetun liittomasopimuksen mukaan liittouman jäsenkorkeakoulut ottavat omissa säädöserusteissaan huomioon FUAS-liittouman. Liittoumahallitus päättää liittoumastrategiasista, sen toimeenpanosuunnitelmasta, sopimusprosessista ja sopimusneuvottelijoista OKM:n sopimusneuvotteluissa, liittouman laatujärjestelmästä, yhteisten järjestelmien kehittämisestä ja mahdollista yhteisistä toiminnoista, liittoumarahoituksen kohdentamisesta, liittouman neuvottelukunnan kokoonpanosta sekä toiminnanjohtajan palkkausperusteista ja työnantajakorkeakoulusta. FUAS-liittouma on määritellyt jo toimintansa alkutaipaleella yhteisiksi painoaloikseen hyvinvoinnin turvaamisen, teknologiaosaamisen ja riittävyyden, yhteiskunnan turvallisuuden ja eheyden sekä ympäristön ja energiatehokkuuden. Liittoumalla voi olla yhteisiä toimintoja, jotka toimivat ns. isäntäkorkeakouluperiaatteella. Tällä hetkellä niitä ovat yhteiset kesäopinnot, FUAS Graduate School ja eettinen toimikunta. Toteutumassa ovat virtuaalikampus ja yhteinen laatuysikkö, johon liittyen liittouma on määritellyt myös liittoumayhteistyön seurantamittarit sekä toteuttanut ammattikorkeakoulujen laatujärjestelmien osien ristiinarviointeja ja jäsenkorkeakoulujen opetussuunnitelmien kansainvälisen arvioinnin. FUAS-liittouma on solminut liittoumana strategisen kumppanussopimuksen 13 korkeakoulua käsittävän KU Leuven Associationin kanssa, jossa yhteistyössä on tavoitteena mm. kansallisten kehitystrendien vertailu ja monipuolinen benchmarking. Kumppanuus vastannee Turun ammattikorkeakoulun CARPE-kumppanuutta. (FUAS-liittomasopimus 29.5.2012.)

Haastatteluista lähes kaikki ovat pitäneet tämänkaltaista strategisen integraation mallia mahdollisena. Kielteisesti siihen on suhtautunut vain kaksi henkilöä haastatteluista tai webropol-kyselyyn vastanneista. Yhteistä omistajayhteisöäkin mahdollisena pitäneet ovat nähneet sopimus pohjaisen strategisen ohjausmallin hyvänä välivaiheena.

Selvitysmiehen käsityksen mukaan sopimus pohjainen strateginen liittouma olisi hyvä askel kehittää ja arvioida ammattikorkeakoulujen yhteistyömuotoja sekä tutustuttaa ammattikorkeakoulujen toimijoita toisiinsa. Siitä olisi helppo edetä myös pitemmälle menevään strategiseen integraatioon, jos omistajayhteisöt näkevät sen mahdolliseksi. FUAS:n kokemukset osoittavat, että tämänkaltaisen yhteistyö on ollut hyvä malli edetä ja sen avulla on hankittu toimijoiden sitoutuminen liittoumayhteistyöhön. Sopimus pohjainen malli on myös helppo purkaa, jos osoittautuu, että yhteistyö ei ole tarkoituksenmukaista.

10.4 Yhteistyö alueen yliopistojen ja muiden ammattikorkeakoulujen kanssa

Yhteistyö alueen yliopistojen kanssa voitaisiin rakentaa nykyistä tiiviimmäksi ja kattavammaksi siten, että mahdollinen Lounais-Suomen ammattikorkeakoulu liittouma solmisi Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa kiinteästi toimivien yliopistojen kanssa aluekehitystehtävän tehostamiseen tähtäävän kumppanussopimuksen, jonka pohjalta voitaisiin muodostaa Helsingin laajan metropolialueen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rehtoreiden, maakuntien liittojen sekä keskeisten kaupunkien johtajista koostuvan yhteistyöelimen kaltainen Lounais-Suomen korkeakoulujen neuvottelukunta tai vastaava. Tässä yhteistyössä tulisi myös

maakunnissa kiinteästi toimivien muiden ammattikorkeakoulujen Diakonia-ammattikorkeakoulun, Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Novian olla mukana.

Satakunnassa yhteistyö Satakunnan ammattikorkeakoulun ja Porin yliopistokeskuksen välillä voisi tiivistyä myös vahvemmin aluekehitykseen sidotun Seinäjoen yliopistokeskuksen EPANET-professoriverkostoa muistuttavan toimintamallin avulla.

11 SELVITYSMIEHEN EHDOTUS JA JATKOTOIMENPITEET

11.1 Yhteistyön kohdealueet ja niiden toteutus

Toimivien korkeakoululiittoumien kokemusten ja haastattelujen perusteella esitän Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen yhteistyön kohdealueiksi seuraavia:

Edunvalvonta

- yhteinen edunvalvonta ja mm. yhteiset sopimusneuvottelut opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa
- yhteinen ammattikorkeakoulujen liittoumastrategia, joka sisältäisi mm. tavoitteet, miten aluekehitystä lounaisrannikolla voitaisiin edistää korkeakoulujen toimenpitein

Kansainvälisyys

- kansainvälinen yhteistyö suurissa TKI-hankkeissa, kuten EU:n puiteohjelmahankkeet
- yhteisen kansainvälisen brändin luominen ja esiintyminen yhtenä liittoumana suuremmissa kansainvälisissä tapahtumissa
- liittouman strateginen yhteistyö suurten ulkomaisten korkeakoulujen ja niiden liittoumien kanssa
- Bachelor-tason liiketoiminnan ohjelmista valmistuneiden ulkomaalaisten työllistymisen seurantaan tulisi yhteisesti kiinnittää erityistä huomiota ja varautua tarvittaessa koulutuksen supistamiseen. Salossa toimivan sairaanhoitajakoulutuksen aloituspaikkamäärää tulisi harkita lisättäväksi työvoimantarpeen pohjalta ja vahvistaa ulkomaalaisten rekrytointia koulutusohjelmaan. Joiltakin osin ohjelmia voisi korvata ulkomaisten korkeakoulujen kanssa järjestettävillä yhteistutkinnoilla (esim. Samkin ympäristöinsinööri).
- Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulut laativat yhteistyössä toteutettavan Suomen 2020-luvun kansainvälistymiskehitystä tukevan vieraskielisen ja kaksikielisen koulutuksen toteutusmallin.
- Satakunnan ja Seinäjoen ammattikorkeakouluilla sekä Tampereen yliopistolla ja Tampereen teknillisellä yliopistolla on vuonna 1997 perustettu West Finland HEInet-verkosto, jonka toimintamuotona on opiskelijoiden ja henkilöstön kansainväliseen liikkuvuuteen liittyvä yhteistyö, mm. yhteiset orientaatiopäivät vaihtoon lähteville. Turun ammattikorkeakoulun on tarkoituksenmukaisempaa toteuttaa vastaavaa yhteistyötä, jota on myös Helsingin metropolialueella, muiden turkulaisten korkeakoulujen kanssa.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta

- TKI-yhteistyö lähtökohtana aiemmin määritetyt yhteiset painoalueet hyvinvointi, merellinen ympäristö, logistiikka ja energia. Yhteistyön tavoitteet voitaisiin asettaa yhteisessä TKI-strategiassa.
- TKI-yhteistyö LOURA:n lippulaivateemoissa
- yhteistyö opiskelijälähtöisen yrittäjyyden edistämiseksi tavoitteena korkeakouluosaamista hyödyntävän pk-yrittäjyyden kehittäminen Lounais-Suomessa suurteollisuuden rinnalle

Aluekehitys

- Seinäjoen ammattikorkeakoulun mallin mukainen maakuntakorkeakoulutoiminta, joka sisältäisi yrityksiä ja julkisyhteisöjä palvelevien opinnäytetöiden ja projektien välittämisen sekä avoimen ammattikorkeakoulun ja tilauskoulutuksen tarjonnan paikallisesti yhteistyössä paikallisten elinkeinojen kehittämisorganisaatioiden kanssa. Näin ammattikorkeakoulut voisivat palvella paremmin myös pieniä seutukuntia ja yrityksiä kuin entisellä hajautetulla ja alueen tarpeisiin liittymättömällä tutkintokoulutuksella, jota on lakkautettu sekä Varsinais-Suomessa että Satakunnassa. Linnan (2009, 97) raportissa on samansuuntainen ehdotus liittyen hänen ehdottamaansa ja sittemmin toteutettuun Huittisten nuorten tutkintokoulutuksen lakkauttamiseen. Luultavasti Kankaanpäänkin seutukunta voisi näin hyödyntää monipuolisemmin ammattikorkeakouluja kuin nykyisellä kuvataidekoulutuksella, joka toimii siirto- tai työntöpumpun tavoin suhteessa alueen tarpeisiin.

Yritys- ja työelämäyhteistyö

- sairaanhoitopiirit vaikuttivat haastattelujen perusteella varsin tyytyväisiltä yhteistyöhön ammattikorkeakoulujen kanssa. Kehittämiskohteena oli lähinnä yhteistyön parempi koordinointi myös toisen asteen eli lähihoitajakoulutuksen kanssa.
- useissa haastattelulausunnoissa ammattikorkeakoulujen yhteistyötä yksityisen elinkeinoelämä kanssa pidettiin varsin hyvänä. Äskettäisessä valtakunnallisessa pk-yrityksiä koskevassa selvityksessä (1488 vastaajaa) Satakunta oli maakunnista ykkönen kysyttäessä, kuinka monella vastaajista on ollut ammattikorkeakoulun kanssa opiskelijayhteistyötä. Sen sijaan kumppanuusyhteistyössä Varsinais-Suomi sijoittui paremmin. Maakuntaprofiilitarkastelussa Satakunta ei poikennut tilastollisesti merkittävästi koko maan aineistosta, mutta Varsinais-Suomi poikkesi negatiivisesti, kun oli kysymys ammattikorkeakoulun vaikuttavuudesta maakunnassa. Parhaiten ammattikorkeakoulujen yhteistyö koko maassa toimi keskisuurten yritysten kanssa. Vastaajista koko maassa 43,8 % ei ollut tehnyt yhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa. (Laitinen-Väänänen, S. ym. 2013 ja Satakunnan ja Varsinais-Suomen maakuntaprofiilit.)
- suuremmissa liittoumissa, jonka alueella toimiville yrityksille maakuntarajoilla ei useinkaan ole merkitystä, saattaisi olla mielekästä organisoida työelämäyhteistyö jäsentyneemmin ja systemaatisemmin siten, että ylin eli rehtoritaso hoitaisi yhteyttä toimitusjohtajatasoon ja muut hallintotasot asemaansa vastaaviin tasoihin strategisissa kumppanuusyhteyksissä. Sairaanhoitopiirien yhteistyömalli voisi tässä olla benchmarking-kohteena.

Koulutusohjelmat ja opetus

- kuvataiteen koulutusohjelman lakkauttaminen Kankaanpäästä ja kuvataiteen koulutusvastuun keskittäminen Turkuun, mikä säästäisi Satakunnan ammattikorkeakoulun kustannuksia noin 1 milj. euroa vuodessa.
- palveluliiketoiminnan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon siirtäminen Turusta Poriin. Satakunnan ammattikorkeakoulu hakenee matkailu- ja ravitsemisalalan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon koulutusvastuuta, joka korvaa asetusluonnoksen mukaan nykyisen palveluliiketoiminnan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tutkintorakenteessa.
- uuden ammattikorkeakoululain yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että tekniikan koulutusvastuita voitaisiin täsmentää 9 alaan, joista yksi on sähkö- ja automaatiotekniikka. Turun ammattikorkeakoulussa annetaan tähän kuuluvaa koulutusta elektroniikkasuunnittelun, radiotekniikan ja tietoliikennejärjestelmien osaamisalueilla elektroniikan koulutusohjelmassa. Satakunnan ammattikorkeakoulussa vastaavaa koulutusta on asennustekniikan, sähkökäyttötötekniikan, automaatiotekniikan, sähkövoimatekniikan ja kunnossapitotekniikan osaamisalueilla sähkötekniikan koulutusohjelmassa. Koulutus kattaa näin ollen Samkissa paremmin koulutusvastuun kokonaisuuden, jolloin olisi luontevaa, että Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulut toteuttaisivat sähkö- ja automaatiotekniikan koulutusvastuuta yhteistoiminnassa keskenään.
- uusien koulutusvastuualueiden sisällä toteutettavat erikoistumis/sivuainevaihtoehdot.
- Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulut muodostavat ylempien ammattikorkeakoulututkintojen toteutusta varten yhteisen Graduate Schoolin, johon kuuluvat ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat yhtenä hakukohteena lähiopetuksen järjestämispaikkakunnan määräytyessä valittavan opiskelijaryhmän mukaan ja opetuksen toteutuessa yhteisopetuksena. Kaikki ryhmän opiskelijat ovat kirjoilla siinä ammattikorkeakoulussa, jolla on kyseisen tutkinnon tutkinnonanto-oikeus. Kyseinen ammattikorkeakoulu saa ryhmän tutkintojen ja opintosuoritusten perusteella kertyvän rahoituksen ja vastaa kustannuksista käyttäen ostopalveluna myös toisen ammattikorkeakoulun resursseja.
- Graduate School on ammattikorkeakoululain 38 §:ssä tarkoitettu korkeakoulujen yhteinen toimintayksikkö, jonka johtoryhmän muodostavat Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen määräämät johtoon kuuluvat henkilöt. Opetushenkilöstön ostopalvelut ovat arvonlisäverottomia.
- virtuaalikampus aikuiskoulutuksessa, joka voisi palvella maakuntien asukkaita asuinpaikasta riippumatta.

- yhteinen maksullinen täydennyskoulutus ulkopuolisille asiakkaille, joka on myös FUAS-liittouman toimintamuoto
- yhteinen kesäopetus, jolla voitaisiin parantaa läpäisyä ja lyhentää opiskeluaikoja. Etäisyyksien vuoksi merkittävä osa opetuksesta tulisi toteuttaa virtuaalisesti. FUAS-liittoumassa kesäopintoja harjoitti 1816 opiskelijaa, mikä on noin 11 % korkeakoulujen FTE-opiskelijamäärästä. Suorituksia oli keskimäärin 4,9 opintopistettä/opiskelija (FUAS Newsletter 4/2012). Kesällä 2013 FUAS liittouman kesäopintoja on ajalla 20.5. – 31.8.2013. Oman korkeakoulun ulkopuolella kesäopintoja suoritti 651 opiskelijaa eli 36 % kaikista. Opettajan työaika- ja työsuunnittelukysymykset eivät ole olleet FUAS-liittoumassa kesäopintojen toteutuksessa mainittava ongelma. Opettajalle voidaan sijoittaa kesäopetusta vuosityöajan puitteissa tai maksaa siitä korvaus ylityönä. (FUAS-kesäopinnot 2012. Opiskelija- ja henkilökuntapalautteet, www.fuas.fi.)
- jos opiskelija suorittaa 3 vuoden aikana tämän määrän kesäopintoja, opiskeluaika lyhenee teoreettisesti neljännesvuodella. Ottaen huomioon suoritettujen tutkintojen ja opintopistesuoritusten suuren painon uudessa rahoitusmallissa (yhteensä 70 % rahoituksesta) tähän kannattaa panostaa.
- joustava opinto-oikeus, joka mahdollistaisi opiskelijoille heidän halutessaan normaalin lukuvuoden aikana toteutettavat opinnot toisessa ammattikorkeakoulussa. FUAS-liittoumassa on edellytetty, että jokaisessa koulutusohjelmassa on varattava 15–30 opintopistettä FUAS-korkeakoulujen muille opiskelijoille. Opiskelija saa suorittaa toisessa korkeakoulussa korkeintaan 30 opintopistettä. Tällainen rajoitus on tarpeen siksi, että joustavan opinto-oikeuden varjolla ei voi siirtyä tutkinto-opiskelijaksi toiseen korkeakouluun. Kesäopinnot ovat näiden opintopisterajojen ulkopuolella. (FUAS-opinnot. Henkilökunnan ohjeet. www.fuas.fi.) Sekä Turussa että Porissa vastaava sopimus on voimassa yliopistojen kanssa, mutta sen toimivuudesta tuli haastatteluissa jonkin verran kritiikkiä.
- sosiaali- ja terveysalan harjoitteluohjaus harjoittelupaikkakunnalla lähimmästä ammattikorkeakoulusta. Harjoitteluohjausta nykyisin tehdään paljon myös verkko-ohjauksena.

Tietotekniikkapalvelut

- tietotekniikkapalvelut ovat tukipalvelu, jota voidaan merkittävässä määrin toteuttaa myös etäpalveluna. Lapin korkeakoulukonsernin palvelukeskuksessa on yhteinen tietotekniikkatuki, jossa 70 % palvelupyynnöistä voidaan hoitaa etänä ja joka on yhteinen myös toisen asteen kanssa. Korkeakouluilla on yhteinen sähköposti, jossa on 24 000 käyttäjää. Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy on 1.3.2013 käynnistänyt tietohallinnon yhteistyön. FUAS-liittoumassa on luotu yhteinen tietotekniikkaratkaisu kesäopintojen ilmoittautumista varten ja tietotekniikan kokonaisarkkitehtuurin kehitys on käynnissä. Tietotekniikkayhteistyö voi tuoda myös kustannussäästöjä.

Laadunhallinta

- yhteinen laadunhallintayksikkö, joka toisi sisäisissä auditoinneissa riippumattomuutta. Aiemmin esitellyissä ulkomaisissa liittoumaesimerkeissä laatu oli keskeinen liittoumayhteistyön kohde, kuten myös suomalaisessa FUAS-liittoumassa.

Alueellinen koulutusvastuu

- ammattikorkeakoulut ovat toteuttaneet opetus- ja kulttuuriministeriön edellyttämällä tavalla merkittäviä toimialakeskityksiä vuoden 2011 jälkeen. Tällöin on saattanut syntyä tilanteita, joissa jokin maakunta on jäänyt kokonaan vaille jotakin entistä osaamisaluetta. Esimerkkinä tästä on matkailu-, ravitsemis- ja talousala, joka on keskitetty Satakunnan ammattikorkeakouluun. Varsinais-Suomi on kuitenkin merkittävä matkailumaakunta, jossa tarvitaan sekä alan koulutusta että TKI-toimintaa. Tällöin tavoitteena on varmistaa, että luovuttava maakunta saa edelleen tarvitsemansa osaamispalvelut. Se on todennäköisesti helpompaa silloin, kun ammattikorkeakouluilla on kiinteämpi strateginen yhteistyö kuin tilanteessa, jossa se on tapauskohtaisen yhteistyön varassa. Tätä kysymystä on varsin vähän pohdittu valtakunnallisesti.

Yhteistyö kampusrakenteiden toteuttamisessa

- Turussa, Porissa ja Raumalla (Merikampus) on vireillä kampushankkeet, jotka mahdollistavat ammattikorkeakoulujen toimintojen merkittävän keskittämisen ja sisältävät Porissa myös Porin yliopistokeskuksen ja Diakin sekä Raumalla toisen asteen WinNovan toimitiloja. Kampushankkeita Turussa ja Porissa suunnitellaan osana kaupunkikeskustojen kehittämistä siten, että kampukset olisivat mm. energiatehokkuudessa ja esteettömyydessä edelläkävijöitä. Kampusten yhteinen toiminnallinen ja taloudellinen suunnittelu antaisi mahdollisuuden myös muun toiminnallisen yhteistyön toteuttamiseen.

11.2 Yhteistyön rakenteelliset järjestelyt

Uudet kampukset Turussa ja Porissa tarjoavat mahdollisuuden ottaa huomioon toimintojen mahdollisen keskittämisen sekä yhteisten yksikköjen tilatarpeita. Alueellisesta etäisyydestä johtuen yhteiset tukipalvelut Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen välillä eivät ole tarkoituksenmukaisia, paitsi siinä tapauksessa, että ammattikorkeakoulut joskus tulevaisuudessa yhdistyvät. Silloinkin palvelut voi keskittää vain yhteisen johdon ja sähköisten palvelujen osalta. Toimittaessa kahtena ammattikorkeakouluna yhteisiä tukipalveluja varten ei kannata perustaa yhteisiä yhtiöitä, koska markkinaehtoisten palvelujen kustannuksiksi tulisi tällöin arvonlisävero. Tilanne kuitenkin toivottavasti muuttuu ammattikorkeakoulu-uudistuksen toisessa vaiheessa, jossa opetus- ja kulttuuriministeriö tavoittelee ammattikorkeakouluille oikeutetusti yliopistoihin verrattavaa asemaa julkisina palveluntuottajina.

Eräänä mahdollisuutena olisivat yhteiset oppimisympäristöt yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa. Niitä voisi toteuttaa hieman vastaavalla tavalla kuin sosiaali- ja terveysalan harjoittelua. Tekniikan alalla on toteutettu ns. Raahen mallia, jossa Raahessa annettu tekniikan koulutus siirtyi teoria- ja laboratorio-opetuksen osalta Ouluun, mutta loppuvaiheessa olevat opiskelijat suorittavat opintojensa loppuvaiheen työssäoppimisena Raahessa. (Pieskä, T. 2012.) Mm. Hämeen ammattikorkeakoulussa on suunniteltu seutukuntakeskusten teollisuuden työvoimatarpeen turvaamista pienten tekniikan yksiköiden sijasta tällaisella hajautetulla oppimismallilla siten, että paikallinen elinkeino-yhtiö olisi välittävä toimija korkeakoulun ja yritysten välillä. Varsinais-Suomeen ja Satakuntaan, jossa on elinvoimaista suurteollisuutta, tällainen malli voisi sopia hyvin varsinkin harvinaisemman osaamisalueen erikoistumiskoulutukseen. Tampereen ammattikorkeakoulussa on toimintamalli, jossa suurehko teknologiayritys kouluttaa insinöörejä tuotantotiloissaan, jolloin opiskelijoilla on ajanmukainen konekanta oppimisympäristönään. Tällainen malli voisi auttaa myös insinööripulassa, jota haastattelujen mukaan on koettu Varsinais-Suomen ja Satakunnan teollisuusyrityksissä. Mm. Turkuun suunnitellut Yard Park ja Aava-Turku Meritalo sekä Raumalle suunnitteilla oleva Seaside Industry Park, joiden tavoitteena on huipputason meritutkimus ja meriteollisuuden kilpailukykyyn kehittäminen, soveltuisivat hyvin tällaisiksi oppimisympäristöiksi.

Ehdotan, että Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen yhteisiksi toimintayksiköiksi perustettaisiin Graduate School (ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot), kesäopintoja ja virtuaaliopetusta toteuttava yksikkö sekä laadunhallintayksikkö. Nämä toteuttavat arvonlisäverosta vapaata toimintaa, jonka kustannukset voidaan jakaa kustannustenjakoperiaatteella. Ammattikorkeakoululainsäädäntö (38 §) tuntee korkeakoulujen yhteiset yksiköt, joiden toimintaperiaatteet tulisi määrittää liittoumasopimuksessa.

11.3 Yhteistyön hallinnolliset järjestelyt

Katson, että yhteisen omistajayhteisön muodostaminen tässä tilanteessa, jossa ammattikorkeakoulu-uudistuksen toisen vaiheen yksityiskohdat ovat vielä auki, ei ole tarkoituksenmukaista. Siihen ei anna edellytyksiä myöskään toimijoiden riittämätön usko strategisen yhteistyön lisäarvoon. Pitemmällä tähtäyksellä Lounais-Suomen ammattikorkeakoulutuksen kansainvälinen ja kansallinen kilpailukyky voisi kuitenkin vahvistua, jos ammattikorkeakoulujen omistajayhteisö olisi yhteinen tai ammattikorkeakoulut jopa yhdistyisivät. Turun ja

Satakunnan ammattikorkeakoulujen kokoero ja erilaiset koulutusvastuut loisivat kansainvälisen tutkimustiedon pohjalta fuusion onnistumisen edellytyksiä. Tästä syystä esitän päättäjien harkittavaksi, voitaisiinko ammattikorkeakoulujen strategisen hankkeen 2012–2016 erääksi tavoitteeksi asettaa fuusion edellytysten arviointi. Asteittaisella etenemisellä toteutuisi myös kansainvälisten korkeakoulututkimusten fuusion onnistumista edistävänä toteama alhaalta ylös -periaate.

Holdingsyhtiön etuna olisi mahdollisuus heti yhteisiin palveluihin ja henkilöstöön, mutta suurta tarvetta siihen ei tällä hetkellä ole. Mikäli ammattikorkeakoulujen ylläpitojärjestelmä muuttuu nykyisen hallitusohjelman mukaisesti, holdingsyhtiö johtaisi uudistuksen toisen vaiheen toteutuessa yhden ammattikorkeakoulun syntyyn. Ehdotan, että Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulut muodostavat pysyvän strategisen yhteistyönsä rakenteeksi Lapin korkeakoulukonsernin ja FUAS-liittouman kaltaisen Lounais-Suomen ammattikorkeakoululiittouman, joka perustetaan ylläpitäjien sopimuksella. Sopimuksessa määritellään yhteistyön tavoite, joka voi olla pitkällä tähtäyksellä myös yhteisen omistajayhteisön muodostaminen. Sopimuksessa määritetään, mitä toimintoja yhteistyö käsittää, millä tavoin niihin liittyviä päätöksiä tehdään, millä tavoin yhteiset toiminnot resursoidaan sekä millä tavoin yhteistyön tuloksellisuutta arvioidaan.

11.4 Jatkotoimenpiteet

Suunnitelma Satakunnan ammattikorkeakoulun ja Turun ammattikorkeakoulun strategiseksi hankkeeksi 2012–2016 sisältää neljä vaihetta, joista ensimmäinen on tämä valmistuva selvitys. Hankesuunnitelman mukaan toisessa vaiheessa 1.4.2013–31.12.2013 laaditaan Satakunnan ja Turun ammattikorkeakoulujen välille yksityiskohtainen sitova yhteistyösopimus, järjestäytytään perustamalla sovitut hallinnolliset rakenteet sekä sisällytetään strategiayhteistyö ammattikorkeakoulujen toimilupahakemuksiin.

Ehdotan, että hankesuunnitelmassa tarkoitettu sitova yhteistyösopimus on liittoumasopimus sekä että liittouman hallinnollinen rakenne muodostuu liittoumasopimuksen määrittelemästä liittoumahallituksesta, rehtorikollegiosta sekä koulutusvastuiden, TKI-toiminnan sekä muiden yhteisten toimintojen ohjausryhmistä, joiden puheenjohtajina toimivat ammattikorkeakoulujen johtoryhmien sovitut jäsenet. Vuoden 2014 alusta olisi tarpeen riippuen sovittavan yhteistyön laajuudesta palkata liittoumalle toiminnanjohtaja, jolla olisi käytössään osa-aikaista sihteeristöyöpanosta kummassakin ammattikorkeakoulussa. Sekä Lapin korkeakoulukonsernilla että FUAS-liittoumalla on päätoiminen johtaja.

Lapin korkeakoulukonsernissa on luovuttu luottamushenkilöistä ja palkkajohdosta koostuvasta strategia-ryhmästä korkeakoulujen lukumäärään supistuessa fuusion johdosta kahteen. Johtoryhmä vie strategiset päätökset suoraan korkeakoulujen päättäviin elimiin. Tällainen malli voisi pitemmällä tähtäyksellä olla toimiva myös Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen liittoumassa. Ehkä yhteistyön alkuvaiheessa olisi kuitenkin tarpeen, että yhteistyötä ohjaisi myös johtavista luottamushenkilöistä koostuva liittoumahallitus FUAS:n mallin mukaan.

Keskeisiä valmisteluasioita on määrittää ne painoalat, joita yhteisesti kehitetään. Tällaisiksi voitaneen valita aiemmassa ammattikorkeakoulujen yhteisessä työskentelyssä sovitut hyvinvointi, merellinen ympäristö, logistiikka ja energia lisättyinä matkailulla, joka on viides LOURA-yhteistyön lippulaivoista. Näitä varten ehdotan asetettavaksi koulutusvastuu- ja TKI-ohjausryhmien alaisuuteen painoalaryhmät. Tarkoituksenmukaista on, että koulutusvastuu- ja TKI-kysymyksiä tarkastellaan samassa painoalaryhmässä, jotta opetuksen ja TKI-toiminnan integraatio säilyy.

Keskeistä on myös heti toiminnan alkuvaiheessa päättää liittouman nimestä, jota varten henkilöstölle ja opiskelijoille julistettava nimikilpailu voisi olla eräs tapa sitouttaa ammattikorkeakoulujen toimijoita yhteistyöhön. Samoin on tarpeen järjestää oto-periaatteella liittouman viestintä ja avata sille nettisivut.

12 YHTEENVETO KESKEISISTÄ EHDOTUKSISTA

1. Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen ylläpitäjät tekevät liittoumasopimuksen, jolla muodostetaan Lounais-Suomen ammattikorkeakoululiittouma. Liittoumasopimuksessa määritetään, mitä strategisen yhteistyön alueita sopimus kattaa, miten yhteistyö organisoidaan ja miten yhteistyöalueita mahdollisesti laajennetaan.
2. Ammattikorkeakoulut perustavat yhteiseksi yksiköksi ylempien ammattikorkeakoulututkintojen Graduate Schoolin, joka toteuttaa ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot yhteisesti.
3. Ammattikorkeakoulut perustavat yhteisen kesä- ja virtuaaliopetusorganisaation, jonka tavoitteena on tarjota opiskelijoille mahdollisuus ajallisesti kattavampaan opintotarjontaan, joka nopeuttaa valmistumista työmarkkinoille ja myös parantaa ammattikorkeakoulujen kustannustehokkuutta.
4. Ammattikorkeakoulut selvittävät aloittain mahdollisuudet tarjota opiskelijoilleen yhteisiä sivuaineopintoja, jolloin erikoistuneempia koulutustarpeita voidaan toteuttaa nykyistä paremmin ja joustavammin.
5. Ammattikorkeakoulut laativat yhteisen vieraskielisen koulutuksen toteutusstrategian, jossa selkiytetään vieraskielisen koulutuksen tavoitteita ottamalla huomioon maahanmuuttajille tarkoitettun, ulkomaista työvoimaa Suomeen rekrytoivan koulutuksen, kaksois- ja yhteistutkintojen sekä koulutusviennin tarpeet.
6. Ammattikorkeakoulut selvittävät mahdollisuuden muodostaa yhteinen systemaattinen yhteydenpito-malli elinkeinoelämään, toteuttaa työelämäläheisiä oppimisympäristöjä yhteistyössä yritysten kanssa sekä vahvistaa opiskelijalähtöistä yrittäjyyttä.
7. Ammattikorkeakoulut tekevät yhteistyötä keskenään ja alueellisten elinkeinoyhtiöiden kanssa maakuntakorkeakoulutoiminnassa, jonka avulla ammattikorkeakoulujen TKI- ja aikuiskoulutuspalveluja suunnataan keskuskampusten ulkopuolella sijaitseville seutukunnille, joissa ei ole kiinteitä toimipisteitä.
8. Ammattikorkeakoulut pyrkivät yhteisillä painoaloilla, joita ovat hyvinvointi, merellinen ympäristö, logistiikka, energia ja matkailu hankkimaan, hyödyntämään aiempaa paremmin mm. kansainvälisiä rahoituslähteitä.
9. Kuvataiteen koulutus lakkautetaan Kankaanpäästä, ja koulutusvastuu osoitetaan Turun ammattikorkeakoululle. Matkailu- ja ravitsemisalalan koulutusvastuu osoitetaan Satakunnan ammattikorkeakoululle. Ammattikorkeakoulut toteuttavat sähkö- ja automaatiotekniikan koulutusvastuuta yhteistoiminnassa keskenään.
10. Ammattikorkeakoulut tekevät yhteistyötä kampusrakenteiden toteuttamisessa Turussa, Porissa ja Raumalla.
11. Ammattikorkeakoulut tekevät yhteistyötä laadunhallinnassa tavoitteena perustaa yhteinen laadunhallintayksikkö.
12. Ammattikorkeakoulut laativat liittoumasopimukseen pohjautuen liittoumastrategian, jossa luodaan yhteinen visio strategisen yhteistyön pitemmän aikavälin tavoitteista ja yhteistyön hallinnollisesta muodosta.

HAASTATTELUT JA WEBROPOL-KYSELY

Opetusministeriö

Sirén, Hannu, johtaja, 27.12.2012

Ylläpitäjäedustajat (15)

Aro, Timo, kehittämisspäällikkö, Porin kaupunki, 19.12.2012

Arve, Minna, kaupunginhallituksen puheenjohtaja, Turun kaupunki, 16.11.2012

Kilkku, Pentti, kaupunginhallituksen puheenjohtaja 2012, Porin kaupunki, 15.11.2012

Knuuttila, Anttivesa, hallituksen puheenjohtaja, Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy., 15.11.2012

Koski, Kari, kaupunginjohtaja, Rauman kaupunki, 20.12.2012

Kämäri, Juha, toimitusjohtaja, rehtori, Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy., 15.11.2012

Laitinen-Pesola, Jaana, kaupunginhallituksen puheenjohtaja 2013, Porin kaupunki, 21.2.2013

Lehmusto, Jouko, hallituksen puheenjohtaja, Turun ammattikorkeakoulu Oy., ent. apulaiskaupunginjohtaja, Turku, 17.1.2013

Luukkonen, Aino-Maija, kaupunginjohtaja, Porin kaupunki, 15.11.2012

Nurmi, Kaarina, hallituksen varapj., Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy., 20.12.2012

Randell, Aleks, kaupunginjohtaja, Turun kaupunki, 16.11.2012

Rantakokko, Antti, kaupunginjohtaja, Salon kaupunki, 29.1.2013

Savolainen, Sami, toimitusjohtaja, Turun ammattikorkeakoulu Oy., erityisasiantuntija, Turun kaupunki, 16.11.2012

Tuomisto, Esa, kaupunginjohtajan avustaja, yhteiskuntasuhteiden päällikkö, Turun kaupunki, 16.11.2012

Vainio, Atso, kaupunginjohtaja, Uudenkaupungin kaupunki, 18.2.2013

Ammattikorkeakoulujen edustajat (34)

Ahvenjärvi, Sauli, yliopettaja, Satakunnan ammattikorkeakoulu, kansanedustaja, 21.2.2013

Haapala, Satu, viestintäpäällikkö, Turun ammattikorkeakoulu, 28.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Hyrkkänen, Ursula, vs. TKI-johtaja, Turun ammattikorkeakoulu, 28.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Iisakkala, Jari, johtaja, korkeakoulupalvelut, Satakunnan ammattikorkeakoulu, 22.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Jaatinen, Päivi, kehityspäällikkö, Satakunnan ammattikorkeakoulu, 14.11.2012

Kainu, Ari-Pekka, johtaja, informaatioteknologia, Satakunnan ammattikorkeakoulu, 22.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Kairisto-Mertanen, Liisa, koulutusjohtaja, tekniikka, ympäristö ja talous, Turun ammattikorkeakoulu, 28.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Kantola, Ismo, kehityspäällikkö, Turun ammattikorkeakoulu, 16.11.2012

Kettunen, Juha, rehtori, Turun ammattikorkeakoulu, 15.11.2012

Kontio, Juha, koulutusjohtaja, tietoliikenne ja sähköinen kauppa, Turun ammattikorkeakoulu, 28.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Kuusisto, Heini, Opiskelijakunta TUO:n puheenjohtaja, 29.1.2013

Lakka, Ulla-Maija, talousjohtaja, Turun ammattikorkeakoulu, 28.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Lamminen, Juha, Opiskelijakunta SAMMAKKO:n pääsihteeri, 14.11.2012

Lamminen, Pia, pääluottamusmies, JUKO, Satakunnan ammattikorkeakoulu, 18.12.2012

Lampelo, Saara, vararehtori, Turun ammattikorkeakoulu, 18.1.2013

Lind, Kaija, koulutusjohtaja, terveysala, Turun ammattikorkeakoulu, 28.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Lähdeniemi, Matti, tutkimus- ja innovaatiojohtaja, ent. vararehtori, 19.12.2012

Mattila, Timo, johtaja, palveluliiketoiminta, Satakunnan ammattikorkeakoulu, 22.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Mertanen, Olli, Turun ammattikorkeakoulu Oy., ent. vararehtori, 28.1.2013

Myllykoski, Sini, Opiskelijakunta SAMMAKKO:n puheenjohtaja, 14.11.2012

Niskanen, Harri, opettajien pääluottamusmies, OAJ, Satakunnan ammattikorkeakoulu, 18.12.2012

Nurmi, Cimmo, vararehtori, Satakunnan ammattikorkeakoulu, 14.11.2012

Peltonen, Terhi, TUO:n pääsihteeri, 29.1.2013

Pohjus, Anne, vararehtori, Satakunnan ammattikorkeakoulu, 14.11.2012

Pulkkinen, Petteri, johtaja, energia ja rakentaminen, Satakunnan ammattikorkeakoulu, 22.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Putkinen, Marjut, koulutusjohtaja, hyvinvointipalvelut, Turun ammattikorkeakoulu, 28.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Pynnä, Seppo, ent. rehtori, Satakunnan ammattikorkeakoulu, 29.11.2012

Rouhiainen-Valo, Tuula, johtaja, hyvinvointi, Satakunnan ammattikorkeakoulu, 22.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Ruusunen, Tapsa, henkilöstön edustaja, PLM, Turun ammattikorkeakoulu, 28.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Soini, Juhani, koulutusjohtaja, bioalat ja liiketalous, Turun ammattikorkeakoulu, 28.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Suomi, Sirpa, pääluottamusmies, JUKO, Turun ammattikorkeakoulu, 28.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Tanskanen, Timo, koulutusjohtaja, taideakatemia, Turun ammattikorkeakoulu, 28.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Valtokivi, Hanna, viestintäpäällikkö, Satakunnan ammattikorkeakoulu, 22.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Vase, Jaana, johtaja, logistiikka ja meriteknologia, Satakunnan ammattikorkeakoulu, 22.1.2013 (ryhmähaastattelu)

Viranomaiset ja sidosryhmät (28)

Alvesalo, Pia, asiamies, Elinkeinoelämän keskusliitto, 12.2.2013

Asikainen, Paula, hallintoylihoitaja, Satakunnan sairaanhoitopiiri, 23.1.2013

Heinonen, Pipa, Lounaisrannikkoyhteistyön asiamies, Turun Seudun Kehittämiskeskus, 17.1.2013

Hirvonsalo, Jaakko, toimitusjohtaja, Rauman kauppakamari, 20.12.2012

Huttula, Tapio, toimitusjohtaja-rehtori, Humanistinen ammattikorkeakoulu Oy., 28.2.2013
Jokela, Markku, yksikön päällikkö, Satakunnan ELY-keskus, 22.1.2013
Juurinen, Heikki, aluekehitysjohtaja, Satakuntaliitto, 14.11.2012
Karvonen, Marja, ylijohtaja, Satakunnan ELY-keskus, 22.1.2013
Kauppi, Antti, projektijohtaja, FUAS, 8.11.2012
Kivinen, Markku, toimitusjohtaja, Satakunnan Yrittäjät, 19.12.2012
Kyyräräinen, Niko, vt. elinkeinojohtaja, Turun Seudun Kehittämiskeskus, 7.2.2013
Lehmusvaara, Jari, toimitusjohtaja, Satafood Kehittämisyhdistys ry., 23.1.2013
Levomäki, Rikumatti, toimitusjohtaja, Turku Science Park Oy., 22.2.2013
Liljeroos, Risto, toimitusjohtaja, Prizztech Oy., 21.1.2013
Lähteenmäki, Jari, toimitusjohtaja, Turun kauppakamari, 13.2.2013
Nuotio, Tarja, aluekehitysjohtaja, Varsinais-Suomen liitto, 28.1.2013
Nygren, Päivi, hallintoylihoitaja, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri, 30.1.2013
Niemelä, Jorma, toimitusjohtaja-rehtori, Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy., 21.12.2012 ja 12.3.2013
Paloneva, Antti, hallintojohtaja, Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy., 12.3.2013
Peltoniemi, Harri, johtaja, Porin yliopistokeskus, 19.12.2012
Pyykkö, Riitta, vararehtori, Turun yliopisto, 17.1.2013
Rajamäki, Marko, toimitusjohtaja, Pohjois-Satakunnan Kehittämiskeskus Oy., 23.1.2013
Saarikoski, Juhani, toimitusjohtaja, Satakunnan kauppakamari, 18.12.2012
Salminen, Pauli, toimitusjohtaja, Yrityskolmio Oy., 13.2.2013
Savo, Juho, maakuntajohtaja, Varsinais-Suomen liitto, 30.1.2013
Sundman, Pekka, ylijohtaja, Varsinais-Suomen ELY-keskus, 7.2.2013
Tarvainen, Markku, konsernijohtaja, Lapin korkeakoulukonserni, 12.3.2013
Wibom, Henri, toimitusjohtaja, Varsinais-Suomen yrittäjät, 12.2.2013
Teemahaastattelulomake on liitteenä.

Webropol-kysely

AMK-erityisasiantuntija Esa Rahiala Satakunnan ammattikorkeakoulusta toteutti 14.–31.12.2012 Webropol-kyselyn, joka suunnattiin Turun ammattikorkeakoulun sisäiselle hallitukselle, johtoryhmälle ja valtuuskunnalle sekä Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy:n hallitukselle asiantuntijajäsenineen, Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy:n koulutus- ja tutkimusvaliokunnalle, Satakunnan ammattikorkeakoulun sisäiselle hallitukselle sekä johtoryhmälle. Eräät toimielinten jäsenet vaihtuivat vuodenvaihteessa 2012/2013, jolloin kyselyn saivat sekä uudet että vanhat jäsenet. Kysely lähetettiin 97 henkilölle, joista vastasi määräaikaan 31.12.2012 mennessä 58 eli 60 %. Osa kyselyn piiriin kuuluvista henkilöistä kuului myös henkilökohtaisen haastattelun piiriin.

KIRJALLISET LÄHTEET

Tilastot ja hallinnolliset asiakirjat

Päivi Jaatisen ja Ismo Kantolan tuottamat ja laajat tilastoaineistot.

Ammattikorkeakoulujen vararehtorien ym. neuvottelu 19.1.2012 sekä Prizztechin kysely 2012.

FUAS-liittoumasopimus 29.5.2012.

Hallituksen esitys 14.2.2013 ammattikorkeakoululain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 26 §: n ja 48 §:n muuttamisesta 1.10.2012.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu oy:n yhtiöjärjestys 22.9.2011, osakassopimus ja perustamissopimus. Mikkelin ammattikorkeakoulun nettisivulta 6.11.2012.

Lapin korkeakoulukonsernin hallintojohtosääntö 13.6.2011.

Muistio ammattikorkeakoulujen yhtiöittämisen ja osakeyhtiömuotoisen ammattikorkeakoulun verotuksesta ja kompensatioista. www.minedu.fi/ammattikorkeakoulujen_uudistaminen, luettu 27.12.2012.

Opetus- ja kulttuuriministeriön palaute Satakunnan ja Turun ammattikorkeakouluille 5.10.2011.

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun ja Savonia-ammattikorkeakoulun yhteistyösopimus 8.9.2008 sekä nettiutinen sen uudistamisesta 18.9.2012. www.isat.fi

Puska, J. & Sankari, A, 2012. Muotokuva 2012. Kevään 2012 yhteishaun kautta Satakunnan ammattikorkeakoulun valintakokeisiin osallistuneet hakijat. Nuorten koulutus, aikuiskoulutus ja ylemmät amk-tutkinnot.

Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy:n omistajastrategia, päätösehdotus 25.2.2013.

Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy:n perustamissopimus, yhtiöjärjestys ja osakassopimus 2012.

Satakunnan ja Turun ammattikorkeakoulujen yhteistyön tiivistämistyön ohjausryhmän muistiot 6.4.2010–18.10.2011.

Tilastokeskus. Ammattikorkeakoulun vuonna 2008 suorittaneiden pääasiallinen toiminta ja ammattiasema vuoden 2009 lopussa amk:n ja koulutusalan mukaan.

Tuloksia vuonna 2010 Åbo Akademiasta, Turun yliopistosta ja Turun AMK:sta valmistuneiden sijoittumisesta työelämään vuosi valmistumisen jälkeen. Lähde: Åbo Akademin arbetsforumin, Turun yliopiston työelämäpalvelujen ja Turun AMK:n ura- ja rekrytointipalvelujen tekemät sijoittumisseurantakyselyt vuonna 2010 valmistuneille.

Turun ammattikorkeakoulun ura- ja rekrytointipalvelujen sijoittumisseuranta (www.turkuamk.fi/opiskelu/ura-ja_rekrytointipalvelut/sijoittuminen_tyomarkkinoille).

Turun kaupunkiseudun kuntien ja valtion välinen maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimus 2012-2015.

Turun yliopistollisen keskussairaalan erityisvastuualueen (TYKS-erva) hoitotieteellinen tutkimusohjelma vuosille 2011–2015.

Ulkoisen tutkimus- ja kehittämisrahoituksen kanavoituminen Pori-konsernissa 2013. Yhteenvedo työryhmän selvityksestä.

Muut painetut tai nettilähteet

Antikainen, E-L. & Auvinen, P. & Huikuri, S. & Pieti, T. & Sepplä, K. & Saarilampi, M-L & Apajalahti, T. 2013. Mikkelin ammattikorkeakoulun auditointi 2013. Korkeakoulun arviointineuvoston julkaisu 01:2013.

CIMO ja Tilastokeskus 2010. Vuonna 2009 tutkinnon suorittaneiden ulkomaalaisten tilanne vuonna 2010. Claremont University Consortium (s.a.) 9.11.2012.

Eberle, D. 2012. Alliances in European higher education area – Route to innovations and competitiveness. Esitys liittoumakorkeakouluseminaari 1.11.2012. Helsinki.

Five Colleges Incorporated. Optimizing the consortial advantage by 2020. A strategic plan for Five Colleges, Incorporated 2010-2020. fivecolleges.edu/plan. 9.11.2012.

FUAS-kesäopinnot 2012. Opiskelija- ja henkilökuntapalautteet. www.fuas.fi. Luettu 11.3.2013.

FUAS Newsletter 4/2012.

FUAS-opinnot. Henkilökunnan ohjeet. www.fuas.fi. Luettu 11.3.2013.

Harmaakorpi, V. & Myllykangas, P. & Rauhala, P. 2010. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan raportti. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 43.

Helsingin Sanomat 27.2.2013. Centria suosituin vieraskielisten haussa.

Helsingin Sanomat 8.3.2013. Palveluvienti tasaa teollisuuden romahdusta.

Hintsanen, V. & Luukka, M-R & Lounasmeri, T. & Majander, M. & Renvall, J. & Holopainen, H. & Hiltunen, K. 2010. Turun ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointi. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 2:2010.

Jaatinen, P. 1999. Synergian siemenet ja torajyvät. Tutkimus suomalaisen ammattikorkeakoulun organisatiokulttuurista. Turun yliopiston julkaisuja sarja C. osa 148. Turun yliopisto: Turku.

James, D. 2012. Collaborations, alliances and mergers in higher education: lessons from experience. Esitys liittoumakorkeakouluseminaari 1.11.2012. Helsinki.

Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy. Käynnistää toimintansa. Tiedote 18.1.2013. ePressi.com.

Kauppi, A. 2013. Strategic Alliances of Higher Education Institutions (HEIs) as Alternatives to Mergers. Julkaistava artikkeli.

Kiuru, B. 2012. Kansainvälisten opiskelijoiden maahanmuutto Euroopan Unioniin. EMN Euroopan muutto-liikeverkosto-Maahanmuuttovirasto-Euroopan komissio.

Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2011–2015. Opetusministeriön julkaisuja 2009:7.

Korkeakoulut 2011 – yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:10.

Koulutus ja tutkimus 2011–2016. Kehittämissuunnitelma (KESU). Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:1.

Kuurila, E. 2011. Mitä teille kuului vuonna 2010? Satakunnan ammattikorkeakouluista vuosina 1995–2009 valmistuneille ja heidän työnantajilleen suunnattu seurantatutkimus. Satakunnan ammattikorkeakoulu.

Laitinen-Väänänen, S. & Vanhanen-Nuutinen, L. & Ahmaniemi, R. & Boman, S. & Lamppu, V-M 2013. PK-yrittäjien ja ammattikorkeakoulujen yhteistyö ja alueellinen vaikuttavuus. Kyselytutkimus Suomen Yrittäjien jäsenistölle. AMK-tutka. Suomen Yrittäjät. Arene. www.amktutka.fi

Lehikoinen, A. 2012. Ajankohtainen tilanne ammattikorkeakoulujen hallinnon ja rahoituksen uudistuksesta. Esitys 25.10.2012. Ammattikorkeakoulujen talous- ja hallintopäivät. Savonia.

Lehikoinen, A. 2012. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kehittämistä 10 vuotta. Mihin sitten? Esitys 30.11.2012. Ylempien AMK-tutkintojen valtakunnallinen juhlaseminaari. Haaga-Helia.

Lehtinen, J. 2012. Liittoumakorkeakoulujen hyödyt kansainväliselle kilpailukyvyille. Esitys 31.10.2012. Liittoumakorkeakoulut-seminaari. Helsinki.

Lindén, Aki 9.1.2012. Kolumni Mediuutiset.

Linna, M. 2009. Satakunnan korkeakoululaitoksen kehittäminen – Yhteistyöllä tuloksia. Pori: Satakunnan korkeakoululaitos.

Lounaisrannikko (LOURA)-yleisesite 30.1.2012.

Löytönen, M. & Schwab-Matkovits, I. & Spaapen, J. & Varmola, T. 2011. Evaluation report of Laurea University of Applied Sciences 2010. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 39.

Majakulma Arja 2011: Ammattikorkeakouluista valmistuneiden ulkomaalaisten työllistyminen. In Rinne R, Tähtinen J, Jauhiainen A, Broberg M. (eds.) Koulutuspolitiikan käytännöt kansallisessa ja ylikansallisessa kehityksessä. FERA, Suomen kasvatustieteellinen seura ry.

Malinen, H. & Hallikainen, J. & Karttunen, P. & Majander, M. & Pudas, M. & Mustonen K. 2009. Satakunnan ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointi. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 6:2009.

Mäkinen, R. & Korhonen, K. 1999. Oppilaitos työvoimapumppuna. Teoksessa Vähäpassi, A. & Moitus, S. (toim.) Korkeakoulut alueensa vetureina. Helsinki: Edita. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 2:1999, 53–61.

Nokkala, T. & Tirronen, J. & Hölttä, S. 2007. Konsortio, federaatio ja yhdistyminen – kansainvälinen taustaselvitys korkeakoulujen yhteistyömuodoista. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:21.

Ojasalo, K. 2012. YAMK-tutkinnon verkostomainen kehittäminen FUAS Graduate School. Esitys 29.11.2012. Ylempien AMK-tutkintojen valtakunnallinen juhlaseminaari. Haaga-Helia.

Pieskä, T. 2012. Rikastamo Raahen malliin – KAMARA-hankkeessa opetetaan uusia toimintatapoja työelämän paremmaksi palvelemiseksi. AMK-lehti N0 2 (2012) ja www.rikastamo.info.

Pikkarainen, M. 2012. INKA-innovatiiviset kaupungit. Uusi ohjelma kansainvälisesti vetovoimaisten innovaatiokeskittymien vahvistamiseksi 2014–2010. Esitys kasvusopimusten ja innovatiiviset kaupungit (INKA)-ohjelman käynnistystilaisuudessa 14.12.2012 Finlandia-talolla. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Rauhala, P. & Koski, J. & Gustafsson, T. & Järvinen, M-R. & Männikko, A-L. & Valta, A. 2012. Selvitys FUAS-liittouman tulosityksiköiden toiminnallisesta ja taloudellisesta tehokkuudesta. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu sarja C. Osa 119. Lahden ammattikorkeakoulu.

Sirén, H. 2012. Ammattikorkeakoulujen toimiluvan hakuprosessi sekä yhtiöittämisen veroseuraamukset. Esitys 26.10.2012. Ammattikorkeakoulujen talous- ja hallintopäivät. Savonia.

VHKY Ammattikorkeakoulujen vieraskielisten yhteishaku. Hakija- ja aloituspaikkatilasto. 22.2.2013.

HAASTATTELUKYSYMYKSET

TURUN JA SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULUJEN PYSYVÄÄ STRATEGISTA INTEGRAATIO- TA KOSKEVA SELVITYSTEHTÄVÄ

Tarkastelemme sitä ammattikorkeakoulua, jonka kanssa olette lähinnä tekemisissä. Jos tunnette molemmat ammattikorkeakoulut, voimme käsitellä sekä Turun että Satakunnan ammattikorkeakouluja.

HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Miten arvioitte Turun/Satakunnan ammattikorkeakoulun palvelevan toiminta-alueensa elinkeinoelämää, asukkaita ja omistajayhteisöään?
2. Ammattikorkeakoulun vahvuudet ja kehittämiskohteet tulevia tarpeita ajatellen?
3. Lounaisrannikkoyhteistyön (LOURA) merkitys tulevaisuudessa?
4. Ammattikorkeakoulun merkitys kaupunki- ja maakuntastrategioiden toteuttamisessa?
5. Parantaisiko Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen strateginen yhteistyö ammattikorkeakoulujen palvelu- ja kilpailukykyä opetuksessa, TKI-toiminnassa tai aluekehityksessä?
6. Millaisia yhteistyömuotoja ammattikorkeakouluilla on nyt?
7. Millä alueilla opetus, TKI, aluekehitys, tukipalvelut yhteistyöstä olisi eniten hyötyä?
8. Näkemyksenne mahdollisesta työnjaon kehittämistarpeesta ja toimintojen päällekkäisyydestä ammattikorkeakoulujen välillä
9. Olemassa olevien ja mahdollisten tulevien yhteistyömallien suhde mahdolliseen Turku amk – Samk -yhteistyöhön (mm. Turun korkeakoulujen yhteistyö, Satakorkea-Porin yliopistokeskus)
10. Mitä seuraavista kiinteämmistä yhteistyömalleista Turku amk – Samk-yhteistyössä pidätte mahdollisina?
 - Yhteinen osakeyhtiö, joka ylläpitää kahta ammattikorkeakoulua
 - Yhteinen holdingyhtiö, jonka osakkaina kummankin amkin ylläpitäjäosakeyhtiöt (Kymenlaakso-Mikkeli -malli)
 - Ulkomaisten esimerkkien mukainen strateginen liittouma, jolla on sopimus pohjaisesti ammattikorkeakoulujen ylläpitäjiä sitovaa päätäntävaltaa sovituisissa asioissa, esim. strategiat
 - (edellyttäisi lainsäädäntöä, jota nykyisissä liittoumahankkeissa on toivottu)
 - Yhteistyömalli, jossa sopimus pohjaista yhteistoimintaa, kuten yhtäpitävin päätöksin hyväksyty liittoumastrategia, yhteiset taso-neuvottelut, yhteisiä yksiköitä (Suomessa Lapin korkeakoulukonserni, FUAS, ISAT)
11. Mihin järjestykseen asetatte em. mallit ja millä perusteella?

Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy sekä Turun kaupunki kutsuivat loka–marraskuun vaihteessa 2012 Pentti Rauhalan selvittämään Satakunnan ja Turun ammattikorkeakoulujen välisen strategisen yhteistyön kehittämistä korkeakouluosaamiseen perustuvassa lounaisrannikon innovaatioympäristössä.

Selvitysmiehen tehtävänä oli selvittää:

1. Millaiset toiminnalliset järjestelyt ovat edellytyksenä yhteistyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja mille ammattikorkeakoulujen toiminnan osa-alueille strategista yhteistyötä kohdennetaan?
2. Millaiset rakenteelliset järjestelyt (ml. yhteiset infrastruktuurit ja investoinnit) ovat edellytyksenä yhteistyön, työnjaon ja profiloitumisen menestykselliselle toteuttamiselle?
3. Millaiset hallinnolliset järjestelyt takaavat strategisen integraation kehittämiseksi tarvittavan tehokkaan ja joustavan koordinaation ja ohjauksen?

Ehdotusta laadittaessa tuli ottaa huomioon valtakunnallinen ammattikorkeakoulu-uudistus, ammattikorkeakoulukentässä käyttöön otetut liittoumamallit, alueen elinkeinoelämän painotukset sekä kansainvälistymisen ja ulkopuolisen rahoituksen lisäämisen haasteet.

Selvitys Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen pysyvästä strategisesta integraatiosta raportoi Pentti Rauhalan selvitystyön ja hänen sen pohjalta laatimansa ehdotukset.

Raportin julkaisevat Satakunnan ammattikorkeakoulu ja Turun ammattikorkeakoulut yhteistyössä.

.....

Pentti Rauhala, FT, dosentti, on toiminut Laurea-ammattikorkeakoulun rehtorina ja Laurea-ammattikorkeakoulu Oy:n toimitusjohtajana vuoteen 2011 saakka. Hän on Korkeakoulujen arviointineuvoston varapuheenjohtaja vuoteen 2013 saakka. Rauhala on toiminut koulutusorganisaatioiden yhteistyön selvitysmiehenä myös aiemmin.

ISSN 1457-0696 (painettu)

ISSN 2323-8356 (verkkajulkaisu)